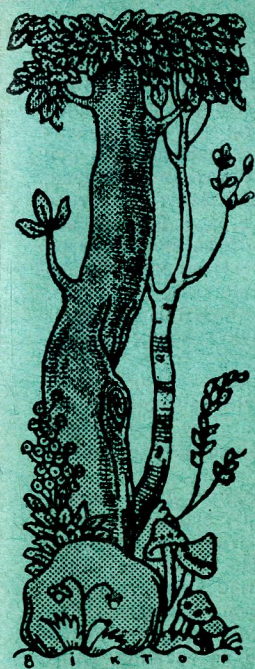

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 7.

ЛИПЕНЬ

РІК 1930.

ЗМІСТ:

1. Українській дитині	193
2. Слимак	194
3. Дивні помічники господаря	195
4. В літню днину	201
5. За волю України	202
6. Хоче задушити	205
7. Про Січ запорозьку і про Запорожців	206
8. Як чародійний горщик кашку варив	211
9. Мої кури	212
10. Честилюбива кертця	212
11. Суп-секретар і його син	213
12. Коник	216
13. Легенда про пісню	217
14. З життя українських дітей у Кракові	219
15. Смійся, пісне!	220
16. Наші читачі з чужини	221
17. Коваль	222
18. Забави	223
19. Загадки	224

Ціна 1 зол.

ПАМ'ЯТАЙТЕ **ПЕРЕПИСКА** ПАМ'ЯТАЙТЕ
 що „Світ Дитини“ **з** про кожній нагоді про
 повинен бути в кожній **ЧИТАЧАМИ** збірку датків на пресо-
 українській хаті де є вий фонд „Світа Ди-
 діти. тини“.

Артемій Сора в Фогараш (Ромунія): Широ втішив мене Твій листок, що манджав так далеко, бо аж із Семигороду. В справі прийняття Тебе до табору Новиків у Підлютім — я звернувся з проханням до Всч. о. Оп. Бучацького, який є головним керманцем цього табору і Він вислав Тобі всі потрібні інформації. По вакаціях напиши знов листка: як перейшли вони Тобі в таборі. А незабувай читати постійно »Світика« всім українським дітям, які є в Фогараш. А що подобається братчикowi Сергієви в газетці найліпше?

Мирон Мартин у Львові: Писанку від Тебе »Світик« одержав і цей дар справив йому велику радість. Він радіє також і тим, що всі Твої товариші в Захисті так радо читають його. Напиши, що найкраще хлопцям подобається в газетці. Фотографію сліпуну занесіть до клішарні п. Голіяна при ул. Личаківській ч. 34, нехай з неї зроблять друкарську клішу. Опісля цю клішу принесіть до редакції, яка помістить її на сторінках газетки з відповідним підписом.

Читацьки й Читачі »Світика« в Сяноці: Дуже вразив мене листок від Вас, в яким описали про устроєне Вами »СВЯТО МАТЕРИ«. Про це торжество напишу окремо на своїх сторінках та помішу одну з надісланих світлин. Як удався Вам фештон в часі Зелених Свят? Пришліть мені знімку з нього. Незвичайно радію Вашою широко заявою, що любите мене дуже і пильно читаєте та »моцно« мене... дрете... Це гаразі! Дріть як найміцніше — бо це значить: що я не спочиваю десь у бібліотечці на полиці тай не нидію в забуттю — але переходжу з рук до рук... А звісно, що кожде з Вас бажає мене як найскорше дістати в свої руки, тому й не може бути вшанована моя... цілість. Але дам Вам одну раду: Зложіться між собою на »асекурацію« і в той спосіб »каса асекураційна« в особі Вашого великого Добродія і Приятеля, Всеч. о. катехита Венгриновича — буде мене »подертого« заступати новим примірником... Чи годиться? Напишіть мені: чи маєте свою окрему бібліотеку і кілька є в ній книжок. Дайте яку сценічну виставу, от примір. »ЖИВІ ЛЯЛЬКИ«, »СЕРЕД АНГЕЛІВ«, »ІМЕНІНИ ВЛОДКА«, »КНЯЗЬ МАРЦИ-ПАН« або »РИЦАР ЛЕСЬ« — а здобудете потрібні фонди на закуп нових книжечок, яких посліднім часами вийшло доволі багато.

Зєна Іоаннікївна в Залучу н. Прутом: Ти написала до мене листик, будучи в І-ій класі, а читаєш відповідь на нього вже як студентка II-ої гімназіяльної. Тому, що Ти так »пізно« зібралася »на відвагу« написати до мене — тому я так пізно відписую... Але вже відтепер певно частіше будеш писати та надсилати розвязки загадок. Чи 2-ге число, яке Ти реклямувала, пройшло?

Школярки IV і V відділу вселюдної школи в Жегестові: Дуже гарно, що пішлисьте за доброю радою пані управительки і що самі між собою складаєтесь на передплату газетки. Не всюди хотять передплачувати »Світика« зі шкільних фондів. Тому в багатьох школах у цілім краю самі діти, так як Ви це робите, складаються між собою на передплату своєї газетки. Ви особливо маєте багато нагод роздобути власною заповідливістю потрібні фонди, бо до Жегестова приїжджає багато гостей. Збираючи суниці, малини, гриби, ловлячи пстружки — можете заробити собі досить грошей не лиш на газетку, але й на книжечки до читання. Ану спробуйте піти за мою радою!

Ірця Паламарчук у Городку Ягайл.: Ти певно вже учениця III-ої класи? Чи »Світик« правильно приходить до Тебе? Як колись будеш у Львові, то загости до »Світика«. Па!

Микола Редчук у Новім Йорку: Листик від Тебе і гроші (2 долари) на віднову передплати за рік 1930 дійшли до мене і я дуже вдячний Тобі за придбання нового передплатника. Постарайся їх більше приднати на рік 1931.

Сля Воробець у Філадельфії: Ти певно вже думала, що »Світик« забув про Тебе. Як там поступає наука гри на мандоліні? Як учиється Олеса в »Рідній Школі«? Вона певно вже пішла до II-ої класи. Чому не попросите всі школярки пана учителя Чернецького, щоби спровадив для шкільної бібліотеки українські книжечки до читання для дітей. Ваша школа повинна брати собі примір з »РІДНОЇ ШКОЛИ« в Брендоні (Канада), яка має велику українську бібліотеку для дітей, а крім того 26 дітей передплачують окремо для себе газетку »Світ Дитини«.

Українській дитині.

Стрімка стежина... тернистий плай...
Мені, дитино, ручку подай!

Підемо разом хоч кілька хвиль —
Тернистий плай сей веде на шпиль.

Тим плаєм довго сама я йшла,
І пропасть знаю... не бійся зла...

Як довго ненька з тобою йде,
Тебе зла сила в низ не зведе.

Душа крізь очі глядить на світ...
Питаєш — що се? — Тобі привіт

Складає рожа... А се — мотиль!
А там струмочок, чуєш шум филь?..

Чарують слух наш пісні пташат,
Там у печері гніздиться гад...

Бере мід пчілка із цвіту лип,
В гаю побачиш ягідку... гриб...

Під зерно землю готує плуг,
Людина... поле.. царинка... луг...

А біля греблі клекоче млин...
Отут берізка... Там — цвіт калин...

Калина наша — миліше всіх —
Краса і святість для наших стріх...

Оселя... хатка... церковця... храм,
Цвинтар на згірю... а там — а там

Блакит і сонце і неба звід...
Усе — що бачиш — се Божий світ!

— — — — —

А серце бється у твоїй груді; —
Сей голос каже: братьми є люди...

Коли не знаєш, що, як ділати, —
То серця свого мусиш спитати...

Ідемо разом... минають дні,
Пора настане спочить мені...

А як спочину отам на згірю,
Ти підеш просто... в гору... я вірю...

В твоєму оці будиться дух...
З верхів побачиш широкий круг.

Дозрієш скоро, моє дитя,
На творчу радість... на біль життя.

У млі щезають верхи тих гір...
Підеш, дитино... Туди!.. До зір!

Уляна Кравченко.

Слимак.

Слимак потребував сім літ на те, щоби вилізти на тин.
Колиж вкінці був уже на самій горі, зараз упав на діл.

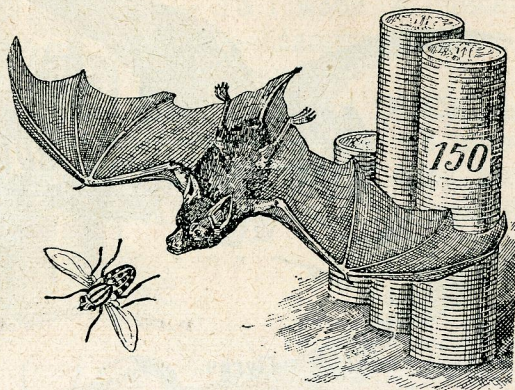
— Я знову поспішився занадто! — сказав слимак
вдумчиво. — На другий раз забиратися му до діла ще
обережніше!

Макс Гаек.

Дивні помічники господаря.

Ілько приїхав і сего року на вакації до свого вуйка, що є лісничим у горах. Ілько дуже любить вуйка і гори, і ліси — тому нетерпеливо ждав кінця шкільного року, бо знав, що першого дня ферій поїде вже в любі Карпати.

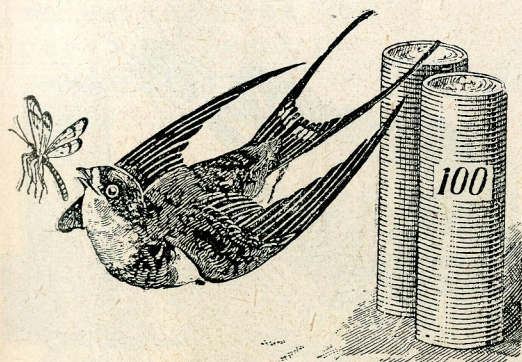
Так і сталося. Батько й мати були дуже задоволені зі свідоцтва, яке Ілько приніс зі школи за цей рік і дозволили йому поїхати до вуйка. Рання відпровадив його батько на двірець, купив білет і намістив Ілька у вагоні та наказав не опускати свого місця, аж доки поїзд не стане на тій стації, де треба буде висідати.

Лилик.

Ілько послухав. Сидів чемно на місци й дивився крізь вікно на околицю, що раз-у-раз мінялася. Це справляло

Ількови велику приємність. Він дивився також цікаво на людей, що працювали в полі, і його зацікавило те, що в кождім селі ноша селян була инша і чим далі в сторону гір, тим краща і більше мальовнича.

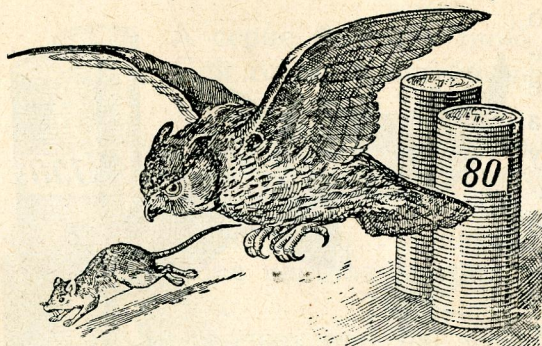
Ластівка.

Ілько прислухався також розмовам подорожних і звернув увагу, що

кождий гурток людей говорив про що инше; в кожного були инші справи. Один говорив про війну, другий про політику, третій про доріжню товарів; жида шварготіли щось про свої інтереси. Якись два школярі, подібні до

Ілька, плянували: як то вони будуть ловити пструги в Черемоші та журилися, чи буде погода.

Ілько і не чувся, як минуло три години їзди й поїзд опинився на двірці в К. Він поспішно встав, вклонився чемно тим, що сиділи напроти нього й говорили про літаки та кораблі, і вибіг з вагону на перон. Там ждав уже

Пугач.

на нього вуйко-лісничий і привитав його словами:

— Ну, слава Богу, що за вуйка не забуваєш і що щасливо приїхав!

По привитанню Ілько з вуйком пустилися йти гірською прекрасною доріжкою до лісничівки. Треба було йти зо два

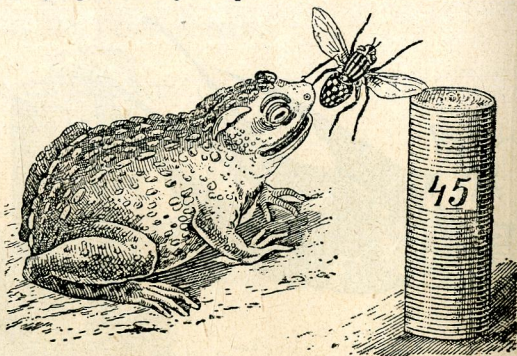
кілометри, тож вони мали час порозмавляти про се, та про те.

Ілько почув, як стукав дятель своїм дзьобом до дерева, й пригадав собі минулорічну розмову про лісових шкідників і про позиточних птиць.

— Пмятаєте, вуйцю, як ви минулого року вчисляли мені лісових шкідників і ті корисні птиці, що їх пожирають? Чи тільки в лісі є такі шкідники-комахи і чи тільки птиці гублять їх?

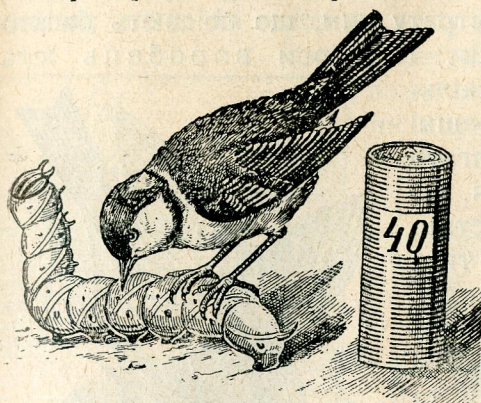
— О, ні, Ільку! — відповів вуйко. — Таких і подібних шкідників має

і городовина-ярина, і садовина в саду і рослина в полі, але на щастя й ті шкідники мають своїх ворогів, що їх вигублюють і тим приносять хліборобови-господареви величезну користь, а зглядно запобігають великим шкодам.

Жаба-ропуха.

От приміром всякого рода мухи, що залітають до хат і розносять всяку погань і часом хворобу. Вони були бистрою язвою, якби їх не поїдали птиці, лилики і жаби.

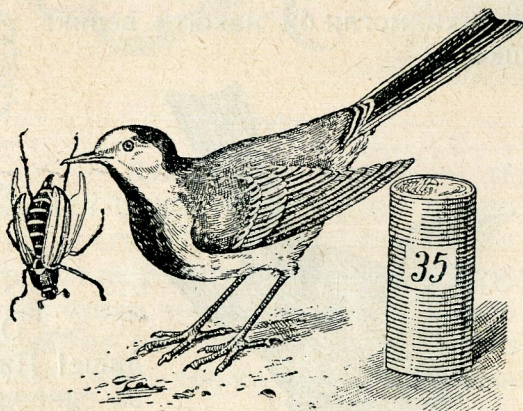

Синичка.

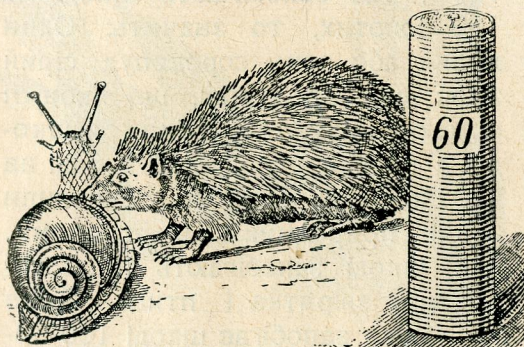
— То і жаби є пожиточні? — запитав зацікавлений Ілько.

— А певно! Жаби-ропухи нічого нам не шкодять, а зїдаючи масу комах і хробів, є для людей

дуже корисні. Або наприклад гусільниці! Вони обгризають капусту й иншу городовину, і зїдають листя й цвіт дерев так, що часом дерево сохне. Але де є птиці такі, як: синичка, берегулька і инші, там гусільниці та хрущі не зроблять великої шко-

Берегулька.

Їжак.

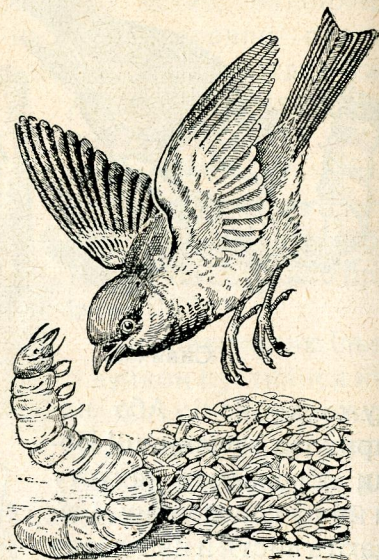
ди, бо ті птички зїдають їх міліонами.

Крім згаданих цтиць, лилика і ропухи є ще й другі звірятка, що пожирають господарських шкідників і тим є господареві пожиточні. Приміром їжак поїдає багато слимаків, які обгризають листя,

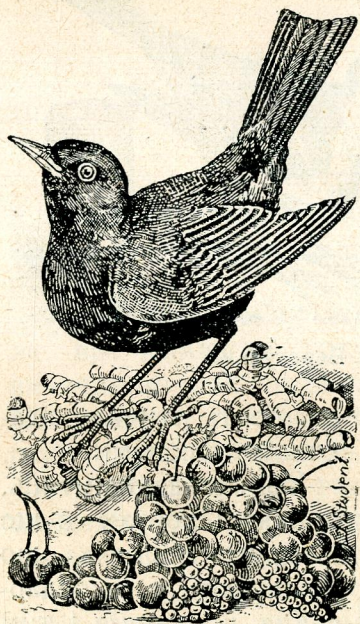
ящірка їсть гусільниці, а землерийка їсть хробаки.

Навіть ті птиці й звірята, що їдять зерно і ягоди, на-
доложують господареві ту втрату тим, що поїдають багато
шкідливих комах і червків. Приміром воробець їсть
зерно, але й зїдає велику скіль-
кість хробаків. Кос їсть черешні
і порички, але й пожирає багато
гусільниць. Навіть кртиця, що
декуди підриває корінці ростин,
прислужується господареві тим,
що їсть хробаків і зрушує землю.

— Се дуже цікаве! — ска-
зав Ілько. — Але чи справді ті
маленькі хробаки й слимаки та
комахи могли би накоїти великі
шкоди?

Воробець.

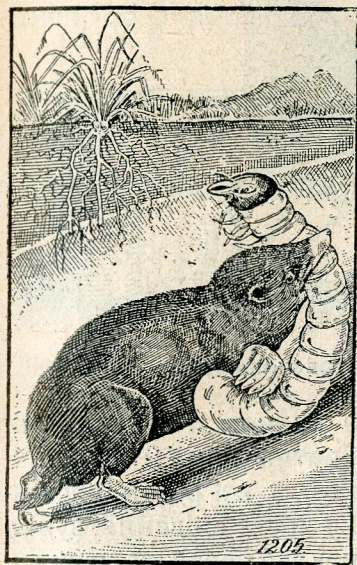

Кос.

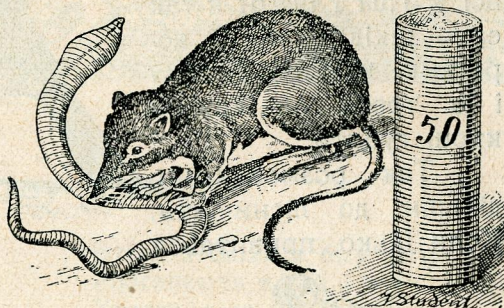
— О, певно, Ільку! Послухай
лише! Лилик і сорокопуд гублять
за одно літо стільки комах і мо-
тилів, що запобігають шкоді на
150 золотих, то значить: Один
лилик або один сорокопуд сірий
зїдає стільки комах, що якби ті
комахи жили, то зробили би шко-
ди в полі, в городі або в саді на
150 золотих! Подібно обчислили
вчені природники й агрономи,
якій шкоді запобігають інші по-
житочні звірятка і птиці. Отже
ластівка запобігає шкоді 100 зо-

лотих річно; пугач, що їсть миші, ратує господаря на 80 зо-
лотих; їжак зїдає тільки слимаків, які вчинилиб шкоду на
60 золотих; такий самій шкоді запобігає сова, що їсть миші.

50 золотих ратує землерийка, що їсть хробаки; ропуха запобігає шкоді 45 золотих; ящірка так само 45, синичка 40, берегулька 35, а червоношийка з'їдає за літо тільки хрущів, що вони спричинили би шкоду на 20 золотих.

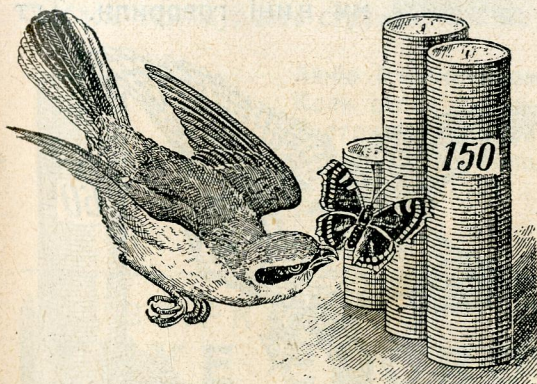
Кертиця.

Землерийка.

— Дуже, дуже цікаво! — тішився Ілько. — Отже ми повинні берегти ті позиточні птиці й звірята і не робити їм жадної пакости.

— А певно! — відповів вуйко. — Раз в одній околиці збиточні хлопці вигубили майже всіх птичок, то там через

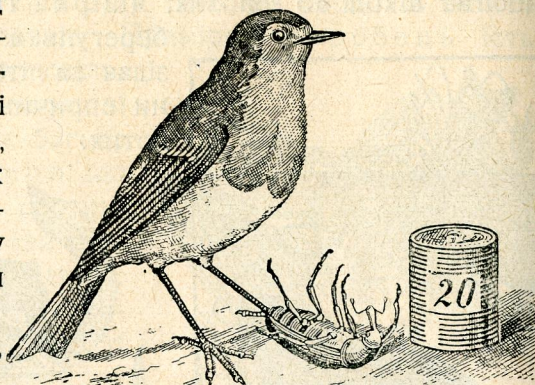
Сорокопуд сірий.

кілька літ не було урожаю ні в полі, ні в городі, ні в саді. Все обгризли гусільниці, хрущі, хробаки і миші. Аж як люди нарозумилися й почали шанувати птахів, тоді птахи знову розмножилися й вигубили шкідників. І тоді зародили поля, городи і сади. Ті птиці треба шанувати, а шкідників губити всіми силами

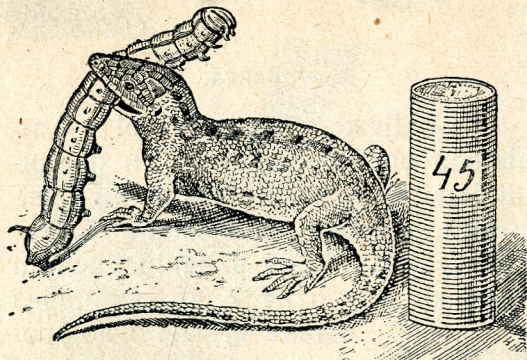
і способами. Всі хробаки, крім дощжанки земної, є шкідливі і їх треба губити. Всі комахи (так мухи, як ко-

марі, мотилі, хрущі, осі, джмелі й інші) є шкідливі, крім пчоли, що збирає мід і запилює цвіт. Всі гусільниці, які подибуємо в наших городах і садах, всі слимаки, всі миші і щурі є так само шкідниками й ворогами хлібороба, тому і їх треба на кождім кроці губити.

Так розмовляючи, дійшли до лісничівки. Коли Ілько привитався

Червоношийка.

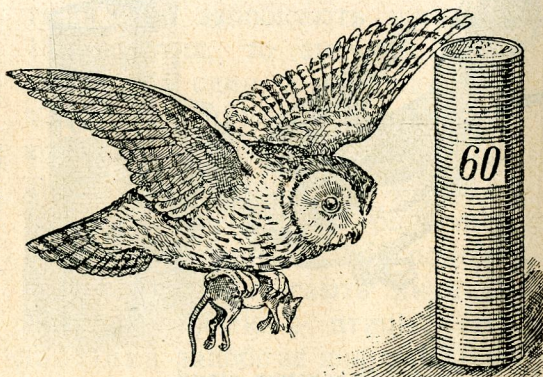
Ящірка.

з вуйною і з вуєчними братчиками й сестричкою, і всі разом спожили друге снідання, вуйко поклав перед Ілька якусь карту з образками й каже:

— Ось тут знайдеш образ того всього, про що ми нині говорили. Тут

представлене кожде пожиточне звіря і пташа; тут видно, чим воно живиться і з боку на стовпчику наглядно представлено, якій шкоді воно запобігає.

Ілько з цікавістю студював ті всі образки й тішився, що хоч і на феріях, але багато того дня навчився. А щоби й ви, любі читачі, не остали за

Сова.

Ільком позаду, то ми вам його розмову з вуйком переказали і ті образки, які вуйко показав Ількови, тут у „Світику“ для вас відбили. Науки треба все і всюди набиратися, бо вчимося не для школи, але для життя.

В літну днину.

Літо. Південь. Сонце сяє,
Сонце гріє — ні, жарить!
Тихо й леготу немає,
Ні листок не шелестить.

Спеку видержати годі,
Все шукає холодку,
Годі гратися й в городі,
Діти збігли до гайку.

Там у гаю так мильньо
В тіні білих берізок,
Так любенько, холодненько,
Сріблом там журчить струмок.

Втіхи й сміхи в бігу діти
Розсипають в гай і в ліс,
Хиляться до ніг їх квіти
Й віття білих цих беріз.

Над струмочком діти стали,
Ах, манить, манить вода,
Вже й на кладку посідали,
Вже й ігра є їм нова.

Малі ноги розбивають
Срібло хвиль в дрібні бризки,
Сміхи, втіхи знов лунають,
Як хлюпочуться ніжки.

Любо й мило літом в гаю,
Коли сонце так жарить,
У струмочку, чи в ручаю
З спеки тіло холодить.

Я. Вільшенко.

ЗБІРКА КАЗОК
„ТИХЕ СЛОВО“

найкраща нагорода
за добре свідectво
для дітей 8—12 літ

Ціна гарно оправленого примірника: 4 золотих.

(З порученою пересилкою 4'80 зл.).

За волю України.

IV.

Голта, Ольвіопіль та Богопіль лишилися позаду нас — ми прямуємо на Умань.

Йшли крутими ярами і глибокими балками, йшли вже третій день без відпочинку й нічлігу. Безупинно накрапав холодний дощ, а вільний степовий вітер ловив його колючі краплі і кидав нам в обличчя, ніби гострі цвяшки. Коні ледве-ледве пересували ногами, а ми від втоми, голоду і холоду ледви на них трималися. Здавалося, що не буде ні кінця, ні краю нашої подорожі. Я наздігнав команданта куріня, полковника Зелінського, і запитав його:

— Як довго нам мандрувати?

Він задумчиво й журливо відповів:

— Доки всі не складемо наших голов на цих понурих степах. Наш Уряд, щоб ти знав, Олесю, примушений був покинути рідну землю і схоронитися в Польщі. Армія наша лишилася під проводом генерала Омеляновича-Павленка в запіллю ворога. Всі ми, вояки, однієї думки: або подолати ворога, або скласти свої голови, щоб не бачили наші очі дикого панування московської навали на Україні. Розумію, Олесю, що ти не в силі пити з нашої гіркої чаші і раджу тобі, поки не пізно, вернутися до рідної хати, до батька-неньки...

— Що? До рідної хати! — стрепенувся я. — Бога кличу на свідка, що я радісно, разом з вами всіма, покладу свою голову за Батьківщину!

Далі ми їхали мовчки.

А в ночі, на шпилі крутої балки, замиготіли весело рожеві огники.

— Село! — радісно загуло попереду кольони. І ця радість могутньою хвилею веселих співів перекинулася далеко-далеко позад нас.

— Село Емілівка! — вигукнув хтось зі старшин, повернувшись з розвідки.

Ми вїхали в село. Четовий Ящур, я і росвий Коломиєць зупинили коней проти хати, у воріт якої стояв без шапки сивесенький дідусь і мило нас запрошував:

— Хата наша тепла, а бабуса наварила великий чавун галушок. Прощу не погордувати нашою хатою.

Дідусь сказав правду: бабуса зустрінула нас як рідних синів. Ми пороздягалися, поскидали чоботи і мерщій за галушки. Упоралися з галушками і на відпочинок. Тільки мені бабуса не дала спокою: нагріла води, скинула з мене сорочку і давай мене шурувати. Правду кажучи, на мені було всього, як на тій свині, що ночувала посеред вулиці в багні. Далі вона випрала мою сорочку і повісила її сушити, а на мене натягнула свою, в якій я був подібний на нашого жида Сруля, коли він у суботу зодягав на себе халат. Ледви я примостився у вільнім куточку на печі для відпочинку, коли шиби у вікні дз-з! посипалися на підлогу, а на вулиці затарахкотіли кулемети: та-та-та...

У хату подув сильний вітер і погасив світло.

Ми всі від цієї несподіванки покамяніли, нічого не розуміючи. Коли чуємо, на вулиці хтось галасує:

— Прикладом бий петлорівську наволоч!

Четовий Ящур і Коломиєць вихопилися духом з хати, а я за ними. І забув я, що на мені отой підрясник, який натягла на мене бабуса; заплутався у сорочці та як не гепнув з печі на землю, то ледви кісточки свої зібрав. Кинувся у сіни — нова халепа: знову заплутався у сорочці, перекутнувся через голову і ухопився руками за якусь діжку з водою. Вся вода пішла на мене. Вискочив я з сіний, як та квочка, яку намочують у літі баби, щоби вона не просилася на гніздо.

На дворі — темрява, дощ, стрілянина, галас. Не знаю, куди ховатися, куди тікати. Чую десь далеко-далеко гукає четовий Ящур:

— Олесь! Олесь!

Не чуючи під собою ніг, побіг я на цей голос. І коли я наздігнав Ящура, стріли, метушня і галас лишилися десь позаду. Ми перейшли з ним греблю, горбок і вскочили в село, що прозивалося Наливайками. Козаки, що ночували в Наливайках, вже знали про лихий наскок большевиків на Емілівку і шикувалися в похід.

— Певно, Олесю, большевики висвятили тебе на архимандрита! — жартували вони з моєї сорочки.

Я розшукав сотенного каптенармуса Півторавуса у якого випросив чоботи і одяг. Коли я повернувся до своїх, почало свитати. Мазепинський, Республіканський, Кармелюцький і Наливайківський полки перейшли греблю і, криючись у ранішній мряці, посувалися на Емілівку.

Раптом загомоніли ворожі кулемети й гармати. Назустріч нам з Емілівки вийшли большевики, лава за лавою, вкрили поле, як в осені гайвороння.

— Слава! Слава! —
урочисто й голосно, ніби великодні дзвони, залунало на нашому фронті. Козаки кинулися на большевиків.

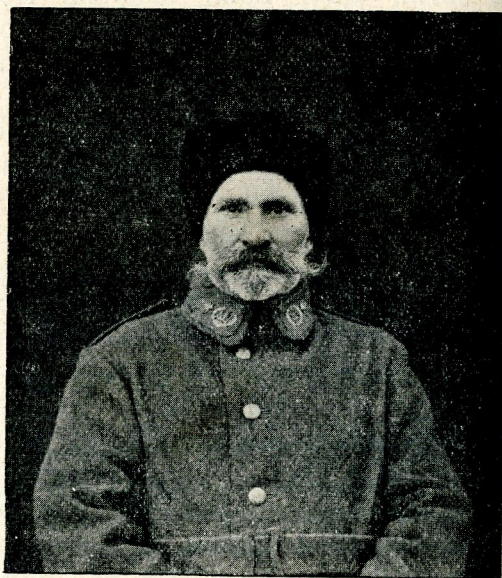
Бачу я, як тяжко ранений полковник Зелінський повалився на землю, за ним командант Республіканського полку. Билися наші завзято: вкрили ворожими трупами все поле від греблі аж до села. Коли це надбігає наш кіннотчик і на ціле горло репетує:

— Ворожа кіннота в нашому запіллю!

Обернувся я і бачу, як сила ворожої кінноти насілана сотню полковника Дяченка і гонить її по переду себе. Нагнавши Дяченка, вони врізалися в наші лави і почали косити козацькі голови, як добрі косарі панську ниву.

Вибігли ми на кінець села, перебігли болотце, вискочили на ріллю і подавай Бог ноги до ліса, що маячів десь далеко на обрії. Большевики за нами. Коні під ними як ті дракони, летять, басують, аж поле гуде.

Біжу я і ніг під собою не чую; по дорозі скинув з себе шинелю, чоботи. В голові одно — дістатися до ліса. Як гляну позад себе, серце холоне: большевики, до-

Генерал Никонів.

гнавши козаків, рубали їх шаблями на шматки. Знемігся я і вибився зі сил. Напружив усі зусилля. Вибіг на крутий горбок, спіткнувся і... упав. Закопався глибоко в борозду і шепчу молитву:

— Боже, прийми мій грішний дух!

Коли чую, недалеко залунало:

— Слава! Слава!..

Я лежу тихесенько, гадаю, що то якась примара. Коли чую знову:

— Марш-марш!..

Підіймаю голову і очам не вірю: назустріч ворогам поспішає в жовтих шликах Волинська кіннота.

Схопився я на ноги, вибіг на горбок і бачу, що недалеко на могилі має прапор командуючого армією. Збоку коло прапора стоїть сам ген. Омелянович-Павленко і щось розглядає на військовій мапі. Побіч його стоїть командант Волинської дивізії генерал Никонів. Добіг я до могили, а генерал Никонів, жартуючи, каже мені:

— Звикай, хлопче, до козачого життя. Памятай, що побитий вартує за двох небитих!

Я мовчу. Знижуюся навколішки, пригортаюсь обличчям до милої тепер для мене могили і плачу, плачу... Я плакав не за себе, а по тих, що склали на моїх очах свої голови за Україну.

Михайло Середа.

Хоче задушити.

Дід, жебрак убогий,
Увійшов до хати,
В хаті дітей двоє,
Батьки пішли жати.

Дід молитву шепче:
— За душу бабуні,
За душу татуня,
За душу мамуні!..

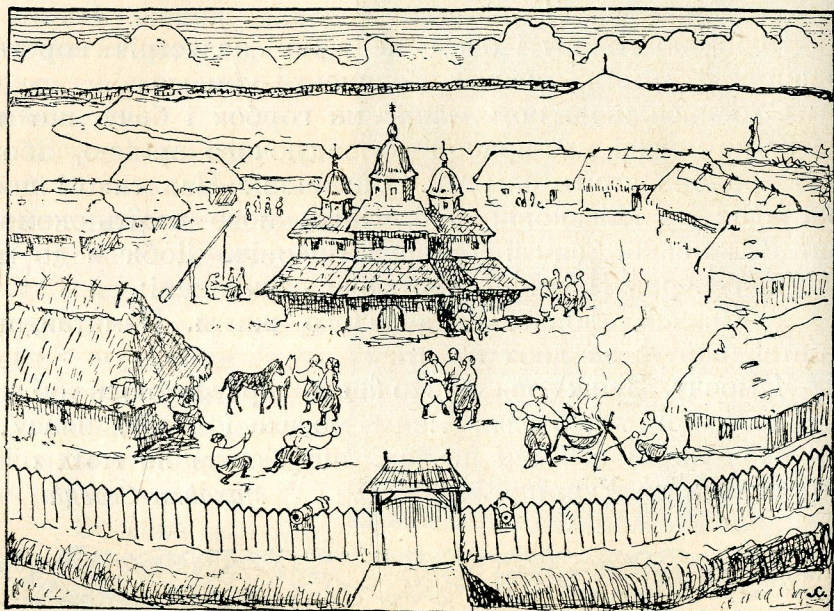
Діти це почули,
З плачем втікли з хати,
Стрінули бабусю,
Стали їй казати:

Дід прийшов, бабусю,
І став говорити,
Що вас, тата й маму
Хоче задушити!

Михайло Кумка.

Про Січ запорозьку і про Запорожців.

Ми вже знаємо: звідки взялися і як гуртувалися українські козаки-запорожці. Знаємо, що вони нападали на турків і татар і хоробро воювали з іншими ворогами України. Вони боронили український нарід і рідну україн-

Запорозька Січ.

ську землю від ворожих переслідувань і змагали до того, щоби український нарід мав свободу і свою власну державу. І не один із них віддав своє життя за рідний край і нарід.

Ми згадали також, що осідком Запорожців була запорозька Січ на Дніпрі, понизше порогів, на островах, серед ріки. Там Запорожці жили постійно, там збиралися, вчилися воєнної штуки і приготівлялися до воєнних походів. Отже цікаво буде довідатися: як виглядала запо-

розька Січ і які звичаї були на Запоріжжю (на Січі) і взагалі — як жили Запорожці.

Січ — то була простора площа на Дніпровім острові Хортиці (потім на Базавлуці і Томаківці). Зі всіх боків обливала цей острів глибока вода Дніпра, а ще крім того, на самім острові, був викопаний глибокий рів, наповнений водою, тай високий острий частокіл (паркан) з міцними брамами. На брамах, які на ніч замикалися, стояли гармати й козацька сторожа. Не диво, що комубудь неможливо було дістатися на Січ. І хоча нераз пробували здобувати Січ гурки, татари й інші вороги, то це їм не вдавалося.

Довкола площі були побудовані хатки, так звані „коші“ (з плетеними стінами), або „куріні“. Ті хатки були накриті очеретом, або кінськими шкірами. В такій хатці жив один курін з курінним отаманом. Та козаки тільки спали тут, або пересиджували в слотливі дні, направляючи одіж або чистячи зброю. В погідні дні перебували на площі, або й у степу за рікою. Там вправлялися в їзді верхом, в стрілянню з рушниць і гармат, та направляли човни.

По середині Січі стояла невелика церква св. Покрови, знадвору дуже скромна, але внутрі повна золота й срібла, бо козаки були побожні й дуже дбали про свою церков, а підчас читання Євангелія тримали шаблі наполовину витягнені з піхви, на знак, що готові в кожній хвилі боронити своєї церкви і віри. Частину своєї воєнної добичі призначували все на церков і купували щораз кращі нові хоругви та ікони. На Січі, крім хаток-курінів, були й склади зі зброєю, з гарматами, з човнами та з харчами. Коло складів стояла в ночі сторожа.

Про звичаї й обичаї козаків-запорожців пишуть очевидці, що було на Січі таке:

Хто хотів стати козаком, мусів поперед служити три роки в старого козака за чуру (слугу й помічника). Він робив усяку роботу й носив за козаком другу рушницю і потрібні клунки. Щойно потім, коли вивчився від того козака орудувати зброєю й набрав справности в битвах, ставав правдивим козаком і діставав зброю: рушницю, шаблю, спис, лук і стріли.

Козаки вбиралися просто: в грубу сорочку, в кирею (довгий плащ без рукавів). За широким поясом носили пістолі й люльку; через плече носили торбинку з харчами, кулями й порохом.

Їли сушену рибу і печене м'ясо та рибячу юшку, бо риби в ріках й усякого звіра та птацтва в степу було дуже багато. Пекли сухарі з пшеничної муки.

Козацькі післанці перед „зимовиком“ закликають у похід.

Жінок на Січі не було і ніхто не смів мати на Січі жінки, навіть сам отаман. За це грозила кара смерті. Коли козак був жонатий, то жінка й діти жили десь на селі, або на хуторах, по так званих „зимовиках“. Там жив і козак, коли не було війни. Він господарив, вів велику пасіку, ловив звірів, а все частину з того віддавав на Січ. Там звичайно й зимував. А коли кошовий отаман оголошував військовий похід, приміром на турка, то козацькі гінці розїздилися по тих хуторах-зимовиках, що звичайно були добре обгороджені й заперті міцними воротами й за-

кликали козаків-хуторян на Січ, на війну. Вони підїздили до воріт і кликали:

— Пугу! Пугу!

Так кликали кілька разів, аж доки козак не вийшов з хати й поспитався:

— А хто там?

— Козак з лугу! — відповідали післанці.

Сліпий кобзар на січовім майдані співає пісню про Байду.

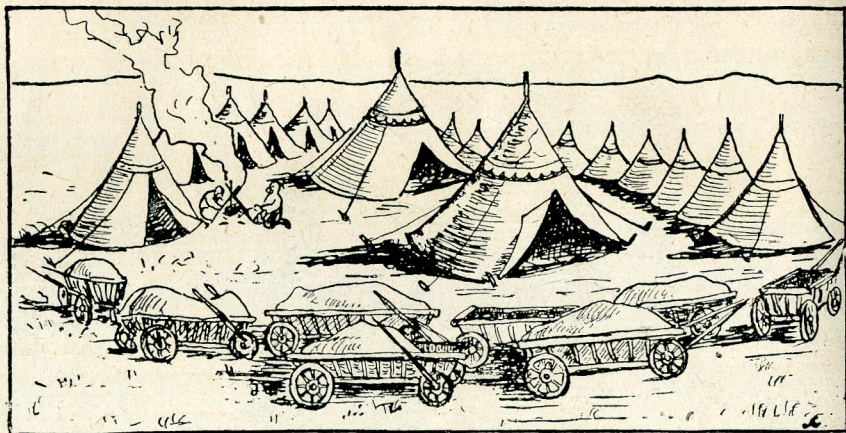
Тоді козак відчиняв ворота, бо знав, що то свої, запрошував їх у хату, гостив щиро, а потім збирався, прощався з родиною й виїздив разом з ними на Січ.

Січове військо ділилося на полки по 500 люда. Полк мав пять сотень по сто люда, сотня мала десять десятків (курінів) по десять люда. Полками командували полковники, сотнями сотники, а десятками десятники, так звані курінні отамани. І власне кождий такий курінь жив в окремій хатці-куріні. Канцелярію вів „писар“, що писав усякі письма й прикладав печатку, на якій був напис: „Печать Славного Війська Запорозького Низового“.

Цілою Січю командував кошовий, якого звали „батьком-кошовим“. Його вибирали на спільній раді, на майдані серед Січи.

Кого вибрали, того могли й скинути, як був несправедливий, але доки був „старшим“, то сліпо його слухали і він мав право карати навіть смертю. Йому до помочі були судії й осаули.

Коли збиралися в похід, то на Січі був великий рух. Одні направляли човни, другі зброю, інші пекли й варили

Козацький табор з возів і шатер.

в казанах харчі на дорогу. Січові шевці шили чоботи, кравці одіжку, римарі робили упряж, відливарі відливали з олова кулі. А котрі вже були готові, обступали січового бандуриста, старого козака, що грав на бандурі й співав про славних отаманів і гетьманів, про походи на турків і татар. Часто й танцювали собі для охоти і жартували, завжди були веселі.

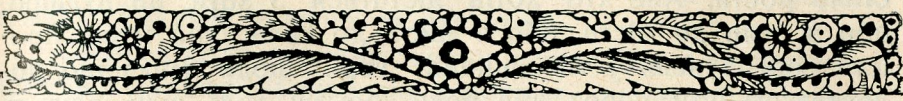
Козаки воювали двома способами. Звичайно нападали на ворога кіннотою, а піхота наступала з боків. Ніхто не піддавався, всі билися до останку, кажучи: „Або перемога, або смерть!“

Колиж нечаяно заскочив їх ворог у степу, а козаків було мало, тоді уставляли колесом свої вози та ще обкопувалися валом і оборонялися зза такої возової кріпо-

сти. Ворог не міг здобути тої твердині й відступав. Хіба часом, як не наспіла козакам поміч, то тримав їх облогою, аж гинули зі спраги й голоду, але таки не піддавалися.

Оттак жило те славне козацьке-запорозьке військо, що від 1500 майже до 1800 року — через 300 літ обороняло Україну від усякої напасти. Відвага й хоробрість козаків були звісні в цілій Європі.

Як чародійний горщик кашку варив.

(З казок братів Ґрімів).

Була собі маленька чемна дівчинка Катруся, що жила з рідною ненькою в убогій хатині. Вони були такі бідні, що іноді й їсти не мали що. Пішла раз дівчинка в близький гайок на сунички, а там стрінула її якась старенька бабуся. Бабуся вже звідкись знала, яка це бідна дівчинка, дала їй горщик і сказала:

— Як зголоднієш, то скажеш цьому горщикови: Горщику, вари! — і він почне варити солодку пшоняну кашку. А як скажеш: Горщику, не вари! — то він перестане варити. Це чародійний горщик!

Катруся втішилася цим горщиком, подякувала добрій бабусі й побігла до дому, до неньки. Від тепер уже не голодували, бо коли тільки захотіли їсти, то горщик варив кашку.

Але раз пішла дівчинка в лісок на орішки, а мама зголодніла тай каже:

— Горщику, вари!

Горщик почав варити. Мати вже пообідала тай хотіла, щоби горщик перестав варити. Але вона не знала, як має сказати, щоби горщик перестав варити кашку. Та горщик варив і варив, аж кашка вибігла з горщика, заповнили цілу кухню, розлилася на двір, залила одно подвір'я, друге подвір'я, почала вкривати цілі доми, вкрила цілу вулицю, як висока гора, наче би хотіла наситити цілий світ.

Люди перелякалися, що то буде, чи не задусяться в тій солодкій кашці.

Нарешті, коли вже з цілого села було ще видно тільки одніську хатку, надбігла Катруся з ліса, а побачивши, що діється, закликала:

— Горщику, не вари!

Аж тоді горщик перестав варити і гора каші перестала рости. Але хто хотів дістатися з хати на вулицю, або з села до міста, або з міста до села, той мусів проїсти собі тунель у тій кашаній горі. Люди мали що подостатком їсти через два роки, бо аж тоді зіли всю ту гору каші.

Мої кури.

Маю красні малі кури,
ціле стадо, бо аж пять.
А все рано, тільки встану,
всі до мене вже летять.
Сиплю зерно я на землю,
кличу скоро: тю-тю-тю!

Кури вже біжать до мене
по пшеницю золоту.
Як вже зіли, то дістали
ще й водиці у горня.
Люблю свої малі кури
і пильную їх що дня.

Переклав: Богданко.

Честилюбива кертиця.

Одній честилюбивій кертиці прийшла дивна думка до голови: не викидати кертовини. Кертовина була для неї за низьким горбком.

— Або Говерля — або зовсім нічого! — сказала кертиця зарозуміло тай згинула як недоцінюваний геній.

Макс Гаек.

Суп-секретар і його син.

(Сцена з пустині).

Сонце зійшло над верхами африканської горбовини. Небо було рожеве й жовте. Великий суп-секретар зірвався з гнізда, де провів цілу ніч, і розходжується по землі. Його подруга піднялася також, а син сидів на кістках вужа і слідкував уважно за батьком.

Суп-секретар знаменитий танцюрист. Зараз довідається, чому він танцює. Тепер він походить, щоби розрухатися після сну. Члени його тіла не сміють бути задеревілі, коли йде шукати сніданку.

Дивіться, який він гарний. Ноги його рожеві, очі також. Штани в нього чорні, як у вчителя танців, а сорочка біла. Крила зпереду білі, а задні пера чорні; хвіст розпущений, з чорно-білими пугами. Два пера у хвості багато довші від інших. Він виглядає так, начеб писав програмки танців і позастромлював собі пера за вуха. Тому то називають його „секретарем“.

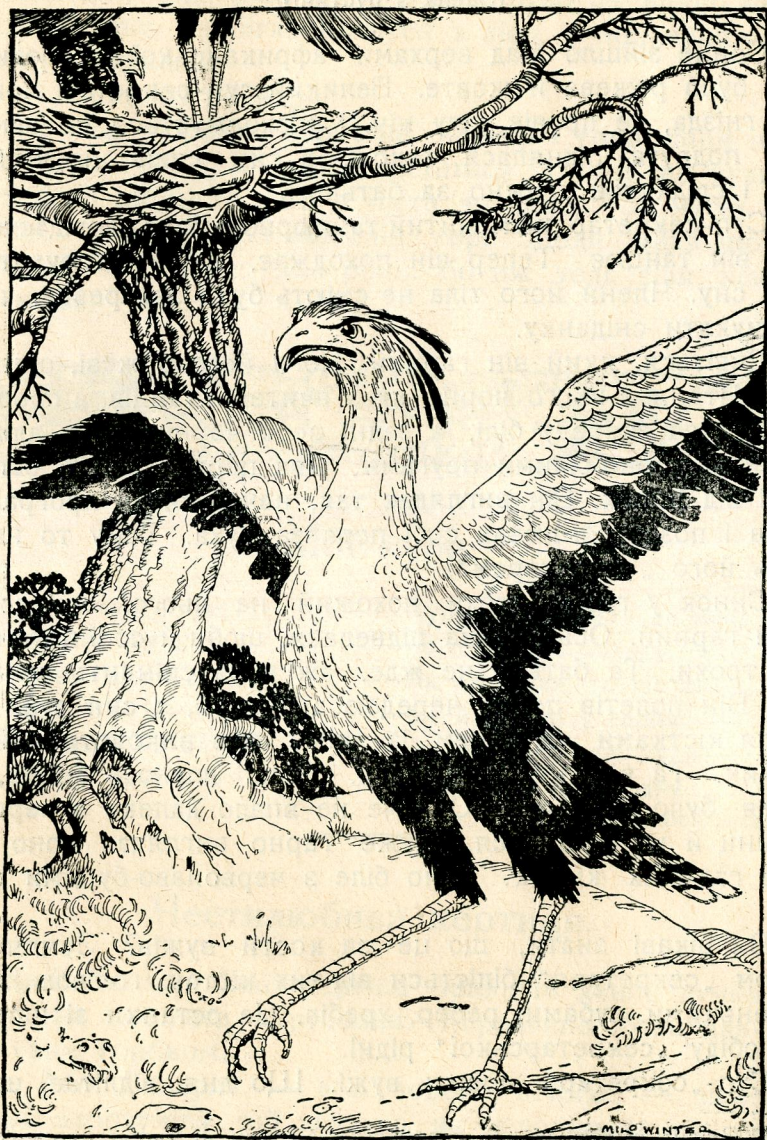
Синок у гнізді трохи схожий на нього, однак не такий гарний. Ось ненька підвелася, щоби й собі потанцювати трохи. Та батько не жде, аж вона скінчить танцювати. Він полетів понад чередою антильоп, а син став бавитися кістками та яйцем, із якого мав виколотися його братчик. Та він не виколовся. Яйце впало з гнізда, бо пруття було за рідке. Однак не впало далеко з вершка тернини й не розбилося. Дуже гарно виглядає воно посеред гадючих кісток. Воно біле з червонаво-бурими цятками.

Ви цікаві знати, що це за кости вужів? Земля під гніздом „секретаря“ біліється від тих кісток, голівок із гострісенькими зубами, ребер, хребтів. Це останки зі щоденного обіду „секретарської“ рідні.

Суп-„секретар“ ловить вужі. Що дня відлітає, щоби

*) Звісна американська дослідниця Африки. Її твори про жителів африканських джунглів відомі теж з фільмів. Хто бажає більше довідатися про цього птаха »секретаря« — то нехай загляне до книжки Рубакина п. з.: »Оповідання з царства звірів«.

зловити синови вужика та вчити танцювати. Його мати боїться того. Вона гадає, що син ще за малий до науки,

тай ще з такими слабонькими крильцями. Мати каже, що син ще мусить підіждати. Ось саме принесла вона синкови

два хрущі та саранчу, а він знову починає балачку з яйцем і старається не ворухити ногами.

Глядіть! Ось уже вертає батько! Якого величезного вужа він зловив! Кобру. Пустив її біля гнізда. Вуж випро-

стувався до бою з „секретарем“. Тепер побачите, чому суп танцює.

Глядіть, як він розпростер крила та ступає манірно сюди й туди, чекає доброї нагоди й нараз кидається на кобру та вдаряє її з цілої сили раз-у-раз. Потім, танцюючи, подається взад і знову підступає вперед. Гляньте, який цей вуж великий та сильний! Ой, таки так!

Дивіться, що батько-„секретар“ робить! Чи не гарний він? Сам захищається розпростертими крилами, а нараз ударяє гадюку ззаду в її погану голову, а потім підлітає простісенько в гору. І бач — недалечко відсіля є велика скеля.

Як високо літає „секретар“! Гляньте тепер на нього, як він летить усе вище й вище! Ось він уже повище високої скелі, так високо, що здається такий маленький. Часом здається, що в нього чотири ноги, а всі танцюють на різні боки.

Ось він на хвилину в горі понад головами, а потім нараз випускає кобру. Вона паде в низ, у низ, аж ударить собою об скелю. А тепер гляньте, за нею простісенько мчиться „секретар“! Знаєте чому? Йому дуже спішно до сніданку.

Це був гарний танець, може ні? А тепер, бачите, син має вже кобрин хвіст і бавиться ним. Та він хотів би й собі так танцювати з вужем. Та покищо заслабий до того. Хай ще трохи підросте. Тоді і сам танцюватиме і свого братчика навчить, що ще з яечка не виколовся.

З англійського переклав: *Михайло Лотоцький.*

Коник.

Скаче коник і тупоче,
Хоче бігти в світ.
Гей, як сяду і поїду —
То пропаде й слід!

Як поїду через гори
У далекий край —
Лиш до мами скоро вернусь —
Тож не забувай.

Богданко.

Легенда про пісню.

Коли світ був уже готовий, кождий мусів признати, що він дуже гарний. На філястім морі розкинена була суша чоколядової барви, а на ній усипані були гори і ліси насаджені зеленіли. Верхи гір вкривав білий ніжний пух, а їх підніжжа вистелені були мягкою травою, в якій мерхтіли квітки: білі, червоні, голубі і жовті. В лісах було багато звірів великих і малих і зовсім до себе неподібних. На деревах пташки будували гнізда і пливали у воздуху на піряних вітрилах.

Алеж ані пташки, ні звірі, ні ліси, ні море, ані люди не мали голосу. Все було дуже гарне тільки мовчазне, німе і сумно було на світі від того.

Одного разу взнісся орел так високо, що аж долетів до неба. Дивиться, а тут ангели зібралися і на щось чекають. За хвилю один ангел приніс золоту скринку, відчинив її брилянтовим ключиком і вийняв шнур перел. Розв'язав шовковий шнурок і почав обділяти всіх ангелів перлами; кождому давав по одній.

Колиж роздав усі перли, ангели посідали на лавках, кождий вложив у горло свою перлу і почали співати.

Чудові були ті співи. Орел, слухаючи їх, то плакав, то сміявся з утіхи. А як злетів на землю, не мав спокою. Ніщо його не вабило, ані філясте море, ні зірки золоті, ані блискучий сніг. Все думав про золоту скринку, де були сховані перлини-пісні.

— Викраду їх — подумав врешті.

Пташки завважили, що їх король щось дуже посумнів. Не їсть, не спить, ховається по диких гірських шпилях, а часто кудись на довго зникає. Посумніли, бо не могли довідатися причини його туги; не могли його розвеселити співами, бо були німі.

А в орла все одне на думці:

— Викраду перли-пісні!

Взнісся орел під небо, підслухав коли ангели засипляли, відчинив тихесенько двері небесні, знайшов скринку і нуж дзьобом і пазурами відчиняти. Від натуги

аж дзьоб загнувся, а пазурі повикривлювалися як дуга, але таки відчинив скринку. Схопив шовковий шнур з піснями і стрімголов пустився на землю летіти.

Та не доніс.

Чи в поспіху зачепив за зірку, чи може сонце припало, досить, що шовковий шнурок розірвався і перли, як сніг, посипалися на землю. Одна впала в море і море почало співати, друга впала в ліс і він зашумів ріжними голосами, заплюскотіли потоки, заговорили гори.

Пташки думали, що то мухи падають і найбільше їх наловили і почали найбільше співати.

На призбі коло хати сидів хлопчина і дув у патик, в якому повиверчував дірки. В одну з тих дірок упала перла і сопілка заграла. Хлопчина утішився і в перше заговорив — ох, як гарно!

Найбільшу перлину орел підхопив сховав її в скальний щілині. Але нечиста совість надавала йому спокою. Куди не повернеться, все здається йому, що всьо знає, що він викрав перли. Здавалося йому, що місяць, сонце і звізди кричали йому навздогін:

— Злодій, злодій, перли вкрав!

Не видержав орел. Хоч як дорожив перлою, віддав її соловейкови, соловейко передав перлу ластівці, а ластівка передала її чоловікови.

Всього три дні перли держалися на землі. Скоро вони розтопилися і вечірним туманом знов понеслися до неба.

Але вже за той час чоловік навчився наслідувати голоси всіх перел: і теї з моря, і теї з гір, і теї з лісів — бо таку силу мала найбільша перла.

Від тоді орел не літає вже так високо, має загнутий дзьоб і криві пазурі. Соловейкови вільно співати по заході сонця. Ластівці дозволяють люди будувати гніздо в будинках. А чоловік володіє піснею, яка наслідує всі голоси і яка є вірним його товаришем і в смутках і в радощах, і при праці, і в боях.

Переклав з польської мови: Гр. К-ий.

З життя українських дітей у Кракові.

Гурток укр. дітей з курсів української мови при Клубу «Рідної Школи» в Кракові.

В Кракові, одним з найкращих і найстарших польських міст, проживає значна скількість українців. Нема там українських шкіл для українських діточок і вони мусять ходити на науку до польських наукових заведень, в яких зовсім не вчать української мови. Щоби не оставити малих дітей без знання рідної мови — оснував Клуб Тов. «Рідна Школа» в своїй домові КУРСИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ для всіх українських діточок, які знаходяться в Кракові. Фреквенція дітвори на цих КУРСАХ з кожним роком постійно зростає, бо крім рідної мови — вчать на цих курсах також українських пісень, пізнають історію свого народу і географію рідної землі.

В тім році, в дні 6 цвітня, устроїв Клуб «Рідної Школи» ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВАТІО з дуже гарною програмою, а виконавцями були самі діти — ученики й учениці цих курсів.

Вступне слово, на тему любови Шевченка до України, виголосила з чуттям і розумінням — учениця найвищого курсу — Оля Кокорудзівна, одна з перших передплатниць і постійних читачок «Світика».

Опісля діточий хор курсантів відспівав слідуєчі пісні: »Ой, літав орел«; »Із-за гори високої«; »Марш українських дітий«; »Чом річенько« і »Пісню без слів«.

Прегарно віддеклямувала вершик Шевченка: »Учітєся« дівчинка Марківна — учениця найнищого курсу, а крім неї Іринка і Славко Кокорудзи, (що учають на середний курс) деклямували вірші Шевченка і поему »Іван Підкова«.

Казимира Мелівна відспівала сольо пісню до слів Шевченка: »Нащо мені чорні брови«, а Модзьо Шарий (ученик середнього курсу) відіграв дуже гарно на скрипці »концерт« Шуберта.

Збірна деклямація Шевченкової поеми »Три душі«, виконана по мистецьки Олею Кокорудзівною, Івонкою Смиківною і Марусею Чехівною — ученицями найвищого курсу — зробила на присутних велике вражіння.

Свято розпочато відспіванням »ЗАПОВІТУ«, а покінчено національним гимном, що їх діточий хор виконав прегарно.

Цей виступ української дітвори дуже бадьоро поділав на всю українську кольонію в Кракові й причинився до скріплення національної єдності й свідомости, а в серцях всіх присутних розпалив огонь любови до РІДНОГО СЛОВА.

Смійся, пісне!

Я від роду в серці маю
Зелень гаю, співи маю,
Маю весну в серці я —
Ясним сонцем я сміюся,
Бурі, громів не боюся —
Смійся, пісенько моя!

Мені дивно, що є люди,
Що сумують все і всюди;
Часом сумно і мені —
Та зазулька в серці кує,
Сонце чує, весну чує —
Смійся, пісне, на весні!

Я вродилась в хуртовину —
Та за днину, за годину
Зійде сонце, блисне рай!
Нам не плакати, не ридати —
Україно, люба Мати,
Смійся, пісеньку співай!

Дзвінка Пачовська.

Наші читачі з чужини.

В далекому Семиграді,
В румунському краю,
Серед німців і мадярів
Я тут проживаю.

Місто Рєгіном зоветься,
Чужая сторінка,
Однак добре про це знаю,
Що я українка.

Імя моє — Штурґринівна
Маленькая Любка,
По українськи мене учить
Мамочка-голубка.

Татко «Світик» все купує,
Казочки читає,
А маленький братчик Данко
Образків шукає.

Хоч маленька, ходжу в школу,
В садочок діточий,
А Данусьо дома мамці
Голову клопоче.

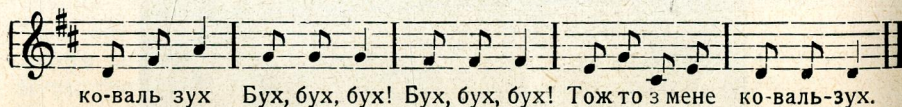
Літом їду в Буковину,
Над саму границю,
Де бабуся проживає —
В містечко Вижицію.

Там рідная сторононька,
Там я веселюся,
Щоб поїхати до бабці
Прошу все татуса.

Хоч живу я на чужині,
Все рідне кохаю,
Всім, що »Світик« наші читають,
Привіт посилаю.

С. Л

Коваль.

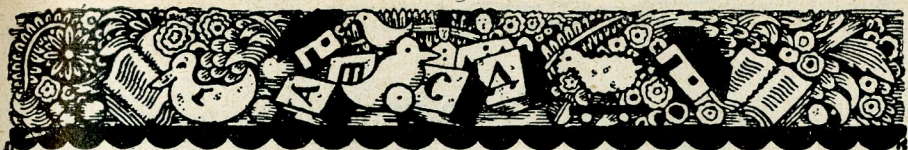
Роблю я підкови,
Роблю і долота,
У моїм варстаті
Жваво йде робота.

Бух, бух, бух! Бух, бух, бух! } 2 р.
То-ж то з мене коваль-зух! }

В кого сил доволі,
Хай щиро працює,
Юний вік в ледарстві
Нехай не марнує.

Бух, бух, бух! Бух, бух, бух! } 2 р.
Кожий скаже, що він зух! }

ЗАБАВИ

Кіт і мишка.

(Забава на вільнім воздусі).

Це забава загально відома. Всі особи стають в коло і беруться за руки, крім двох, що з них одна є «котом», а друга «мишкою». «Миш» іде в середину кола, а «кіт» остає поза колом. Колесо крутиться, а «кіт» старається пройти в середину попід руки тих, що круяться. Коли дістанеться до середини, то «мишку» випускають, а «кота» тримають і так далше. Котови все загороджують дорогу до «мишки». Забава триває, доки «кіт» не зловить «мишки». Тоді та пара, що через неосторожність пустила «кота» до «мишки» (з колеса або до колеса), дає фант і стає «котом» і «мишкою» і забава йде далі, доки є охота. Потім розіграють фанти.

Мандрівка.

Особи стають парами й подають собі руки так, щоби ліва рука одної була в правій другої особи. Поступають крок вперед і співають:

»Далі в світ рушаймо
І страху не маймо,
За поля, за море,
Забуваймо горе.
Рад, рад, рад, рад —
Вернемось назад!«

По скінченню пісеньки всі обертаються на місци скоро, не випускаючи рук з рук своєї пари і, йдучи в противнім напрямі, співають знову. Так ходять доки є охота.

»Муфті«.

Муфті — це найвищий духовник і судія в музулманів (прим. у арабів, або в турків). Його всі слухають.

Послушні «музулмани» сідають, або стають довкола «муфті». Він виконує всякі рухи і стріть ріжні міни, а «музулмани» (то є тут учасники забави) мусять сидіти тихо і непорушно. Щойно, коли скаже: »Так, як Муфті!« — всі мусять його точно наслідувати. Колиж знову скаже: »Отак собі!« — перестають рушитися. Хто не наслідував би його, як скаже: »Так, як Муфті!«, або хто порушивсяб в другім випадку, той дає фант і сам стає Муфтім. Ця забава може бути дуже весела, наколи має дотепного провідника.

Загадка складова. (1 точка).

Йо — ліч — Да — ї — но — а — Та — е — ят —
ди — лев — ті — во — ван — да — ві — на — ці — гар —
гі — вич — Єд.

З порозкиданих 22 складів зложить 7 слів, яких початкові й кінцеві букви, читані з гори в низ, дадуть гарне заняття на час вакацій для всіх прихильників «Світлика».

1. Сучасний польський письменник.
2. Жінки з грецької мітології.
3. Час проби в монастирі.
4. Передня сторожа в маршу.
5. Чорногорський поет і письменник.
6. Острів на Великім океані.
7. Інакше: ученик.

					Ні	ко								
					ли	ва«	це	ті	ма	ко	теч	сту		
					тер	ка	ї	та	лу	го	за	буть	ли	висть
					гид	та	пі	ти	від	ця	ки	пом	рес	і
ми		ра	ба	на	ни	ли	Со	лов	зго	мей	в	на		
ри		ші	рим	»Пол	ру	хи	бу	Ку	Бе	мо	ди	бу		
ми		те	за	грі	вмі	че	зазд	ти	не	нас	зне	тер		
		кот	не	рез	за			ло	рість	пі	де			

(Уложила Одарка Лакуста).

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 2.

Букви 2, 3, 6, 19 означають інакший вираз на замаску до тортів; букви 3, 4, 5 означають алкоголевий напйток; букви 1, 4, 5 означають інакший вираз на піну; букви 7, 6, 5 означають слово уживане лемками; букви 2, 4, 7, 8 означають округле тіло; букви 7, 8, 2 предмет, що служить до печатання листів; букви 5, 4, 3, 6, 1 назву ріки в Семигороді.

АКТУАЛЬНА КНИЖКА!

Проф. ДМИТРО ДОРОШЕНКО.

„ІСТОРІЯ УКРАЇНИ в 1917—1923 рр.“

Вийшов друком II-гий том цієї Історії, що обіймає своїм змістом:

УКРАЇНСЬКУ ГЕТЬМАНСЬКУ ДЕРЖАВУ 1918 р.

- Є це обемиста книга великого формату, яка числить 424 сторін друку та 86 сторін різних додатків і приміток. В тексті книжки є 45 ілюстрацій, головню портретів усіх найвизначніших діячів цієї доби нашої державности.
- Цей том складається з XXIII розділів, які дають нам вірний образ усіх подій, що мали місце на Україні по Берестейським мирі, а покінчилися уступленням гетьмана Скоропадського.
- Книжка видана дуже старанно, на гарному папері, друкована читким шрифтом в друкарні «Свобода» в Ужгороді. Видавець, др. Осип Цюпка, не пожалів ні трудів, ні коштів, щоби цією цінною книгою зафіксувати недавнє велике минуле нашого народу для грядучих поколінь.

Ціна книжки: 20 золотих. (З поруч. пересилкою: 21*50 зл.)

Висилається лиш за попереднім надісланням замовлення і грошей на адресу:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА
Львів, ул. Зіморовича, 3.

Новина для читачів і читачок „СВІТИКА“!

На днях вийшла з друку книжечка п. з.:

„КАЗКИ 1001 НОЧІ“

Є це збірка найкращих арабських казок з гарними образками. Вибір і переклад цих казок зладив відомий український поет Юра Шкрумеляк.

Ціна книжечки: 1*80 зл. (з пересилкою 2 зл.)

Замовлення слати на адресу:

ВИДАВНИЦТВО: „СВІТ ДИТИНИ“
Львів, ул. Зіморовича, 3.

М. КУЦІЙ: НАУКА СОЛЬФЕДЖА, основана на народніх піснях в ладі: G, F, D, B-dur і a, e, d-moll — на 1-2-3 голоси. **ДРУГА ЧАСТИНА.** Станиславів, 1930. Накладом Кооперативи Народний Базар і Українська Книгарня.

Від Адміністрації.

В початках місяця червня вислали ми до всіх тих відборців нашої газетки, які залягають з передплатою по кінець місяця червня 1930, окремі пригадки листовно і долучили чек на вирівнання виказаної залежності. Досі тільки около 100 осіб вирівнало свої залежності. Ми просили — у »Прохання до наших передплатників« — всіх довжників, щоби не отягалися з вирівнуванням залежностей, бо видавництво мусить також поплатити свої довги й зобов'язання. Видно, що ніхто з довжників не звернув уваги на це прохання, поміщене на 4 сторінці обгортки 6-го числа за червень ц. р. Крім того — ми долучили чисті чекові бланкети до червневого числа, щоби могли ними надіслати дальшу передплату на II-гий піврік усі ті особи, які не одержали листовного упімення.

Тому знов поновляємо наше прохання в тім числі та надіємось, що всі наші довжники, як один, вирівнують негайно залежності передплати згл. »посліплати« по кінець червня 1930 року.

Зміни адрес висилки газетки на час вакацій — просимо робити прямо в дотичних Урядах почтових, які адресують кожде число.

Нові передплатники »Світика« з Канади

Марійка, Галя і Юлія Копачинські і Петро Копачинський з містечка Брендон у Канаді. Разом із цієї місцевости передплатує »СВІТИК« 26 дітей.

Це одинока місцевість на цілу Канаду, яка дає таке велике число передплатників, завдяки невпинній праці місцевого учителя »РІДНОЇ ШКОЛИ« п. Олекси Мушія.

ЖЕРТВИ

1. На пресовий фонд »Світа Дитини«: Школярки із Замочка к. Жовкви 4:00; Ірина Зубрицька з Порохника (з нагоди »Свята Матери« всю свою ошадність) 3:00; Мирон Мартин (зі Сирітського Захисту у Львові при ул. Пазвлінів) 1*00 (почт. значаками); Леся і Оксана Бризгунівні з Гуменного (Чехословаччина) 10 кор. чесь.; Зеня і Реня Мазурівні з Глуска 2 зл. Разом зложено: 10 золотих і 10 кор. чеськ.

2 На »Рідну Школу«: Ірця і Зеня Мазурівні з Глуска 6*50; Школярки зі Замочка 4*00. Разом зложено: 10 50 зл.

3. На »Фонд Укр. Інвалідів«: Ірця і Зеня Мазурівні 6*50 зл.

4. На »Пластовий Дім« у Львові: Зеня і Реня Мазурівні 10 зл. і кличуть усіх читачок »СВІТИКА«; Яруся і Таля Тарнавські з Улашковець 5 зл. (з нагоди іменини свого брата Омелька) і кличуть на довільні квоти: Богдана Казновського та братів Федішинів з Глубічка, Дарусю Комаринську з Городенки і Іванку Лішинську з Борислава. Разом зложено: 15 зл.

5. Жертвам повені: Зеня і Реня Мазурівні 5 зл.

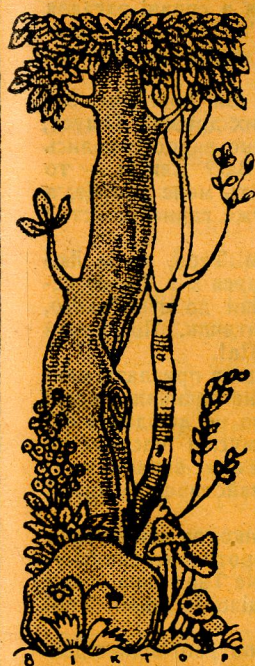
Всім Жертводавцям складаємо на тому місці щирю подяку.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 8.

СЕРПЕНЬ

РІК 1930.

ЗМІСТ:

1. Хлібове дерево	225
2. Дуга-веселка	227
3. Про гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного	228
4. В мийськiм пiдвалi	234
5. Царiвна Галя	237
6. Пишний та гордий	244
7. »За хилинку«	246
8. Зазулька	246
9. Два брати	247
10. Чародiйна вудка	251
11. Бiлка про вiвчливу козу	252
12. Орiвнання	254
13. Михасева мрiя	255
14. Загадки	256

Цiна 1 зол.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

що „Світ Дитини“
повинен бути в кожній
українській хаті де є
діти.

ПЕРЕПИСКА

з

ЧИТАЧАМИ

ПАМ'ЯТАЙТЕ

при кожній нагоді про
збірку датків на пресо-
вий фонд „Світа Ди-
тини“.

Школярки з Ужинця на Волині: Щиро дякую Вам, любі читачки й читачі, за лист, яким Ви мене так щиро привитали. Тішуся незмірно, що читаете мене в своєму гуртку і заєдно линете до мене своїми думками з волинської тихої сторони. З листика виходить, що навіть і польські діти радо переглядають мої сторінки. Напишіть до мене знов такий миленький листик. Здоровлю Вас усіх сердешним привітом!

Влодко Андріянович у Тустановичах: Уложений Тобою вершик «Вечір» до газетки не підхожий. На що тому було вже тільки вершів, що Твій не вносить нічого нового тимбільше, що вживаєш багато невмісних метафор. Хмарами пр. кажеш «плисти по синьому морі», яке порівнюєш до блакитного бору... Зорями надаєш вигляд човнів... Гнізд ніколи не можна заколисати до сну... «Отже Твій вершик складаю до теки з працями молодих авторів. Не зражуйся одначе своєю першою невдатною спробою, але працею невпинно над собою, а колись певно Твої вершки будуть підходж до друку...

Наталка Сікора в Тигаві волоській: Твої помічення в справі загадок зовсім влучні і я буду відтепер давати лекші загадочки. Ти одначе порозв'язувала всі загадочки зовсім добре і разом зі сестричкою одержала премію. Як переводиш вакації?

Роман, Марійка і Мирось Іваницькі в Дрогобичі: Ви прегарно презентувалися своїм листочком. Витаю Вас, як своїх щирих друзів. Тішуся, що Мирось виявляє такий великий нахил до рисунків. Певно виросте колись на славного мистця. Чи 3-те число за березень дійшло до Вас? Слі ні — то неоплаченою карточкою з написом «Реклямація» повідомить мене про це, а прийде Вам це число вдруге. Правда, що «Чорна Індія» дуже гарна повість? Здоровлю Вас щиро!

Люся Тшуківна в Олексинцях: Мило мені повитати Тебе, любя Люсечко, в гурті моїх нових і щирих друзів. Досі переписувався я з Твою сестричкою Лялю, а тепер Ти заступила її місце. Тому пиши до мене часто, бо я дуже люблю читати листики від своїх маленьких читачок. Поздорови від мене Лялю, а мамусі поцілуй в моїм імені обі ручки. Па!

Віруся Долінай в Ужгороді: Ти, любю Вивірочко, обіцяла прислати мені свою фотографію до «Альбума читачок Світика» і досі не сповнила своєї обітничі. Що Ти вже «стара» моя читачка — то я вже про це довідався від п. Бойчука, який написав мені про Тебе. Тому тепер Ти мусиш частіше до мене писати. Чи Ти вже в горожанській школі? На обіцяний опис вакацій жду! Чи Міко Долінай — це Твій братчик стрічний? Він мій «найстарший» читач і приятель з тамтого боку зелених Карпат.

Малина Ставнича в Яворові: Дякую Гобі, любя Малинко, за приєднання передплатниці — але на превеликий жаль — вона дуже коротко передплатувала мене: всего один квартал і... перестала. Знаю, що це не Твоя вина, тому за Твою добру волю і бажання зробити для мене добре діло — щиро Тобі дякую.

Евген Малевич в Любиковичах на Полісся: Майже по році відповідаю на листа і дякую за пам'ять. Дуже прошу звертати на мене увагу в кругах знайомих, а це певно буде мати добрі наслідки — хочай може не зараз!

Микола Цуркан у Кенорі (стан Онтаріо, Канада): Твій листик до Сестричок і Братчиків у Старому Краю, який Ти передав через п. сенаторку Кисілевську, міщу окремо на своїх сторінках. Маю надію, що багато читачів і читачок «Світика» — Твоїх ровесників і ровесниць засипле Тебе листами і що ти не останеш їм довжний з відповіддю. Тішити мене це, що так пильно й охотно читаєш твори українських поетів, а головню Шевченка, якого «Кобзар» є для Тебе святою книгою, з якої набираєш любови до України і до всього, що своє... рідне; в якій обновлюється Твоя душа і кріпиться вірою на кращу майбутність. Наколи всі ученики «Рідної Школи» на всіх просторах Канади підуть Твоїми слідами — то в найблищій будучности матимемо гарних робітників та робітниць на народній ниві, які не пожаліють трудів для праці в хосен української справи в Канаді.

Хлібове дерево.

В неділю по полудні вибрався раз господар в поле оглядати своє жито та пшеницю і, щоб не скучати, взяв зі собою свого 10-літнього сина Івася.

Вийшли за село і здибали сусіда Трохима, що теж виходив оглядати свої ниви. Посідали старі і почали правити про свої діла господарські, а Івась ходив тимчасом здовж густої стіни жита, виривав волошки і плів з них вінок.

Наговорившись доволі сусіди почали прашатися, а Трохим на відхіднім сказав:

— Так, так, виріс хлібець неабиякий, але чи зародить, то Бог знає.

Івасеві ті слова запали в думку і він почав по хвилі сміятися.

— Чого тобі смішно, Івасю?

— Смішно мені, татусю, з дядька Трохима! Ви чули, як дядько Трохим сказав: „Виріс хлібець неабиякий, але чи зародить, то Бог знає“.

— А що-ж тут смішного? — Хіба-ж хліб не росте, хіба не бувають врожаї і неврожаї його? — А що-ж це росте, як не хліб?

Івась спаленів зі встиду, бо відразу прийшла йому на думку „Історія куска хліба“, яку недавно оповідала в школі ученикам пані вчителька.

— А коли хочеш — говорив дальше батько, — то я оповім тобі, що хлібець справді росте так само, як ти перед хвилиною думав. Росте так, як ті яблука на яблінці, або грушки не грущі. Так і їдять його люди зірвавши, тільки перед їдженням печуть на огні як картоплю!

— Цікаво булоб попробувати такого хліба, або хоч побачити його!

— Ти мабуть не побачиш його, бо він росте у теплих, далеких від нас, краях. Хліб цей родиться на високих де-

ревах і є завбільшки нашої дині. Тих овочів родиться звичайно на дереві стільки, що їх може вистарчити сміло для одного чоловіка на цілий рік!

— То там і не треба коней держати і землі орати?!

— Ніхто там не держить коней, бо ніхто не сіє такого хліба, як ми сіємо; не держить ні коров, ні овець, ні кіз — бо і молоко з дерева ті люди мають!

— Це якийсь чудернацький край — щоби дерево молоко давало!

— Так, але ти послухай даліше. Хто з тамошніх мешканців посадить 10 штук таких дерев, то може бути певний, що забезпечить себе і всю свою родину на ціле життя. А як бувають неврожаї, (бо і там таке трапляється) роблять люди запаси з тих овочів. Зривають дозрілі овочі, здійсмають з них верхню шкірку, а м'якіш товчуть і розтирають на тісто. Те тісто кладуть в яму виложеною камінням, прикривають листям, а зверху накладають каміння. Зовсім так, як ми це робимо, коли квасимо капусту. В ямі тій тісто починає киснути. В міру потреби беруть люди це тісто, роблять з нього паляниці, обвивають в листя й печуть.

— Це дуже проста і легка робота! А цікаво, чи смачний такий хліб?

— Смак м'якішу зовсім подібний до смаку нашого пшеничного хліба. От бачиш, які цікаві дерева бувають на світі. Крім хліба, це дерево дає ще й інші користи: з соку дерева виробляють смолу, з молоді кори плетуть кошики, а навіть тканину на одіжу.

— Це дуже цікаве дерево!

— Правда, що цікаве, то й не диво, що про нього нарід тамошний оповідає собі різні легенди та перекази.

— А ви, татусю, знаєте ті оповідання?

— Деякі знаю! — Ось послухай:

— Давним давно був у тих краях великий голод. Умирили старі й малі. Оставались діти без батьків, а матері без дітей. Жив тоді в тім краю бідний вдівець. Дітий у нього багато, а кормити їх не було чим. Серце кровавилось йому з жалю, коли бачив, що вони бідні з голоду пухнуть. Повів їх на високу гору і сказав:

— Діти мої любі! Чи ви знаєте, що ви для мене най-

дорожчий скарб у світі? — Чи ви знаєте, що я готов працювати до послідних сил, щоб ви були ситі? Я готов умерти для вас! Чи знаєте про це?

— Знаємо, татусю!

— Чи любите мене так, як я вас люблю?

— Любимо тебе, дорогий наш, дуже любимо!

— Як любите, то виповніть мою просьбу і приказ!

— Добре, татусю, виконаємо все, що прикажеш!

І приказав їм батько викопати глибоку, вузьку яму і закопати його стоячки в ту яму, а на другий день віддати його. Гірко було дітям виконувати цей приказ батька, але супротивлятися не могли. Зі сльозами в очах виконали його...

На другий день вранці прийшли на могилу. І що-ж? Тіло батька замінилося у велике дерево: ноги в коріння, руки в гілячче, пальці в листя, а голова у великий соковитий овоч. Батько замінився в хлібове дерево. Відтоді не стало голоду в теплих краях...

Батько замовк, а Івась думав, схиливши голову. Над чим він думав — не знати. Може про паляниці з хлібового дерева, а може про батьківську любов до своїх дітей, що була сильніша смерти.

Гр. Кадлубицький.

Марія Конопнічка.

Дуга-веселка.

Хтож тебе нам, веселочко,
Семибрвна чічко,
Малював на синій хмарці,
Мов шовкову стрічку?

— То по бурі малювало
Мене сонце Боже,
Красні барви позичало
У буйної рожі.

— Красні барви позичало
В квітів із города —
І на знак той малювало,
Що буде погода.

Переклав: Ю. Ш.

Про гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.

(Був гетьманом від 1616 до 1622).

Нещаслива битва під Солоницею і страшна смерть козацького отамана Наливайка, дуже ослабила запорозьких козаків і вони довгий час не могли відзискати своєї сили.

Тепер знову деякі кошові запорозької Січи почали думати, що може краще було би ладнати якимось з Польщею і жити з нею в згоді та по добру виєднувати для козацтва і народу якісь полекші. Так поступав по смерті Косинського і Наливайка кошовий Січи Самійло Кішка, про котрого співається в одній козацькій пісні-думі.

Польський король Жигмонт III саме тоді потребував козацької помочі, бо хотів узяти собі Молдавію та Ливонію і хотів посадити на престолі у Москві якогось Дмитра Самозванця, прихильника Польщі. Король прирік козакам великі привілеї і полекші тай ще заплатити за поміч у війні.

Козаки згодилися й пішли під проводом Самійла Кішки на Молдавію і здобули її, — потім довго воювали в Ливонії*), бучись зі шведами, а нарешті й під Москвою добре помагали полякам.

Але хоча багато крові пролили козаки, допомагаючи Польщі, то польський король наче зовсім забув за дані козакам приречення. Він ще навіть переказав козакам, що-би вони розійшлися по своїх селах і робили панщину так, як прості кріпаки. Тоді козаки зібрали ще кілька тисяч свого війська, побудували човни й пустилися аж через Чорне море знову нападати на Туреччину, що-би бодай трохи добути добичі.

В цих походах козаків на Туреччину й на Крим найбільше вславився кошовий Петро Конашевич-Сагайдачний, про котрого розкажемо тут докладніше.

Петро, син Конона, а тому званий Конашевич, був родом з самбірського повіту в Галичині. Його батько був заможним шляхтичем і захотів виховати Петра на ро-

*) Ливонія — то нинішня Естонія.

зумного чоловіка. Тому дав його до найкращої тоді школи на Україні, до Академії в Острозі, що її заложив князь Константин Острожський.

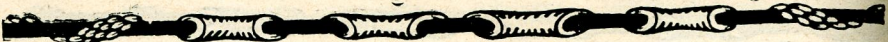
Сагайдачний вчився там 8 літ і мабуть там дістав прізвище „Сагайдачного“, тому, що дуже добре стріляв з лука, а стріли лука ховається в „сагайдаку“. По восьми роках науки Сагайдачний дістався якось в році 1614 з кількома товаришами науки на Січ. Там скоро показалося, що Сагайдачний є не тільки дуже розумний і освічений чоловік, але також дуже відважний вояк у битві. Тому козаки вибрали його в 1616 році кошовим Січі і гетьманом.

Сагайдачний бачив, як козаки зубожіли і як терплять через те, що король не дотримав своїх приречень. Він задумав зробити так, щоб Польща знову потребувала помічі козаків, бо тим чином думав зібрати велике козацьке військо і таки виєднати від Польщі великі полекші не тільки для козаків, але й для всього українського народу.

Щоби збогатити трохи козацьку касу тай зробити козацьке ім'я славним на всю Європу, — він почав водити козаків на Туреччину й на кримських татар. На но-

Гетьман Петро Конашевич Сагайдачний.

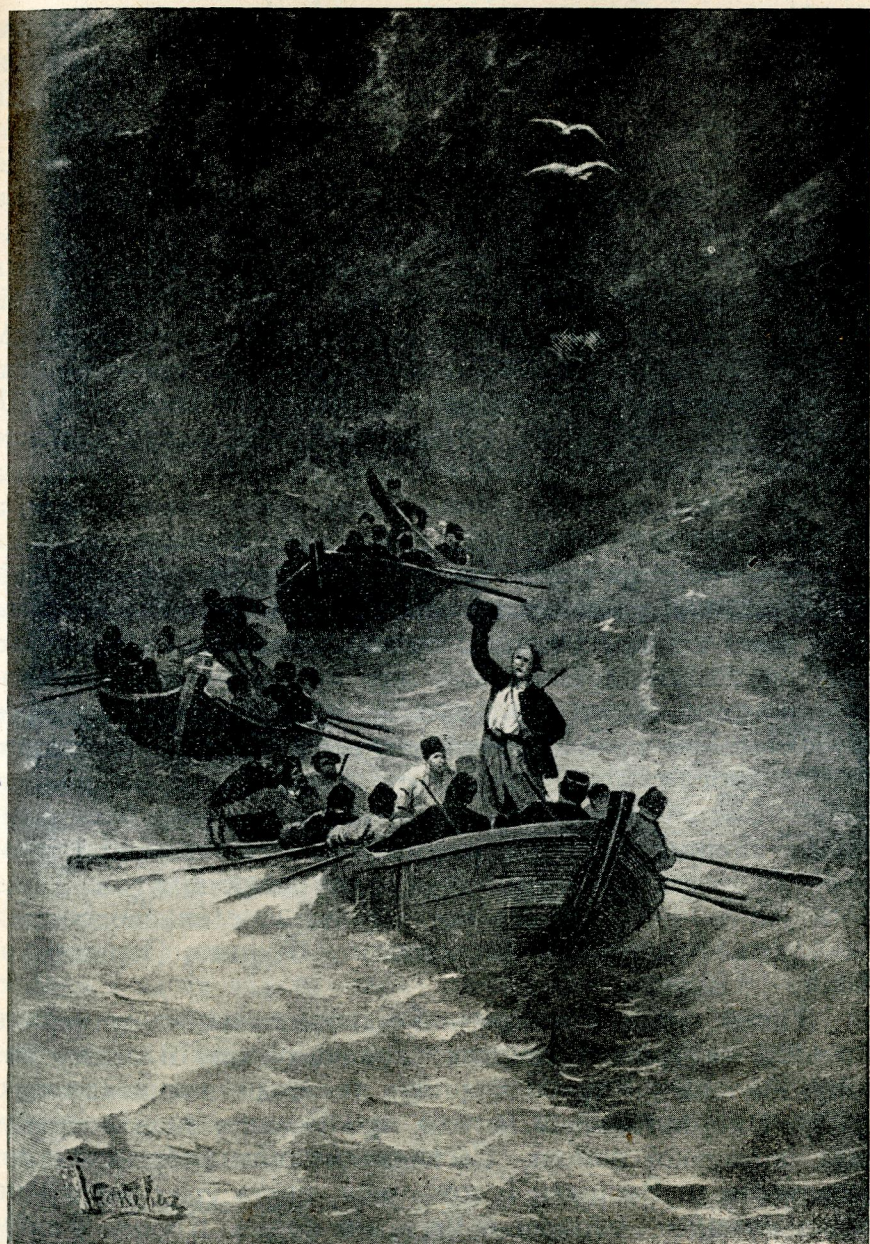
вих чайках-човнах, він кілька разів перепливав Чорне море аж до Царгороду, нечаяним нападом нищив турецьку столицю і увільняв багато козаків з турецької неволі. Таких походів робив він від 1616 року дуже багато і то на різні міста Туреччини і Криму: на Царгород, Кафу, Синопу, Трапезунт і інші.

Тими вдачними нападами роздражнив він дуже турецького султана і той знову загрозив Польщі, що як не стримає козаків, то турки підуть на Польщу війною. Король знову казав козакам розійтися, але цього ніхто не послухав. Небаром по тім, король сам запросив козаків, щоби збиралися і йшли Польщі на поміч проти Москви.

В 1618 році Сагайдачний зібрав 20 тисяч війська і наклонив козаків, щоби помагали Польщі, бо він тепер зможе виеднати від короля, щоби сповнив усі свої попередні обіцянки. Козаки пішли на Москву, причинилися своєю хоробрістю до того, що король заключив з Московою дуже корисний мир, — але й тепер не відвдячився король козакам і Сагайдачному за їх поміч, тільки знову старався обмежити число козацького війська до трьох тисяч та казав козакам попалити човна, щоби не мали на чім нападати на Туреччину.

Та небаром — у 1620 році — Польща знову знайшлася в великім клопоті. Турецький султан вислав на Україну проти Польщі величезне військо — 300 тисяч турків і татар. Сагайдачний уважав це за добру нагоду, щоби щераз пробувати видістати від короля якісь полекші для козацтва і для народу. Він знав, що Польща тепер без козацької помочі не обійдеться. Тому постановив домогатися від польського уряду і від короля таких прав: аби козаків могло бути сорок тисяч; аби король виплатив козакам усю приобіцяну і залеглу платню; аби польський уряд затвердив нововисвячених українських єпископів та щоби заборонив Єзуїтам примушувати українців змінити свою рідну віру на латинську.

Це домагання — затвердити українських єпископів і не перетягати народу на чужу віру, мало тоді найбільше значіння. Треба знати, що коли Польща по Люблинській Унії з Литвою (1569 р.) забрала під свою владу всі укра-

Сагайдачний з козаками на Чорному морю.

їнські землі, наїхало на Україну багато польської шляхти і польських ксьонзів-єзуїтів і вони почали переслідувати і гнобити православних українців, які твердо трималися прабатьківської віри. Українських священників проганяли з церков і зовсім не дбали за їх судьбу; хотіли, щоби українська православна віра пропала, бо знали, що як пропаде віра, то пропаде й народ.

Для оборони своєї віри потворилися по українських містах церковні брацтва. Такі брацтва були в Києві, Львові, Острозі і по інших містах. Ті брацтва своїм коштом утримували школи, лічниці і всяко помагали своїм людям. Покровителями і оборонцями тих брацтв стали запорожці, а найбільше помагав їм Сагайдачний. Він сам з усім козацьким військом записався в члени київського брацтва і помагав брацтвам по різних містах утримувати школи, а в Києві заснував високу школу, Академію і опікувався нею.

Він знав, що нарід мусить мати багато вчених, освічених людей, щоби вміти оборонитися перед ворожими няпастями на віру і народ. Бачив, яке вбоге і темне було тоді українське духовенство, що не мало свого верховного пастиря. Тому в р. 1620, коли через Київ переїздив єрусалимський православний патріярх Теофан, Сагайдачний попросив його, висвятити українському народови митрополита і єпископів, щоби наглядали над священниками і вірними та щоби стерегли й боронили віри і народу. Патріярх висвятив київським митрополитом Йова Борецького та повисвячував українських єпископів для Полоцька, Володимира Волинського, Луцька, Перемишля, Холму і Пинська.

Таким чином Сагайдачний відновив українську церков і поклав на трівких основах українську віру й освіту народу. Але на це треба було ще затвердження польського уряду. І користаючи з нагоди, що Польща знов потребувала козацької помочі, Сагайдачний сам вибрався з посольством до Варшави й домагався, щоби уряд затвердив ті всі козацькі, народні й церковні права. Король і сойм прирекли знову, що напевно це все затвердять, просили тільки, щоби Сагайдачний ішов з козаками бити турків. І Сагайдачний згодився.

Весною 1620 р. розбили турки під Цецорою (в Бесарабії) польського гетьмана Стан. Жовківського. У тій битві згинув сам Жовківський і згинув козацький сотник Михайло Хмельницький, а його син Богдан (що потім став українським гетьманом) попав у турецьку неволю. Сталося це тому, що Жовківський з гордості не хотів приймати помічі козаків, кажучи, що сам дасть собі з турками раду. По тій битві під Цецорою турки посунули далі і стали під Хотиним над Дністром, де їм заступило дорогу польське військо. Всього війська всіло зібратися лиш 35 тисяч, а турків було 300 тисяч. Сагайдачний рушив з 40 тисяч козаками під Хотин, ратувати польський табор. Щоби добитися до поляків, козаки мусіли пробиватися наступом крізь турецький табор, бо турки окружили поляків. Козакам вдалося це зробити. Вони пробилися крізь турецьке військо і злучилися з поляками. Турки тримали поляків і козаків ще сорок днів під облогою, робили численні наступи, але козаки все хоробро відбивали. Нарешті султан заключив з Польщею мир і завернув. Так то козаки вратували Польщу під Хотиним. Багато це коштувало козацької крові, а Сагайдачний скоро потім умер через ту битву. Він був важко ранений під Хотиним, поїхав до Києва лічитися, але надармо, бо весною 1622 р. вмер. Київські „братчики“ і школярі устроїли гетьманови величавий похорон і поховали його в церкві Богоявленського Брацтва в Києві.

Так умер славний і розумний кошовий і гетьман України Сагайдачний, про котрого й до нині співається в багатьох піснях. Він щиро хотів помагати своєму народови і за те віддав своє життя, бо вірив у словність і ретельність союзників. Але на жаль його наміри не сповнилися. Польща знову не дотримала своїх обіцянок — і як побачимо далі — аж сам український нарід, в кількадесять літ опісля, виборов собі ті права, яких домагався славний гетьман Сагайдачний*).

*) Про молоді літа Сагайдачного та про його побут на Січі пише письменник Андрій Чайковський у своїх гарних повістях: „Сагайдачний“ і „Побратими“. Ті повісті варто прочитати; вони дуже цікаві.

Марія Конопнічка.

В мійськiм пiдвалi*).

В мiйськiм пiдвалi, в кiмнатцi
[темнiй,
Вже сумерк став понурий,
Мале вiконце, мутненька шиба
Глядить на сiрi мурi.

В мiйськiм пiдвалi дитина
Щось хоче запитати... [шепче,
Батько на хлiбець гiрко гарує,
Щось шиє квола мати.

— Моя матусю! Моя рiдненька!
А як в селi живеться?
Чи там те сонце заєдно свiтить,
Все до дiтий смiється?

— I не живуть там дiти
[в пивницi?
I бачуть звiд небесний?

— Ой, бачуть, синку, усенько
[бачуть,
Цiлiський свiт чудесний!

— Ой, бачуть, синку, лiси,
[дiброви,
Поля, лани безкраї, —
Глядять, як сонце встає зза
Як за гору зiжджає... [моря,

— Глядять, як плуги ту скибу
Сiвач пшеничку сiє, [крають,
Як та пшеничка, мов шовк
[той, сходить,
I як у жнива зрiє.

— Ой, бачуть, бачуть студенi
[рiки,
Що в море поспiшають,
Глядять, як пташки летять
[з вирею,
Як рясти розцвiтають...

— А там тих грубих мурiв не
[видно,
Що аж зiгнутись треба,
Щоби узрiти маленьку дрiбку,
Малу окрушку неба?

— Там небо, синку, цiлiське
Вiд сходу до заходу, [видно
А в тому небi тi пишнi зорi,
Мов тi цвiтки з городу!

— То певно й Господь там
[дуже близько
На дiти споглядає...
Не так, як тутка, що i молитва
До Бога не трапляє...

— — — — —

В мiйськiм пiдвалi зiтхнув
[хтось важко,
Щось матiнка сумує,
Кiнчить роботу, i знов
[з куточка
Слабенький голос чує.

— Моя матусю, моя рiдненька,
А як там є в тiм полi?

— Там, синку, повно збiжа,
[а збiжа,
I цвiту в нiм доволi...

Там вiвси зрiють, там жито
Цвiте волошка синя, [спiє,
На стежку груша все тiнь
Мов пишна господиня. [кидає,

— Глянеш на лiво, глянеш
То колос аж филює, [на право,
Нiби хтось землю, врожайну,
Мов золотом малює... [чорну

*, В оригiналi «W piwnicznej izbie», значить, в найнижчiм мешканнiу камениць, в «сутеринах», наче в пивницi так, що вiкна рiвно з землею, або й нижче. По нашому: пiдвал.

Верхами шуми з вітрами
Немов те синє море, [грають,
Здається часом, що десь
[співають
З висот ангельські хори...

А стебелина, мов та тростина,
Та де тобі до того!
Повніський колис, налитий
[зерном,
До долу гнесь самого!

Ячмінь препишний, такий
[вусатий!
А гречка у мід богата!
А лен — як небо... а там
[гороху —
Булаб повніська хата.

А там десь зайчик межею
[шмигне,
Там сойка заскигоче,
А там десь коник із лук
[озветься,
Із пут на волю хоче.

— — — — —
В мійськiм підвалі щораз
[темніше,
Вохкі одвірки плачуть...
Втворились очі, сумні, діточі,
Чи щось там не побачуть...

— — — — —
— Моя матусю! Моя рідненька!
А та левада красна?
— Там на леваді трава
[шовкова,
Над нею мряка ясна...

— А в травах квіття жовте
[та біле,
Над бистрим — ген — потоком,
А з неба сонце на ту леваду
Глядить веселим оком...

А мокляками там бузьок
І жабам не дарує... [бродить,
А жайворонок в горі співає,
Ген, аж до хмар мандрує!..

А там дівчатко жене коровку
Та пісеньку співає,
Пастух весело з батога лясне,
Аж гай за ним лунає.

А беріжками румянець пахне..
З верби буде сопілка..
Десь дика качка летить
[шуваром,
Десь пурхне перепілка...

А попід гаєм блись-блись
[косами,
Травицю з рання косять..
А ті дівчата, мов ті голубки,
Вже їсти з хат виносять...

— — — — —
В мійськiм підвалі дитя зітхає
І жде, не шевелиться..
Глядить пильненько в брудне
[віконце,
Чи може щось не сниться..

— — — — —
— Моя матусю! Моя пташино!
А як там в лісі-борі?
— В лісі, мій синку, вітер з вер-
Шепоче щось у горі. [хівям

І дива-чуда він повідає
Про давню давнину,
Що вже пропала тай заховалась
В лісову гушавину...

— Такий там сумерк зелений,
[свіжий,
Що й пан-отець не має
Такої ризи ні раз на собі,
Як Службу відправляє!

Дуби, ялиці, мов пишні вежі
До неба виростають,
Що й королі ті в своїх палатах
Пишніших веж не мають...

А сосни прості шумлять лісами,
Тремтить берізка біла,
Крізь листя днина глядить
[цікаво,
Що на вершечках сіла...

Часом десь голуб заворкотає,
Вивірка зручно свисне,
Калина в воду коси пускає,
І пахнуть дикі вишні...

— Які там гнізда! Які там
А щебіт без уговку! [співи!
А що за гуща! Що ледво
[сонце
Протисне промінь з шовку...

А що там жучків, мушок
[бренючих,
А що ягідок красних,
А мохи тамки, мов оксамити,
А що дзвіночків ясних!

Вівчар під гаєм в сопілку грає,
Отару випасає,
А пес-вівчарик повагом ходить
Та вівці завертає.

А там Розп'яття на роздоріжжю,
На ньому мука Божа...
Стоїть і поле благословляє,
Небесная сторожа...

А всюди радість, а всюди
Запашна та весела... [втіха
Живиця пахне, мов те кадило,
Здоровлям чути зела!..

— А, то й я певно поздоро-
Від зілля, від живиці... [вів би
А тут я чахну, мов та билинка,
У тій вохкій пивниці!..

— Ой, певно, синку, певно,
[небоже,
Мій сверщику тихенький!
А так зівянеш, зими не діждеш,
Мов пташок той слабенький!..

— Ой, певно, певно поздоро-
[вів би
Мій ти любенький синку,
А так — сховаю твою головку
У чорную долинку!

— — — — —
— Не плач, матусю, не плач
[кохана, —
Ще може пощастити...
Та прошу далі про тії чуда
Прекрасні говорити!..

— Ой, є там чуда, дитино
Сердечна, ріднесенька! [злота,
Лани сріблісті, джерела чисті,
Садочки зелененькі!..

— Ой, є там чуда, що і не
На котре з них глядіти! [знати,
Найбільше чудо, то сонце
Що гріє любі діти! [ясне,

— А я, матусю, колись побачу
Те все, що ви казали?
Ті пташки, мушки, ті цвіти в
Що так з вітрами грали? [житі,

— А я, матусю, не є так само,
Як тії людські діти?
Для мене цвітка не хоче
І сонічко не світить?.. [цвисти
— — — — —

В мійськiм підвалі зітхнув хтось
Дитина засипляє... [важко,
А мати далі роботу робить
І сльози утирає.

В мійськiм підвалі вже чорна
Мов тая чорна доля... [нічка,
— Хтож тій дитині дасть трохи
Покаже роскіш поля? [сонця,

Переклав: Ю. І.

Царівна Галя.

(Легенда).

Давно-давно, десь за тридев'ятьми горами, жили собі в розкошах цар і цариця. Та не мали вони дітей. Вони б радо проміняли і свою молодість, свою вроду та своє багатство за малесеньку істоту, якаб належала до них. Цілими днями сумувала цариця, а ночами не могла спати. Нераз плакала в сні і зрошувала подушку гіркими сльозами.

Цар, який бачив її терпіння, розіслав по всьому світу своїх післанців, щоби привели всіх їм відомих знахорів й знахорок, котрі би зарадили лихови. Але ніхто з них не вмів порадити.

Аж однієї ночі з'явилася цариці в сні якась жінчина, вся в білому, й промовила:

— Твоє бажання сповниться, коли напешся води із жерела, що знаходиться на краю вашого царства. Зпід скелі бе тут водиця, якої дотикаються соняшні проміння лише в ранці і з вечера: в ранці, коли сонце сходить в свій величі, й вечером, коли воно заходить за гори на спочинок. Та затям собі — додала, — що твоя дитина, вродлива мов би зірка, не буде щасливою. Туга за сонцем відбере їй веселий сміх й солодкій спокій!

Рано пробудилася цариця й розказала свій дивний сон мужеві. Цар слухав-слухав, а далі похитав головою й замислився.

— Чи не краще — каже — зенехати тут всякі старання?

Та цариця наставляла на тім, щоб за всяку ціну відшукати чарівне жерело. Тоді цар знову розіслав своїх післанців на всі окраїни свого царства, щоб віднайшли той дивний ручай.

Чимало днів проминуло, аж тут вернулися післанці й оповістили, що їм вдалося віднайти чарівне жерело. Тоді врадувана цариця вибралася в дорогу і за поміччю проводиря незадовго дісталася до ліса, де журчала чарівна водиця, отінена кріслатими дубами. Напилась тієї жерельної води — і до року народилася в неї вродлива доня. Тоді

радошам не було кінця. В царській палаті відбувся пир, славний на весь світ.

Росте царівна Галя, а з нею розцвітається її врода. Лише одного не зазнала царівна: не бачила ні разу сонця й не знала його величі. Цар і цариця, памятаючи на віщі слова білої жінщини, подбали про те, щоб молода Галя не бачила соняшного світла. Побудували розкішний сад, обвели високими мурами й покрили штучним склепінням. Замість сонця світили тут величні лампади, що своє сяйво кидали на штучно посаджені дерева та на бліді заграничні квітки. Сюди виходила що-дня царівна Галя на прохід, не знаючи нічого про сонце та про його красу. Весело гуляла по пишному саді і скоро проминали її літа без журби і горя.

Аж одного ранку, саме коли царівні сповнялось шістьнацять літ, забули слуги зачинити в саді браму, що провадила на ясний, соняшний світ. Крізь маленьку щілину закрадався соняшний промінь і кидав на долівку ясне пасмо. Царівна Галя цікаво відхилила двері. Ясний світ, що походив від сходячого сонця, опромінив дівчину. Вона довго стояла мов би вкопана, втягнувши свої широко отворені очі в червону заграву. Тоді вперше зродилася в її душі туга за сонцем.

Сумна повернула до палати й стала гірко плакати.

— Що тобі доню-голубко? — питала стурбована цариця й нахилилася до Галі. А царівна крізь сльози хлипала:

— Сонце... сонце... Я бачила його... Не видержу без нього!

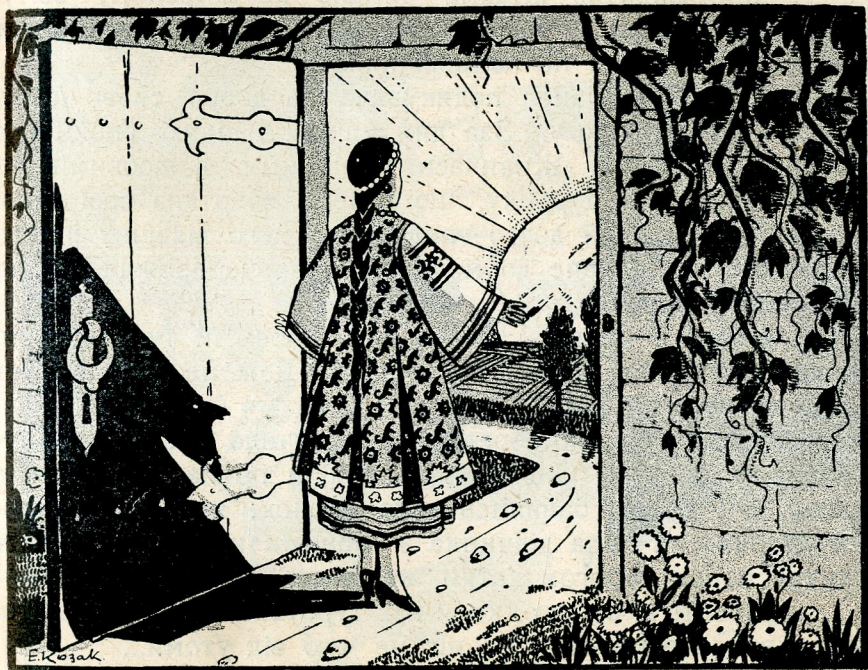
Скоро дізналися родичі про все, та вже було запізно. Стали розважати царівну, цілували, голубили — все дарма. Вона думала лише про сонце і сумувала.

Царівна чахнула з кожним днем. Безперестанно благала родичів, щоб її пустили на світ Божий. Хоче шукати домівки ясного сонця. Закохана в сонце — вона не може без нього жити.

З тяжким серцем вволили її волю. Попращалася й сама-саміська пустилася в дорогу. Навмання йшла на схід сонця. Довго вона йшла. Вже давно переступила кордон батьківського царства. Минала ліси, минала гори й зайшла

в далеку пустиню. В одній стрімкій скелі побачила вириту печеру. Царівна Галя вступила до середини, щоби спочити, бо дуже втомилася ходою, а тут і вітер холодний проймає. В печері зустрів її старий, сідоголовий дідуган з довгою білою бородою, що маяла аж до пояса. В руках тримав грубий ціпок, яким підпирався.

— Хто ти, дівчино, — спитав, — тай що тебе сюди привело?

— Я, дідусю, йду шукати сонцевих палат... Втомилась дуже, та ось, побачила печеру і вступила. Думала, відпічну... Не гнівайтесь, дідусю!..

Дідуган поважно похитав головою.

— Шукати сонцевих палат!.. — повторив задумано. А чи ти знаєш, де їх шукати, нещасна дівчино?

— Абож я знаю, де їх шукати?! — Ви-ж, слава Богу нажились на Божому світі. Певно чували або й видали самі здорові, де живе сонечко. Скажіть, коли знаєте, по-жалійте мене!

А був це Вітровий Батько. Він задумався, нахнюпивши брови, а по хвилі сказав:

— Ні... сам не чував... не видав... Але покличу своїх синів-вітрів. Вони шлються по всьому світу, певно підгледіли, де живе сонце!

Затрубів у здоровенну трубу й зі всіх сторін світа надлетіли сини, чотири вітри. Спитав. Та жаден з них не знав розказати, де проживає сонце.

— Ми, справді, літаємо чимало по широкому світу, — говорили вітри, — та ми кріпко держимося землі, а тут ніде не натрапляли на сонцеві палати.

Відпочила царівна, подякувала за добре слово й пустилася далі в дорогу. Зза дня йшла, а ніччю спочивала в дебрах і печерах. Живилась корінцями та лісовими дикими овочами. Що ранку, що вечера звертала свої закохані очі до сонця й довго гляділа на його відвічну красу. Руки простягала наче до молитви, а серце дрожало в нестриманій жадобі.

І зайшла в праліс... Довго прийшлося їй тут блукати, аж вкінці вийшла на широку поляну. Деж не взялася тут хатка на курячій лабці.

Царівна зайша до середини й побачила тут стареньку-стареньку бабусю. Сиділа на ослоні й пряла кужіль. На долівці, в її ногах, бавились двоє діточок: ясноокий, русавий хлопчик та сліпа дівчинка з чорними кудрями. Царівна станула перед порогом хатки, вклонилася й промовила:

— Простіть, бабусю, коли вас турбуватиму... Позвольте, щоб я в вас відпочила, бо ніг не чую від утоми...

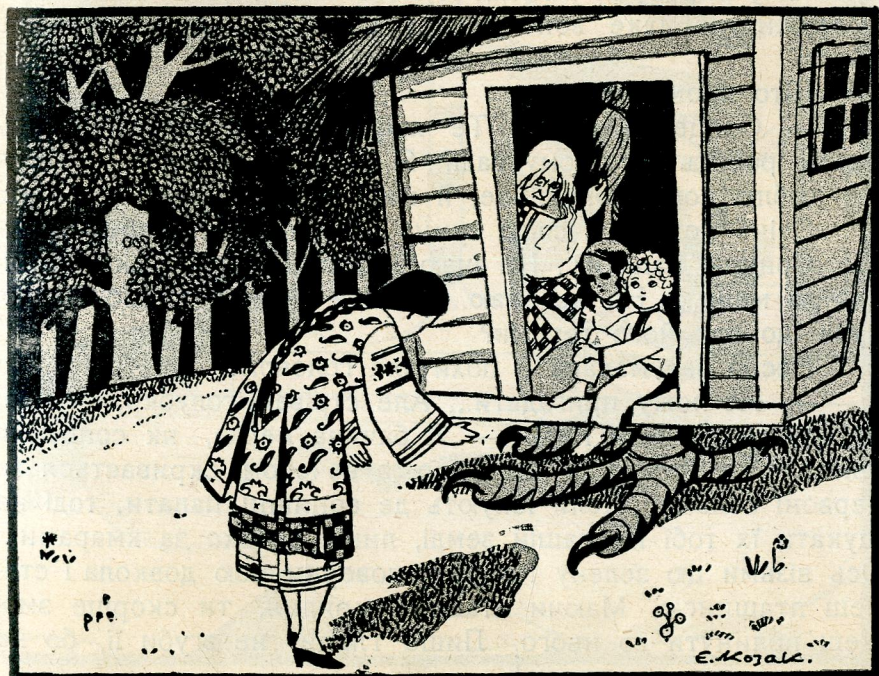
— А хто-ж ти, дівчино нещасна? — заговорила бабуся півтихим зрівноваженим голосом.

Царівна розказала хто вона й куди пнуться її бажання.

— Сонця, кажеш, вибрилась шукати?! — похитала головою бабуся. — Гай, гай! Нерозважна твоя туга!.. Мене звуть Вічністю, ніхто ще не збагнув мого віку, а все-ж сама ще й досі не чувала, де живе сонечко ясне. Спитай хіба моїх внучків, що ось бавляться на долівці. Вони-ж, правда, не такі давні, як я; але кажуть, що народились тоді, як стало на небі сонце. Вони-ж його навіть своїм батьком величають. Їх звуть люди Днем і Ніччю.

Але й вони цього не знали. Звичайно діти. Ясноокий хлопчик, який що вечера завмирає із заходом сонця, щоби вранці відновитись, скупавшись в соняшному сяйві — не знав багато. Він лише тішився все побачивши сонце, але ніколи над ним не розважав... А його-ж сестричка — сліпа. Відки їй знати про сонце, коли-ж вона його ніколи не бачила?!

Зітхнула важко царівна, а сльози так і тиснуться до

очий. Невжеж їй ніколи не дістатись до сонця? Невже ніколи не віднайде свій спокій?

Жалючи, погладила її бабуса по золотому волоссю й промовила:

— Не побивайся, дівчинко! Маю ще чотири доні, чотири пори року. Зажди до вечера. Коли-ж і вони тобі не порадять, тоді завертайся, нещасна дівчино, домів; даремна твоя мандрівка. Ніхто вже тобі не порадить.

Царівна заспокоєна сіла на землі й стала дожидати вечера, аж вони надійшли. Попереду йшла похмура Зима,

загорнена в білу кирею, а біля неї ступало поважне Літо, закосичене золотими колоссями, та зі серпом в руках. Осторонь йшли в парі, побравшись за руки, сумовита золотокоса Осінь, навантажена доспілими овочами та зеленокоса Весна, завітчана наче дівчина.

Коли поспитала їх, то Зима лише зловіщо поглянула на царівну Галю.

— Сонце? Га-га! — зареготалась і сильніше загорнула білу кирею. А на віщо-ж мені знати, де живе сонце?.. Оссержне, бридке воно мені, й не хочу навіть чути про нього.

Літо промовило:

— Сонце, кажеш?.. Те жарке сяйво, що тільки пакости робить в моєму саді? Я рада, коли його не бачу. Не люблю його, докучливе, й не цікавлюсь, де воно живе!

Осінь похилила свою сумну голову й застановилась:

Сонцеві палати?.. Не знаю... Сонце-ж так рідко заглядає до мене... Ні, не знаю... Може ти, сестричко Весно, чула що про його тереми?

Весна задумалась й похитала головою:

— Не можу пригадати... Але стрівай, голубко, — звернулась до дівчини Галі. — Я бачила нераз, як сонце на світанку здіймається зза хмар, а вечером скривається за червоні хмарки. Коли існують де соняшні палати, тоді не шукати їх тобі на нашій землі, лише високо за хмарами... Ось візьми цю зелену галузку, поверни нею довкола і станеш пташиною. Маючи пташині крилця, ти скорше зможеш полинути до нього. Лише гляди, не згуби її, бо на віки останеш пташиною!..

Весна зірвала зелену галузку й подала її дівчині. Зраділа дівчина, миттю замаяла галузкою довкола себе і в тім же менті стала пташкою. Під своїми крильцями держала зелену галузку, що стала малесенькою стебелинкою. Застріпотала крильцями і радісно стала підноситися все вище й вище. З висоти доносилися на землю її слова звінкою пісенькою:

— Спасибі, бабусю! Спасибі, Весно завітчана!..

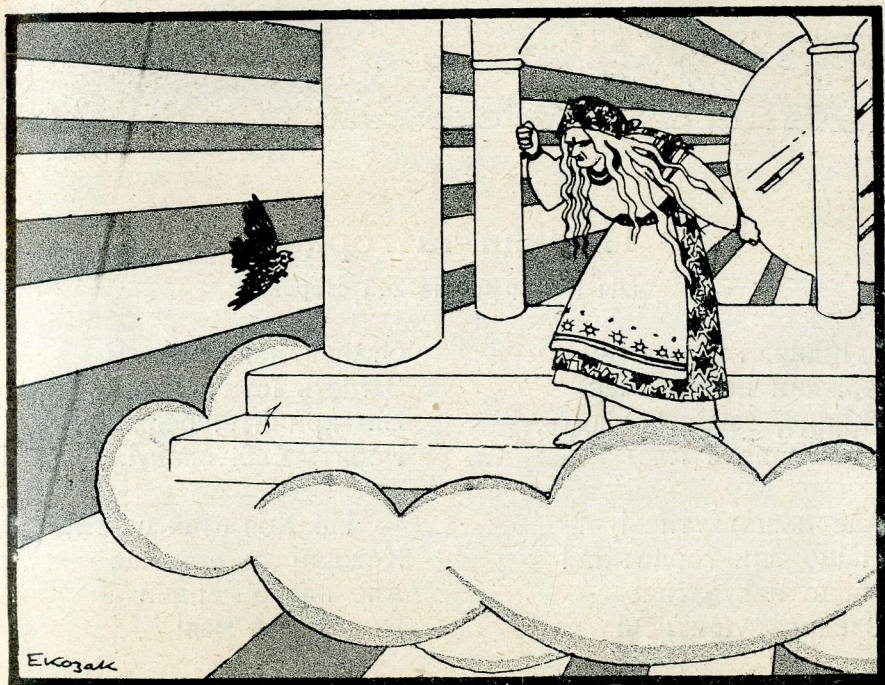
Вже здалека побачила за хмарами золоту палату, що мінилася тисячебарвними самоцвітами. Маленьке серце

пташини-дівчини забилося радістю і десь зникла вся туга.

Коли лише вступила на срібне подвіря, побачила проти себе стареньку жінку. Бабуся злісно закричала:

— Хто ти, зухвала пташино? Яким чином сюда дісталась? Ще жадна смертельна нога не ступала по цім подвірю!

Дівчина-пташина стала по щирости розказувати все,

не затаївши ні словечка. А бабуся, яка була Сонцевою Матір'ю, ще грізніше поглянула на неї й закричала:

— Ти поважилась здіяти свої нікчемні очі до мого сина?.. Ти негіднице!.. Геть мені... Зухвала, ненаситна людина!..

Перелякана царівна-пташина випустила галузку, яку держала під крильцями. Зелена галузка зикзаками злетіла на землю й скрилася серед зеленого жита. Нещасна царівна пустилася стрілою слідом за нею, але вже ніяк не могла її віднайти... Стала на віки пташиною-жайворонком.

Звила своє гніздочко серед лану та мріє й досі про сонце. Що ранку, коли на сході займається червона заграва, її туга зростає могутньою піснею-молитвою, і вона здіймається все вище й вище на зустріч коханому сонцю...

Потім в безсиллю з незаспокоєною тугою спускається назад на долину, й тихо плаче, припавши крильцями до сирої землі.

К. Ластівка.

Пишний та гордий.

(До ілюстрації на 245 сторони).

...Індик, гарна птиця —
Кожний це признає,
Пишно, звільна ходить,
Пестрі пера має.

Але пощо дутись!
Нащо тим гордитись!
Нащо надуватись,
Заєдно пушитись!

Нащо підіймати
На подвірю крики,
Нащо всім чванитись:
— Ось, я птах великий!

— Кожний тее знає,
Що маєш хвостище —
Та нащо кричати,
Мов на позорище!

Станув над тарелем,
Замість їсти страву,
Він кричить, белкоче,
Робить собі славу!..

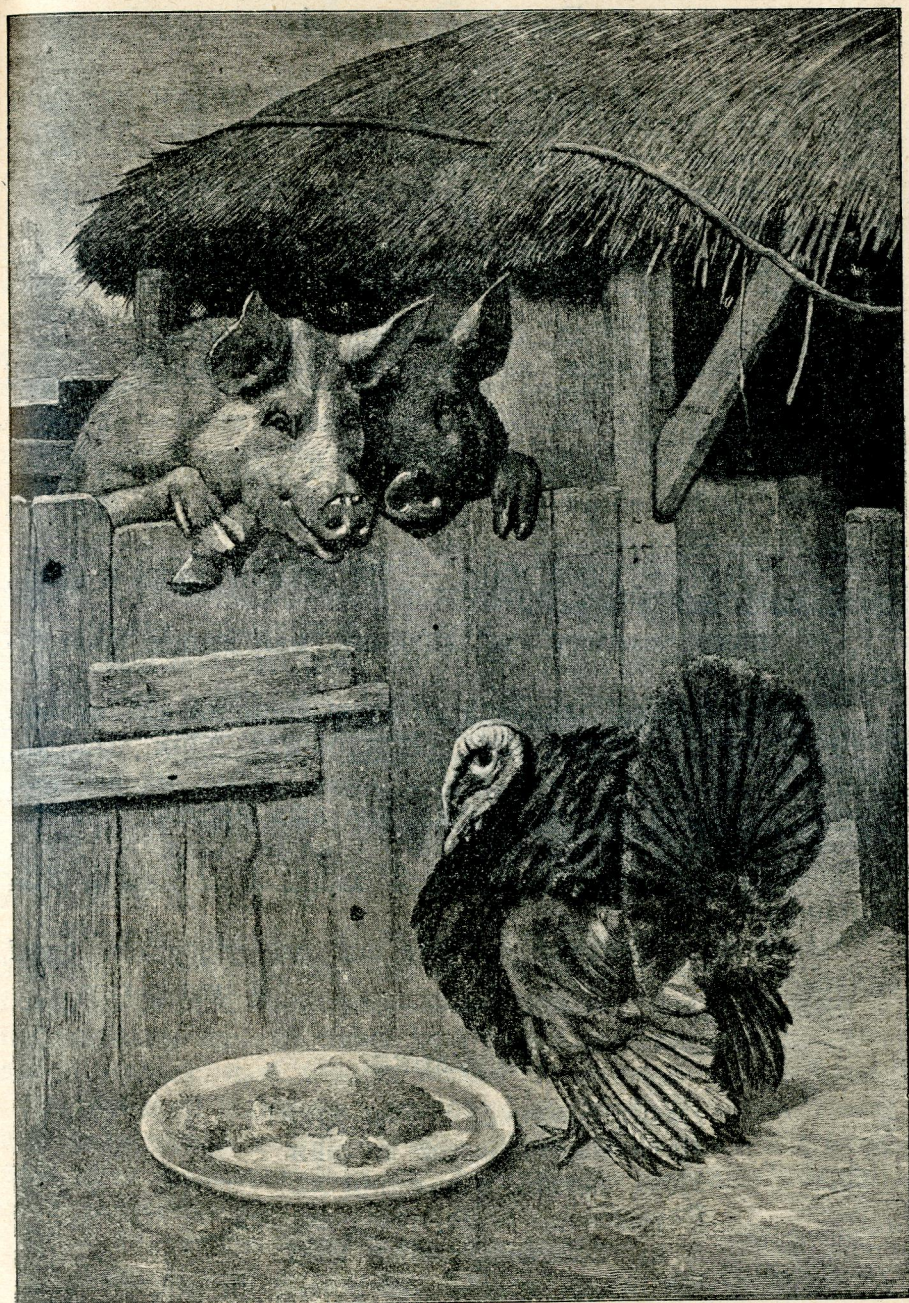
— Ні! Хоч птах це гарний,
Кожний те признає —
Але надто гордий —
Розуму не має!..

Так сміялись свинки
З індика старого —
А він все белкоче
До сніданку свого.

З того всім наука:
Хто гордо несеться,
З того навіть свинка
Часами сміється.

Ю.

»За хвилинку!«

Мала Нуся се дуже добра дівчинка, тільки має одну хибу: Коли її просять щось зробити, вона завжди говорить: „За хвилинку!“ А се не добре.

— Нусю, донечко! — каже мати. — Подай мені наперсточок!

— Зараз, мамцю, за хвилинку, тільки дочитаю сю сторінку!

— Нусю, голубко, кава стигне, ходи пити!

— Зараз, мамцю, за хвилинку, най закінчу писати задачу!

І так завжди.

Раз училася Нуся в кімнаті, а в кухні скавав її канарочок, якого випустила на часок з клітки. А двері до сіней були відчинені.

— Нусю, — каже мати — іди зачини двері в кухні, бо пташок вийде з хати!

— Зараз, мамусю, за хвилинку, най дошию лялі суконку!

В тій хвилинці закрався до кухні великий кіт, вхопив бідну пташину в зуби і втік. Нуся почула зойк пташки, кинулася до кухні, а канарочка нема! Вона на подвіря, дігнала кота, кіт пустив птичку, але вже мертву.

— Осє тобі, Нусю, научка! — каже мати. — Як я щось кажу, то треба се зробити зараз, а не казати „за хвилинку“...

Нуся гірко плакала, та вже від тоді позбулася своєї самотності хиб.

З англійського.

Зазулька.

Лети, зазулько, з моєї руки!

Лети, зазулько, аж до ріки.

Лети далеко, в зелений ліс.

Вернись до мене назад колись.

А що побачиш, скажи мені:

Чи всюди красно, як в нас, чи ні?

З німецького переклав: Богданко.

Два брати.

(Історичне оповідання).

Давно це діялось, ще за козаччини. Над річкою Россою жила вдова Дубиха, що мала двох синів. Старшому, Хомі, було сімнадцять років, а молодшому, Павлови, переступило на п'ятнадцятий. Їх батько наложив головою в молдавському поході під проводом славного козацького отамана Наливайка. Найрадше пробували оба брати з дядьком Миколою на риболовстві. Ото ловлять рибу, а старий козарлюга розскажує про москалів, про татар та про турків. Слухали наші брати, а очі аж іскрилися в них. От, коби так їм довелося зажити слави — думають. Оба аж горіли на саму згадку про славне Запорозьке Низове Військо. Їм бажалося от хоч-би й зараз дістатися на Січ. Не важились лише оставити матір самою!

Оба були завзяті, палкі, — та не однакова була в них вдача. Старший, Хома, був прудкий, нерозважний, а притім занадто зарозумілий. Мріючи про Січ, думав Хома, що його найдалше до року виберуть кошовим отаманом. Не таким був молодший, Павло. Він був м'якої вдачі. Вже на саму згадку про кривди, що діялись бідному народови, краялось йому серце. Все думав про те, щоб колись міг відомститися ворогам рідної країни.

Старий Микола віщував їм неабияку будуччину на славу України, та жорстока судьба рішила цілком що інше. А сталося це ось як.

В село заблукав старий, сліпий бандурист і від нього довідались наші брати, що саме тепер готують запорожці похід до самого Царгороду. Почувши це, брати зраділи й постановили ще тієї самої ночі втечи на Запоріжжя. Така добра нагода, щоб зажити слави, не завжди трапляється. Горячкуватий Хома вже роздобув коний і оба стали нишком ладитися в дорогу. Павло думав, щоб може повірити свій плян дядькови Миколі, та Хома на це лише обурився й закричав:

— Не треба! Самі дамо собі раду!

Пізно в ночі викрались брати з дому і пустилися степом. Ніч була місячна і довгі тіні лягали по буйній траві.

Їдуть вони, аж тут Павло згадав стару неньку і йому жаль зробилося.

— Гріх будемо мати, Хомо, що оставили матір самою! — каже.

— Ех, баба з тебе, — відіззався Хома. Павлови стало соромно і він змовчав.

Над ранком стали вони попасати коні. Розложили вогонь і навіть не думали про те, що він може їх зрадити. Павло розглянувся довкола.

— Коби ми не зблудили й натрапили на Січ! — відіззався несміливо.

— Дурень! — пробурмотів на те Хома.

В тім на овиді піднялася курява. Коні заіржали. Зострахом гляділи брати в ту сторону, приложивши долоні до чола.

— Коби це не татарва. Дядько розказував нераз, що вони швендаються по степах! — трівожно прошептав молодший.

— Ще щоб не вигадав! — вже злісно відіззався Хома; але лице його тим разом поблідло. Злякався, та не хотів лише признатися перед братом.

Аж тут мов би з під землі виринули справді татари й в млі ока окружили братів зі всіх сторін. З диким вереском: „Аллаг!“ звязали Хому і Павла й погнали їх наперед себе.

— Пропали ми! — простогнав Павло. — Це Бог нас карає за стару неньку!

Хома не відзивався і лише закусивши губи похнюпив голову. Довго вони йшли. Ноги їх обкипіли кровю. Голод дошкуляв. Нераз лящали над їх спинами татарські нагаї. Вже третього дня привели їх татари в місто Кафу, на невільничий ринок і продали в турецьку неволю.

Почалось для братів важке невільниче життя. Їх прикували з іншими бранцями до турецької галери, де мусіли важко працювати веслами. Нераз по їх білому обнаженому тілі плигала нагайка турецького наставника. Нераз їх очі заливалися гіркими сльозами, а голови жадібно звертали на північ, на Україну далеку. З кожним днем, з кожною годиною чекали визволення.

Так проминули три важкі роки. Їх тіла зморщились, лица постарілись взаранні, поросли. Очі запалися. Мовчки терпів Павло і лише нишком втирав сльози. Одна надія держала його. Вірив, що настане хвиля їх визволення.

Не те-ж Хома. Він не вірив в нічо і всю надію потратив. Кидався нещасний на всі сторони мов несамовитий і заєдно кричав розпачливим голосом:

— Пропав я, пропав на віки! Не видержу, брате! Пороблю собі щось!

Дарма успокоював його Павло.

Аж на третьому році сталося щось незвичайне. Спершу Хома часто став перешіптуватися із турецьким наставником, аж одного разу звільнили його від галери і повели кудись. Довго не знав Павло, що сталося з братом. Та ще завчасу довідався і важко замислився. Побачив свого брата в турецькому турбані, з нагайкою в руці. Потурчився... Задля вигоди і лакомства нещасного...

Хома спинився з нагайкою над братом і злобно усмінувся. Павло закипів гнівом і заговорив до нього:

— Хомо, брате! Що з тобою? Гріх будеш мати..

Хома лише зареготався:

— Га-га-га! Вже не брат ти мені більше, джавре! І не клич мене більше Хомою. Я — Магомет! От що! Не такий я дурень, як ти!

Щось стиснуло Павла за серце і він опустив весло. Почервонів з досади:

— Проклятий — вирвалось йому з уст. — Справді, не брат ти мені!

Хома-Магомет вже підняв у гору нагайку й намірився вдарити Павла по плечах, — та якась непереможна сила здержала його і він безсило опустив руку. Ще раз поглянув злісно на брата і скоро віддалився. Павлови закрутилися сльозу й він заплакав наче мала дитина. Опамятав його діймаючий біль по плечах. Це наставник пригадав йому його невірний обов'язок.

Від тої хвили здавалася Павлови неволя подвійно важкою. Болів за себе і за брата; а все-ж не покидала його надія, що вневдовзі таки побачить тихі лани рідної України.

В ряди-годи бачив свого побісурмененого брата, як

він знущався над бідними невільниками і йому краялось серце. Ні разу не доводилося йому з ним розмовляти. Хома якби нарочно оминав його.

Опісля довший час не бачив брата. Говорили, що він захорів тяжко і Павло почав трівожитись. Аж одного разу прийшов до нього наставник і звільнивши йому кайдани, сказав, щоб ступав за ним. Небаром станули перед одним домом. Наставник відчинив двері і впустив Павла до середини, а сам остався за брамою. В кімнаті було темно й Павло спершу не бачив нікого. Чув лише з кінця кімнати важкі стони. Згодом завважив когось на долівці, що лежав на соломі й стогнав. Брат... Павло подався один крок назад, якби злякався. Хорий повернув до нього голову.

— Брате! Прости мені... Бачиш, Бог мене карає за неньку... за Україну!

Хома закашляв кровю. Павло побачив, як дві сльози покотилися по його обличчю. Довго не відзивався Павло; опісля припав до брата і голосно заридав:

— Нехай Бог тобі простить... я прощаю!..

— — — — —

Другого дня настав у Кафі рух і переполох. Всьо спішило зі зброєю в руках в напрямі моря і кричало: „Козак! Козак!“ Десь запалав з одного кінця міста вогонь, десь на другому піднялась курява і крики, і за коротку хвилю появились серед майдану козаки-запорожці. Вязні ломали кайдани й плакали з радості. Підносили руки в розбитих кайданах до неба і дякували, що діждалися волі. Незабаром побачуть край веселий, мір хрещений. Зі всіх боків майдану лунало:

— Слава! Слава!.. Хай живе наш отаман Сагайдачний!..

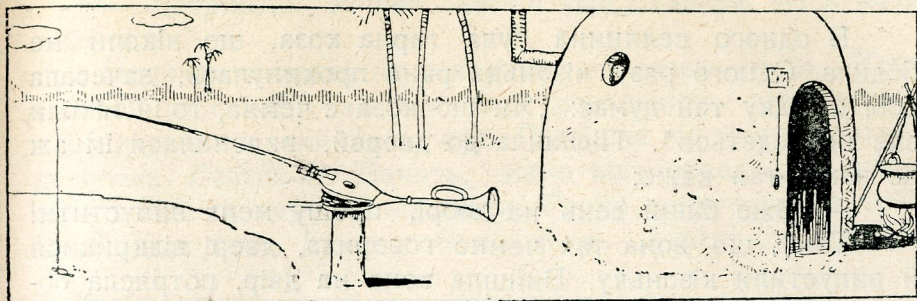
За короткий час перемінилась Кафа в одно згарище. З багатою добичею верталися козаки до своїх байдаків.

Павло сумний взяв трупа свого брата на плечі й пішов вслід за козаками. Нехай хоч його тіло спочине на рідній землі...

К. Ластівка.

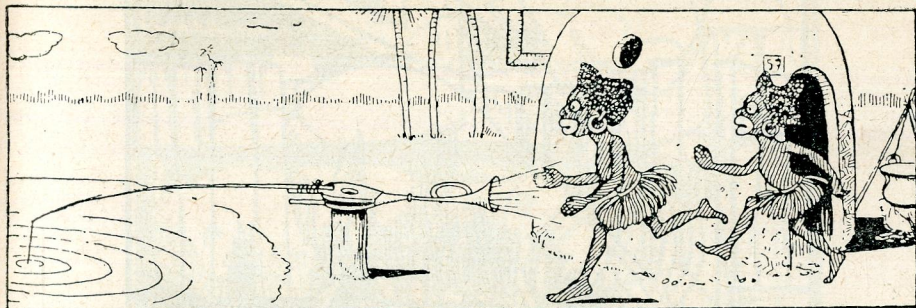

Чародійна вудка.

Гляньте, діти, що за штука!
Вудка тут звисає з бука...

Бук до міха прикрутили —
Тай ще трубку застромили!

Як щупак почне клювати,
Стане бук той міх стискати —

Тра-та-та! — міх в трубку дує, —
Мурин Джім і Джан це чує...

Із хатини вибігають,
Рибу з річки витягають,

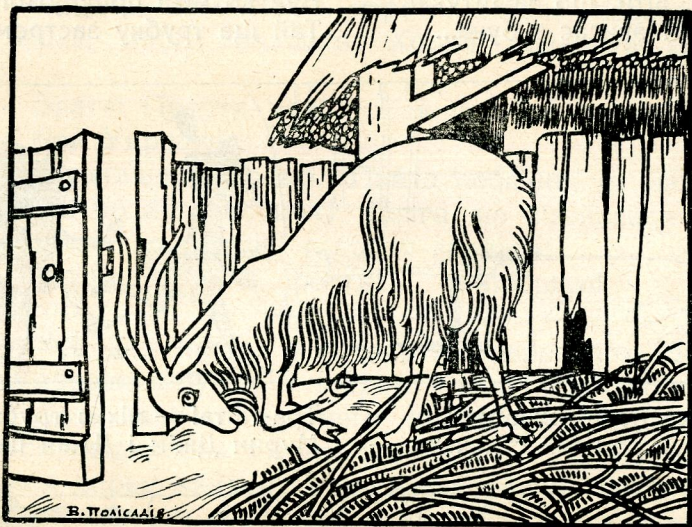
Вспіють лиш в горщик всадити,
До огню біжать варити!

Байка про ввічливу козу.

В одного селянина була гарна коза, що ніколи не бодила. Одного разу кізонька рано прокинулась, зачесала собі борідку тай думає: „Як що коза є чемна, то їй ніколи зле не ведеться“. Підійшла до дверей, вклонилася їм аж до землі тай каже:

— Вже білий день на дворі, прошу мене випустити!

Тому, що вона так чемно говорила, двері відкрилися й випустили кізоньку. Вийшла вона на двір, потрясла бо-

родою, оглянулася на всі боки тай пішла до садочку. Бачить, аж там на кущі повно агресту. Захотілося їй його зісти. Підійшла вона до нього, вклонилася низенько аж бородою землю мете тай говорить ввічливо:

— Добридень, агресте! Я хочу зісти тебе, що ти скажеш на це?

Мовчить агрест, не говорить ані слова. Коза як взялася за нього, так аж цілий кущ пообідала. Відтак розправила собі бороду, облизалася тай пішла далі по садочку. Бачить — салата. „Гм, — думає собі — агрест був добрий, але салата мабуть буде смачніша“. Вклонилася вона ни-

зенько, аж землю замела бородою та говорить так чем-
ненько, так ввічливо:

— Добридень, зелена салато! Що скажеш, бо я хочу тебе зісти?

Мовчить салата, не говорить ані слова на це. Коза взялася до салати, аж все зіла, розправила собі бороду, пооблизувалася, тай пішла далі. Прийшла під віконце хатки, де спала Лесюнька. Бачить, вікно відчинене, а на вікні стоять білі та червоні мушкати. Гарно вони запахли козі, аж слинка тече. Думає собі кізонька: „Агрест був добрий,

салата ліпша, але ці пахучи цвітки є мабуть найліпші“. Підійшла вона до вікна, вклонилася низенько аж бородою землю замела тай говорить так ввічливо, ввічливо:

— Добридень, цвітоньки! Що скажете, — бо я хочу вас зісти?

Мовчать цвіти не кажуть ані так, ані сяк. Потягнулася коза до них, зіла їх всіх, розчесала собі бороду, пооблизувалася тай вже хотіла йти далі, аж на двір вийшов газда. Дивиться: — агрест обіджений, салати нема, а по пахучих цвітках кізонька лише облизується.

Побачила коза газду, настрашилась, забула й вклонитися та чемно поздоровити його. Забула й „добридень“

сказати. Де вже та чемність та ввічливість поділися! Почала тікати! А це вже було зле! Дуже зле!

Хопив газда козу за роги, набив її та замкнув до хліва.

Погнівалася чемна кізонька! Хіба-ж так можна?! Вона-ж зовсім невинно терпить! Дуже погнівалася! Як перед газдою забула на чемність так і тепер перед дверима, забула їм вклонитися та попросити їх, щоби її випустили на двір. Як розбіжиться та головою до дверей раз, другий, третій. Але двері не розкрилися. Так коза і мусіла лишитися замкнуною у хліві.

Переклав з чеського: Б.

К. А. М.

Порівняння.

Наш коник то великий звір —
А я маленький дуже,
Та слимачок такий малий,
Що я великий, друже!

Маленький цвіт до явора,
Як хатка до палати,
Але палата до гори
Така, як я до хати!

А зорі, хоч малі на вид,
Та часто більші сонця,
Але до неба так вони,
Як до палат — віконця.

Та хоч я маю вже сім літ,
Як сяду на коня,
Мені здається, що я ще
Не маю навіть — два!

(З англійського).

Михасева мрія.

Вже давніше чула я й читала про лапшинську*) діточу щадничу касу, якої почин і розвиток цікавить мене дуже. Чула й про це, як малі 6-літні школярі несуть заощаджених 5 сот. »на касу«, як з цих маленьких вкладок, в протягу недового часу, зріс капітал цієї каси до суми кількох соток золотих.

Вістками цими я раділа, що в наших найменших проявляється змисл ощадности та запопадливости.

Звісно — дитина, коли привикне від наймолодших літ до ощадности, ніколи відтак очайдушно не змарнує гроша, нераз тяжко запрацьованого — навпаки, буде гріш шанувати, а тим самим дасть трівкі основи до кращого розвитку свого господарства, що є підставою добробуту цілої суспільности.

Чула я про це »лапшинське диво« від других, але сама не мала нагоди безпосередно розмовляти з таким »банкиром-школярем«. Що така маленька головка про це диво думає? А щось вона мусить думати, коли так пильно складає.

Аж одного разу прийшла до книгарні, в якій працюю, молода селянка з малим, може 7-літним, хлопчиком. В часі розмови з нею довідалась я, що вона з Лапшина, а це її син, Михась, уч. І кляси і член діточої каси. Від мами я довідалася, що Михась (а таких Михасів в Лапшині є більше) кожних кілька сотиків, які дістає від батька за якусь прислугу »на цукорки« — несе до каси. Так від початку шкільного року зложив вже собі в касі кілька золотих.

Питаю Михася:

— Що купиш собі за ті гроші?

На це він мені поважно відповів:

— Буду складати, складати, а як »виходжу« вже всю школу й буду великий, куплю собі коня, корову, а як стане ще грошей — то куплю поля і буду орати тай сіяти...

Чуючи таку відповідь з уст малої дитини, радісно робиться на душі, а в серцю будиться надія на краще завтра, бо до його будови стане покоління »Михасів«, виховане в пошані та любові для праці і в розумінню вартости гроша.

Лиш коби таких »Михасів« було в нас як найбільше й щоби як найбільше знайшлося наслідувачів Лапшина! Памятаймо, що тільки через працю і ощадність дійдемо до добробуту — що через працю і ощадність зуміємо вийти — як слід приготівані — на зустріч кращій майбутности.

Стефанія Кожушко.

*) Лапшин — село під Бережанами, де місцевий учитель, Микола Божи-ковський, завів щадничу касу в школі для дівчор і дав почин до закладання таких кас по всіх школах у цілім краю.

Загадки.

Хрестівка (2 точки).

1		2	3		4	5		6
7						8		
8					10			

Кожде слово починається від означеної цифри, а кінчиться до чорного поля, або до краю.

Значіння слів:

Поземо:

1. Господарський зняряд.
4. Українська історична пісня.
7. Змисловий орган.
8. Квітка, часто оспівувана в народних піснях.
9. Природне явище.
10. Близький кривняк.

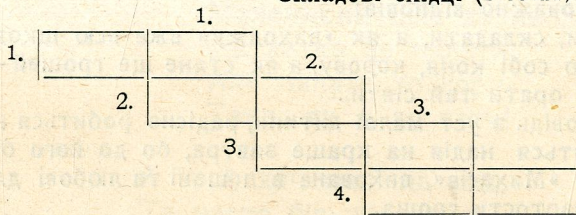
Прямовисно:

1. Назва добре звісної укр. диточої газетки.
2. Герой укр. визвольної війни.
3. Апостол, якому приписується оснування Києва.
4. Галицький король.
5. Наш рідний край.
6. Інакше: самоук (чуже слово).

Загадка арифметична (2 точки).

Помер старий батько і лишив трьох синів. Перед смертю сказав їм, що в пивниці має схованих 21 бочок, з того: 7 повних з вином, 7 півповних, а 7 порожних. Він наказав їм, щоби вони цих 21 бочок розділили між себе в той спосіб, щоби кождий дістав однакоу кількість бочок і однакоу кількість вина. Як брати поділилися вином і бочками?

Складові східці (1 точка).

В кожду комірку вставити відповідні склади так, щоби одержати слова спідуючих значінь:

- З лівої руки на праву: 1. Головна українська ріка. 2. Нічна птиця. 3. Купецька назва опакуння. 4. Давна українська столиця.
- З гори на долину: 1. Рід збіжа. 2. Продукт з бавовни. 3. Водні звірята.

Числова ломиголовка (1 точка).

4	5	6
7	8	9
11	12	10

Поставте ці числа так, щоби сума у всіх напрямках: поземо, прямовісно і скося дала вам число 24.

Що то за буква? (1 точка).

(Уложила Яруся Лакуста).

Як взяти одну букву сорок разів, то дістанемо назву птиці, а як би не та буква, то араб став би невільником. Яка це буква?

Ганя Смалько в Кенорі (Канада): І Твій листик подаю окремо в тій числі до відома всіх українських діточок, які мене читають. Вони певно будуть писати до Тебе карточки і листики з привітаними зі Старого Краю, звідки походять Твої любі родичі. Напиши мені при найближчій нагоді трохи більше про себе та про інші дівчатка. Чи читаєш «Світик» та українські книжечки? Чи є у вашій школі українська бібліотека? Попроси пана учителя «Рідної Школи», щоби спровадив для вас всі книжечки «Світика» та всі його річнички («магазини») з попередніх літ. Це буде для всіх школярів і школярок «Рідної Школи» невичерпане жерело принадної й пожиточної лектури, якою доповните своє знання з обсягу всього, що українське, навчитеся історії Рідного Краю та всяких пожиточних відомостей, яких певно англійська школа Вам не дасть!

Школярики і школярки в Зелениці (к. Надвірної): Не гнівайтесь на мене, що так пізно відзикаюся на Ваш любий листик, яким Ви, мої дорогі друзики, привитали мене з нагоди 10-тиліття мого існування. За всі Ваші побажання і за зібрану грошеву жертву на пресовий фонд гарненько Вам дякую. Дасть Бог — а певно Ваші сердешні бажання-мрії сповняться, а сповняться вони певно, коли Ви від шкільної вже лавки будете пильно своєю працею над собою мостити цей шлях, що веде до серця України і понесете туди цю цілющу водицю, якої написи з «Світикової» кернички по всіх усядах, поміж тих, що слабі духом, поміж тих, що віри в свої сили не мають, поміж тих, що поклоняються не Богови святому, а ідолю чужому. Дякую Вам ще раз за Ваші щирі серденька і витаю грімким: Кріпиться наукою!

Роман Матвійко в Домброві к. Тарнова: Чому так рідко навідуєшся до мене? Напиши про себе трохи більше! Де провів вакації і як вони Тобі пройшли? Дарунок, який переслала Твоя Матуся для бідних діточок, зістав переданий до одної школи у Львові і та пані, що одержала його з моїх рук, певно співістала про це Мамусю.

Володимирко Шараневич у Поручині: Дякую Тобі за пам'ять і за щирі побажання. Радіє моє серденько, що маю таких любих і щирих маленьких приятелів як Ти. Росте моя надія на гарне і велике майбутнє, коли всі діточки будуть леліяти в своїх серденьках такі мрії, як ти, всі що гуртуються кругом мене.

Ніля і Галюся Козачуківні в Рожищу: Ви певно подумали, що я призабув за Вас? Ні! Я тішуся, що там десь в глухій куточку на Волині тьохкає двоє маленьких сердець і лине думками до мене та нетерпеливо вижидає мене! Здоровлю Вас, любенькі!

Зоня Квасницька в Обельниці: Що найкраще подобалося Тобі на моїх сторінках? Чи читають мене також і школярки, Твої товаришки? Поздорови їх від мене! За жертву на пресовий фонд щиро Тобі дякую.

Марійка, Оленка, Івась, Оксанка і Даруся Михаліхи в Шклі: Я ніколи не забуваю за своїх друзів і завсіди стараюся бути з ними в стислому контакті, тимбільше з такими, що живуть у тих сторонах, куди я бігав, будучи у Ваших літах. Але чомусь тепер не присилаєте розв'язок загадок? Чому? Чи вони Вас не цікавлять? Шахова королева по малих змінах — буде поміщена.

Маруся Сирецька в Гаврилівці: Як з Твоїм здоровлячком, Марусечко? Не гнівайся, що на кожний лист я не міг дати Тобі відповідь. Це діється з тої причини, що не все є місце на переписку, а дуже часто я є так зайнятий різними ділами, що ніяк не маю нагоди на переписку зі своїми любими читачками й читачами. Часом відповідаю на кілька листів разом, а дуже часто на всі листи подібного змісту — відповідаю одним листиком під одним іменем даного читача згл. читачки.

Школярики III і IV відділу в Завадці к. Турки: Дуже милою несподіванкою був для мене Ваш збірний листик, яким Ви мене привитали в дні 1-падолиста м. р. Ваші підписи на листі — це китичка живих і запаших цвіточків з синіх турчанських верхів, які наповоють мене радістю й утіхою. Ви повинні радіти, що маєте таку добру паню учительку, яка так пильно дбає про всіх Вас і старається придбати багато корму для Ваших розмірених головок та розваги і насолоди для ваших сердець. Любіть проте свою паню учительку, як свою другу рідну Матусю, бо вона всіх Вас однаково любить і для всіх Вас добра і щастя бажає.

Галюся Звоничка у Володимирі: За Твої щирі побажання та за придбання 8 нових передплатників — прийми від мене слова сердешної подяки. І Мамусі поцілуй рученьку від мене за те, що все про мене не забуває та пише гарні оповідання для моїх читачів. Як подобався «Світик» всім тим, що їх Ти намовила до передплати?

„Świt Dyminy“
Lwów, Zimorowicza, 3.

Pocztową opłatę
zapłacono ryczałtem.

Ляля Тшуківна в Олексинцях: Вершик про Україну гарний — але до друку не підхожий, бо був би сконфіскований. Менцінських є кілька родин — тому не знаю, про котрих Тобі розходитьсь? Дуже жалко мені, що Ти чуєшся нещаслива та нрікаєш на свою долю. Так не можна! Ніколи не треба попадати в розпуку та зневіру, а навпаки: треба радіти життям таким, яким воно є. Маєш добру, кохану Матусю; маєш любенькі сестрички, які тебе люблять — то не маєш причини до смутку, бо хвороба душі (сум, меланхолія) далеко небезпечніші, чим найтяжчі недуги тілесні. Тому бодро гляди перед себе. Забудь про себе, а жий і працюй для других, а це принесе Тобі велику розраду для душі і дасть серцю Твому таку насолоду, якої ніякі радощі, ні скарби не заступлять. Ти вже старша віком, одначе перед очима моєї уяви стоїш молоденькою, жвавою дівчинкою Лялею, з перед 10-ти років.

Два листи до читачів і читачок „Світика“ з Канади.

I.

ДОРОГЕНЬКІ ТОВАРИШІ І ТОВАРИШКИ!

Я довго не знав як до Вас написати, бо дуже хотів з Вами познайомитися. Тепер я довідався від Вп. Олени Кисілевської, яко гостила в нашій школі, що у Вас у Галичині є багато діточих громад і маєте свою газетку »Світик«. Які Ви щасливі, що живете на рідній землі та чуєте від уродження свою рідну мову, що ходите до українських шкіл, а в маю слухаєте в садочку щебету соловейка. Чи справді так гарно там у Вас на Україні? Я нераз читав вірші Тараса Шевченка про »садок вишневий коло хати« та багато інших. Як чудово він описує Україну! Я, хоч роджений в Канаді, душею злинув би на Україну подивитись на красу, пригорнути до свого серденька своїх Братів і Сестричок, побавитися разом з вами. Напишіть до мене бодай кілька слів на карточці з видами Ваших місцевостей. Здоровлю Вас щиро,

Ваш брат: *Микола Цуркан*,
уч. V відділу »Рідної Школи« в Кенорі.

Адреса до мене: *Mr. Mykola Zurkan — Box: 82 Kenora, Ont.*

Canada

II.

ДОРОГЕНЬКІ ТОВАРИШКИ І ТОВАРИШІ!

До нас приїхала з Рідного Краю Вп. сенаторка Кисілевська і оповідала нам, що в Старім Краю всі діти ходять до школи, учаться, бавляться. І ми тут у Канаді учимось в англійських школах, а вечерами ходимо до української школи. Наш учитель учить нас історії і географії України, граємо на мандолінах і на скрипках та співаємо укр. пісні. В неділю ходимо до ліс на прогульку та купаємося в озері, їздимо на човні. В лісі обідаємо усі разом. А всеж таки відчуваю, що у Вас там мусить бути веселіше. Напишіть мені, що Ви робите і як Вам живеться?! Чи ходите на прогульки? Здоровлю Вас щиро, Ваша приятелька:

Ганя Смалько,

учениця V відділу »Рідної Школи в Кенорі.

Адреса до мене: *Miss Hanna Smalko, — Box: 535. Kenora, Ont.*

Canada.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 9.

ВЕРЕСЕНЬ

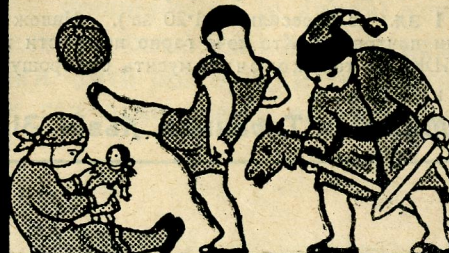
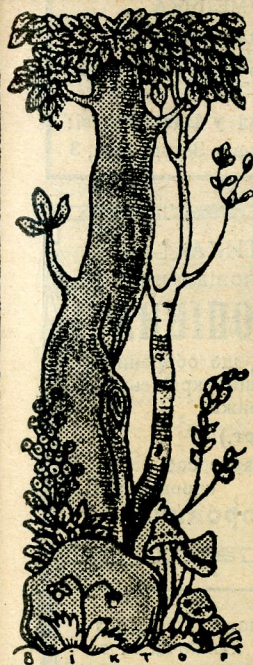
РІК 1930.

ЗМІСТ:

1. »Німа« школа	257
2. Школярі та бжолі	259
3. Про життя на Україні за козацьких часів	260
4. Ластівочка	265
5. Віщий сон княжича Данилка	266
6. Смерть Байди	270
7. Дивний риболов	271
8. Як миші пообідали	274
9. Переміна світа	275
10. Школярочка	277
11. Лінюх	278
12. Киця Маруся	281
13. Дитячий дарунок	282
14. Миш і жаба	283
15. Найкращий поручаючий лист	284
16. Добре відтяв	284
17. Вечір на селі	285
18. Оси	286
19. Три лялюсі пасуть трусі	286
20. В який спосіб віднаходить голуб своє гніздо	287
21. Гуси	287
22. Загадки	288

Ціна 1 зол.

Книжечка на часі!

Книжечка на часі!

„ДІТОЧА КООПЕРАТИВА В ШКОЛІ“

Написав цю книжечку народний учитель: ЛЕВКО ВОЙЧАК.

Ця книжечка стане необхідним підручником і порадиником у справах закладання шкільних кооператив для всіх учителів і учительок. Є це перша річ, сього рода, в українській літературі. Книжечка написана дуже цікаво популярно. Кожда школа повинна мати цю книжечку в своїй бібліотеці.

Ціна 1 примірника 1 зол. (з пересилкою 1'20 зл.).

Замовлення пересилати грошовими переказами на адресу:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“, Львів, Зіморовича, 3.

НАЙБІЛЬШ УЛЮБЛЕНА КНИЖЕЧКА
для дітей:

„МАКСИМ І МАРКО“

Вільгельма Буша

появилася в новім виданню, значно
змінена та доповнена.

Ціна 1 прим. 1 зл. (з перес. 1'20 зл.)

Жадайте її по всіх книгарнях у краю.

Головний склад для книгарень
і продавців має:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“ Львів, Зіморовича, ч. 3.

Книжка, що приковує дівтору до себе, це:

„РОБІНЗОН КРУЗО“

Данеля Дефо,

що появилася в перерібці
ЮРІ ШКРУМЕЛЯКА.

Ціна 1 прим. 1'80 зл. (з перес. 2 зл.)

Жадайте її по всіх українських
книгарнях.

Головний склад у Видавництві:
„СВІТ ДИТИНИ“, Львів, Зіморовича, 3.

НОВИНА ДЛЯ ЧИТАЧІВ І ЧИТАЧОК „СВІТИКА“!

На днях вийшло з друку прегарне історичне оповідання

АНТОНА

ЛОТОЦЬКОГО п. з.

„ВЕДМЕДІВСЬКА ПОПІВНА“

про геройську посвяту та хоробру смерть дівчини Улянки, що оборонила місто Ведмедівку перед татарами. ● Образки виконав відомий український маляр-баталіст — ЛЕОНІД ПЕРФЕЦЬКИЙ з Парижа.

Ціна книжечки 40 сот. (з пересилкою 50 сот.)

Кожда читачка „Світика“ повинна конечну цю книжечку зараз собі

Замовлення слати на адресу:

спровадити!

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“, Львів, Зіморовича, 3.

НАЙКРАЩІ ВКАЗІВКИ: як належить закладати і вести бібліотеку в школі, читальні, кооперативі — найде кождий в книжечці п. з.

●●● „ШКІЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ“ ●●●

Ціна 1 прим. 1 зл. (з пересилкою 1'20 зл.). Належитість прислати в листі значками поштовими. Хто хоче гарно перевести в своїй місцевості „СВЯТО КНИЖКИ“ той конечно мусить сю брошуру прочитати.

Пишіть за нею на адресу:

Накладня Михайла Таранька, Львів, Зіморовича, 3.

„Німа“ школа.

Був ранок 1-го вересня. Діти-школярі дрібними ніжками бігли по стежечці, що вела загумінками буковинського села В., до школи.

Раннє сонечко, своїми золотими проміннями, цілувало їх румяні личка, гладило по золотих головках, ховалося за хати, за дерева, то знов показувало своє золоте, добре обличчя.

Що дальше, то все доскакували з хат їхні ровесники і так гуртками наближалися до школи. Вони так люблять свою школу. Там така добра учителька, як мама. Але її вже нема, — виїхала ще перед вакаціями, а тепер прийшов новий учитель. Який він, чи добрий, чи любить маленьких школярів? Чи так само розкаже чудові казки, чи так само вчить співати гарних українських пісень?

От такі питання зроджувалися у діточих голівках і не помітили навіть, як опинилися в класі. Посідали в лавках і ждали на прихід нового пана учителя. Цей не дав на себе довго ждати... Діти, як і минулого року, встали і привитали його хором словами: „Слава Ісусу Христу!“ — Але що це? Замість відповіді, замість доброго обличчя, побачили діти насуплені брови, зморщене чоло і гострий, страшний погляд нового пана учителя.

— Недобрий! — промайнуло в їх голівках. — Недобрий цей пан учитель!

І зараз пригадалася їм пані, яка вчила їх минулого року в першій класі. — Шкода! Шкода! І мимохіть уклалися їх уста, якби хотіли повторити голосно:

— Шкода нашої доброї пані!

Пан учитель почав говорити. Діти нащурили свої голівки — слухали, але нічого не могли зрозуміти.

— Німий! — прошепотіли їх дитячі уста. — Німий!!!

Потім учитель відчитав їхні імена і назвиска і пороздавав усім книжки. Діти розгорнули ті книжки, силувалися прочитати з них хоч одне слово, але даремно.

Сміливіший з усіх Степанко, що сидів в останній лавці, нахилися до свого сусіда і півголосом шепнув:

— А то добре! Німий пан учитель, німа книжка, німа шко... і не докінчив, бо пан учитель підійшов, шарпнув його за ухо і викинув з лавки.

— Ох, лишенько! — шепнули діти.

Степанка, за його веселу вдачу і добре серце, всі дуже любили і жаль їм було, що так його покарано. І за що?

За хвилину встали діти до молитви. Тихонько, на пальцях опустили школу і бігцем спішили до дому. — Василько Гонтар випередив усіх і гнав чим скорше до хати. Тож то буде мати що розказувати своїй матері. Ледво перескочив поріг і задиханий став перед мамою, зараз зачав оповідати, але з великого змучення не міг висказати добре ані одного речення.

— Що з тобою, Васильку? Що сталося?

— Ох, мамочко! Зараз! Ох, як я задихався! Мамочко, отой новий наш пан учитель, то німий, цілком німий! О! і книжечки роздав нам німі! Так! Направду німі! О! Ані однісінького слова не можна з них прочитати. Мамочко, а який той пан недобрий! Степанка Максимового то таки дуже наторгав за уха, а потім викинув з лавки... Якже ми, мамочко, будемо вчитися, коли пан учитель німий?!.. Ну? Що це, мамочко? Чого плачеш? Мамочко? Я правду кажу!..

Але замість відповіді мати притулила голівку свого сінка до грудий і щиро-сердечно його поцілувала, а потім сказала:

— То не німий ваш пан учитель, то не німа книжка, Васильку мій любий! Пан учитель, то чужий чоловік — румун, а книжка теж румунською мовою написана — тому для нас незрозуміла. Румуни хочуть, щоб ми стали теж румунами, щоби ми забули нашу українську мову, длятого тепер учать в школі по румунськи. Ми живемо в чужій державі, Васильку, в не-во-лі!.. — і дві сльози покотилися по її обличчю...

— Мамочко! Я ніколи не буду румуном, я ніколи не проміняю нашої гарної української мови на чужу, румунську! Хоча нас будуть учити по чужому, але я вдома буду

далі читати наші українські книжечки і вправлятися в українській рідній мові!

— Ти правду кажеш, Васильку?

— Так, правду кажу, мамо!

— Тоді я щаслива, що маю такого гарного синочка!

І мати на радощах пригорнула його до своїх грудей та міцно поцілувала.

Михайло Савчин.

Школярі та бжолі.

Бренять, гудуть при праці бжолі
В садочку на горі,
А через сад ідуть до школи
Веселі школярі.

І каже Ганя до Марусі:

— Яка мала бжолка,

Але летить гень-гень по лузі

З далекого села!

— І скільки-то разів ця бжілка
Несе солодкий сок,
Щоби краплин принести кілька
Для себе й для діток.

— Не легко бжолам тим маленьким

Трудитись так, о ні!

Та мід цей буде солоденьким

В холодні, зимні дні.

— Наука, мудрість, що й казати —
Це теж солодкий мід,
Тож будем вчитись і кохати
Книжки, як бжолі цвіт.

— І хоч нераз у нашій школі

Тяженький труд несе,

Зате буде нам краща доля

Тоді, як підростем!

Олесь Чмелик.

Про життя на Україні за козацьких часів.

Заки стану розказувати про це, що діялося далі, по смерті гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного, напишу коротко про те, як жили люди на Україні в тих часах, тому триста літ.

Треба знати, що життя виглядало тоді зовсім не так, як нині. Були зовсім інші порядки. Передусім скажемо, що не всі люди мали тоді однакові права. Одні мали їх і панували, а другі не мали жадних людських прав; їх просто уважали за рабів та невільників.

Правда, ще давніше, за княжих часів було ліпше, тоді селяни-господарі уважалися за вільних людей. Були тільки нечисленні невільники з полонених ворогів, або з тих, що задовжилися і мусіли довг відслужувати у панів, або й у господаря на селі. А коли по упадку княжої держави прийшла на Україну литовська, а по ній польська влада, то і завелися на Україні такі самі порядки, які були тоді в Польщі.

А в Польщі було так: Всі люди ділилися тоді на суспільні верстви; були такі головні чотири верстви людей: 1) шляхта, 2) духовенство, 3) міщани і 4) селяни.

Найбільші права і привілеї мала шляхта. Шляхтичі ставали урядниками, мали землю і всім орудували. Мали свій окремий суд. Платили дуже малі податки, бо вони самі на соймках ті податки ухвалювали. Короля не боялися, бо король був залежний від Союму у Варшаві, а Союм складався зі шляхти і духовенства. Польське духовенство мало також усякі права і привілеї, а податків жадних не платило. Міщани мали свою управу в містах, де були купцями або ремісниками та гуртувалися в різних „цехах“. І хоча вони не мали тих гонорів, що шляхта, і платили великі податки, але були свободні і мали свій суд, зложений з бурмістра і з радних (з війта і лавників).

Найгірше жили селяни, або як їх тоді згїрдно називали „хлопи“. Не мали ніяких прав, не мали своєї землі, не мали суду, бо судив їх дідич, не мали свободи тай не-

сміли нікуди вийти зі свого села. Земля, на якій працювали, була власністю пана, дідича, шляхтича, а за те, що він відпускав селянам кусень землі до життя, мусіли селяни робити панам панщину, спершу по кілька днів на тиждень, а потім і цілий тиждень, так, що не було часу і свого кусника поля управити. А за найменшу провину пан мав право підданого хлопа бити і за це йому нічого не грозило.

Так робили польські шляхтичі-дідичі зі своїми польськими селянами в Польщі, а певно, що ще гірше поводитися вони з українськими селянами на Україні.

Та треба знати, що не тільки селянство на Україні так тоді бідувало за польських часів. І духовенство терпіло подібно. Жило в темноті і в нужді, бо латинський закон Єзуїтів старався конче завести на Україні католицизм. Українські міщани бідували. Їх притісняли з усіх боків і накладали величезні податки. Тай українській шляхті жилося гірко. Лише

ті, що змінили свою батьківську віру і народність тай перейшли на польське, ставали панами-магнатами, а такі, на жаль, траплялися. Хоча були й такі, що і своєї віри твердо трималися та ще й народови помагали встоятися.

Якже нарід український оборонявся перед такою бідую? Оборонявся різними способами, щоби не згинуту і не пропасти.

Передусім селяни й інші стани (верстви) почали вже в 15 столітті втікати від лютих панів за Дніпрові пороги і там zaloжили Січ. А як козаки-січовики жили і обороняли рідний нарід і віру не тільки перед татарами й турками, але й перед іншими ворогами, ми вже знаємо.

Князь Константин Острогський.

Крім того, що козацтво боронило народу, народ сам почав горнутися до освіти і гуртуватися в церковні брацтва, а освіта і організація — се також важна зброя в обороні.

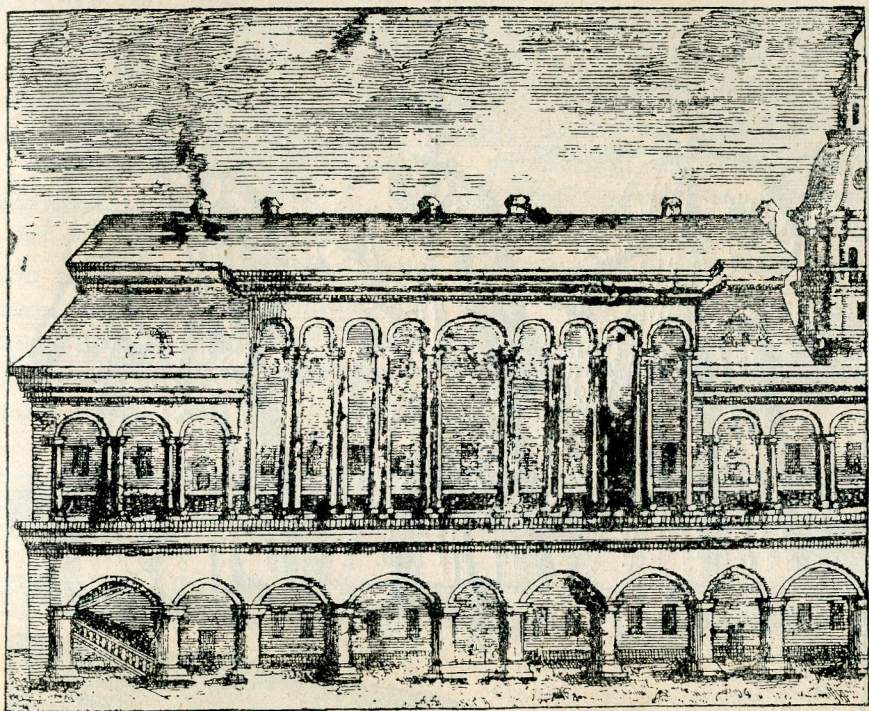
Звідки пішли брацтва? Брацтва почали закладати українські міщани при своїх церквах, а робили се тому, щоби в гурті лекше оборонити свою віру від усяких напастей і лекше втримати церкву. При брацтвах закладали шпиталі, де лічили убогих, і закладали школи, де вчилися діти міщан і освідомлялися в своїй вірі. Такі брацтва були у Львові (найстарше), Вильні, Луцьку, Києві і в інших українських містах. Тим брацтвам помагали знатні українські шляхтичі, т. зв. „кармазини“ потомки князів і гетьмани. З потомків князів найбільше заслужився для освіти на Україні князь Константин - Василь Острогський. Він заложив в Острозі так звану Острогську Академію (при кінці 16 століття), де вчилися діти шляхти, міщан і козаків. З тої школи вийшло дуже багато знатних людей, що

Петро Могила,
основник Київської Академії.

потім дуже прислужилися своему народови. З сеї Академії вийшов і гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний, що заснував у Києві Богоявленське брацтво, до якого вписався і сам з усіма козаками, а при тім брацтві заснував разом з нововисвяченим митрополитом Йовом Борецьким школу. В тім дуже йому помогла відома в тих часах українська шляхтянка Гальшка Гулевичева.

Ся школа при київськiм брацтві розвинулася згодом у високу школу, найбільшу на Україні. Поширив її пізніший київський митрополит (від 1632 року) Петро Могила, потомок молдавського князя („господаря“) Симеона, якого турки прогнали з Молдавії. Петро Могила був дуже учений чоловік, а притім твердо тримався української віри

Будинок Могилянської Академії в Києві.

і народу, бо полюбив сей нарід. Він перемінив брацьку школу в Києві на Академію, наче університет, де вчилася тисячу студентів, а між ними були вже й дуже убогі діти, які жили в бурсі при школі. З учнів тої Академії походили освічені люди, найбільше священики, але й багато учителів та козацьких старшин. Одні і другі своїм знанням помагали опісля своєму народови.

Рівночасно з брацтвами й школами почала на Україні розвиватися друкарська штука.

Перша книжка видрукувана нашим письмом вийшла 1491 року в Кракові. Була то богослужерна книга, видана князем Константином Острогським, дідом Константина-Василя. Потім почали закладатися друкарні на Україні і в Галичині. З Москви втік 1573 року друкар, Іван Федорів, якого темні москалі хотіли вбити за те, що дру-

„Спудей“ — школярі Могилянської Академії.

кував книги. Він заснував друкарню при Ставропігійським брацтві у Львові, а потім у Острозі; крім того повстали тоді друкарні в Києві, в Вильні, в Рогатині і навіть по деяких селах. Ті друкарні, як пр. в Уневі, яку оснував Варлаам Шептицький, а в Угерцях заснував друкарню Олександр Шептицький, пра-прадіди нашого митрополита Андрея, друкували спершу богослужерні книги і біблії, а згодом і всякі світські та поучаючі книжки і шкільні підручники. Всі українські міщани, козаки, духовні і шляхта

горнулися до книжки і один московський подорожник, що тоді був на Україні, пише, що в неділю всі українці, чоловіки й жінки йдуть до церкви з молитвенниками і всі вміють читати. Коли тимчасом в Росії не було ще й друкарень, а між боярами було мало грамотних і письменних.

Ся охота українського народу до книжки і знання свідчить, що наш нарід високо-культурний. І се вратувало нарід від заглади в неволі. Нарід наш перебував найгірші часи, а коли згодом і до селянських хат блиснуло світло науки, то вже жадна ворожа сила не могла народу знищити. Памятаймо се і всіх заохочуймо до науки і знання.

Як ми вже сказали, висші українські верстви, то є потомки князів і боярів, духовенство і міщани взялися шукати тоді ратунку в освіті і науці. То селяни терпіли далі і виглядали від тих верстов, та головню від козацтва, що стало тоді осібною верствою і здобуло собі деякі ліпші права, ратунку. І, як побачимо далі, той ратунок прийшов і тоді селяни стали побіч козацтва до оборони своїх прав. Про те розкажемо в дальших розділах.

Марія Конопнічка.

Ластівочка.

Чорна ластівочка
До гнізда літає.
— Пі, пі, пі, пі! —
Ластівя благає.

Чорна ластівочка
Хробачки приносить.
— Пі, пі, пі, пі! —
Так діввора просить.

Чорна ластівочка
Кормить діти свої.
— Пі, пі, пі, пі! —
Кличуть так всі троє.

Чорна ластівочка
Мушок йде шукати.
— Пі, пі, пі, пі! —
Кличуть ластівята.

Переклав: Ю. І.

Віщий сон княжича Данилка.

У просторій світлиці галицького княжого терему, весело палахкотів огонь. Тільки грілися при ньому інші люди. Перейшли часи князя Володимирка, Ярослава і його сина Володимира, а при коминку грівся тепер новий князь, що прийшов з Волині, з роду Мстиславичів. На дворі лютий Морозенко скрегоче зубами, а тут так тепленько і затишно.

Князь Роман тримає на обох колінах, своїх двох малих синків і приспівує їм весело. Оподалік сидить його жінка й пряде кужіль. Данилко, старший синок, сидить певно на коліні наче на кони, а Василько боязливо тримається великого батькового пальця й лепече:

— Га-тятя! Га-тятя! Тятя!

А Роман, великий, могутний князь, самодержець Галицько-волинської держави, перед яким дрожали половці, угри й литовці, бавився з дітьми як велика няня. Він розказував своїм синкам про свої далекі походи, про лицарські події й розбуджував їх буйну дитячу уяву.

Широко одчиненими оченятами вдивлявся Данилко у горде, численними близнами порите обличча батька й запалювався до лицарських подвигів. Та недовго втішались діти присутністю батька. Скоро, наче сон, минули веселі вечери. У границі галицько-волинської держави вдерлися дикі половці і їх треба було прогнати.

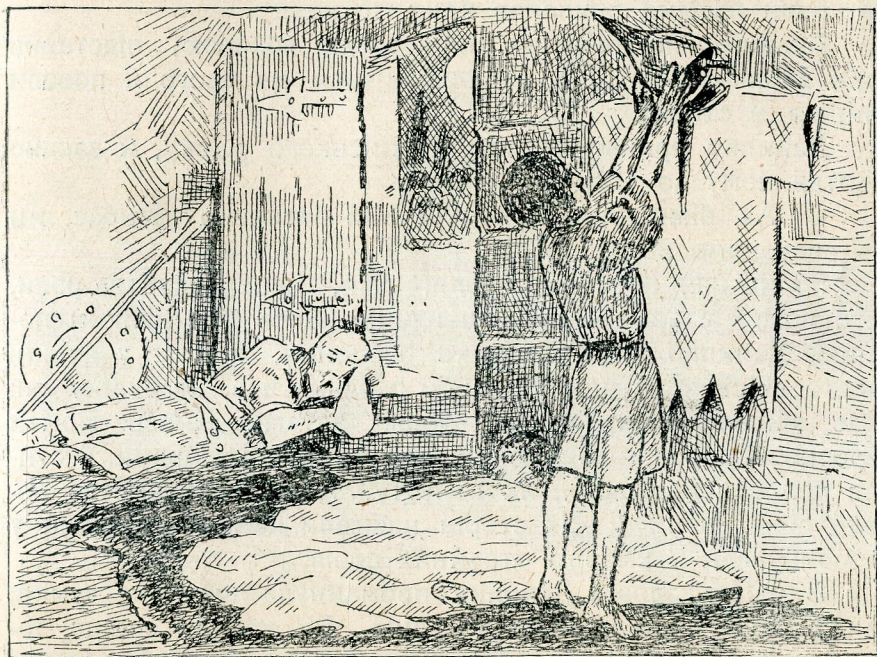
Заїржали тисячі коний, заблищала зброя в промінях ранішнього сонця. То вирушили княжі дружини в похід проти ворогів. Данилко й Василько вийшли з матір'ю на ворота й прощали батька, бажаючи йому перемоги над ворогом.

І поїхав князь Роман з численними дружинами, а Данилко старався навчати братчика військового ремесла. Але Василько захоплювався тільки кіньми. Він хотів їхати в похід „гатятя!“

Минуло кілька днів, хлопці як і щодня помолилися перед образом Матері Божої, та пішли спати до своєї кімнати. Їх виховували до військового ремесла, тому не да-

вали спати на пухкій постелі, тільки на землі, на медвежій шкірі, а при дверях лежав старий дружинник і сторожив їх.

Ледви Данилко заснув, приснився йому страшний сон: Бачить він, як батечка окружили зі всіх сторін дикі ватаги половців і кидають на нього списами та стрілами. Картина ця щезла, а показалася інша. Підходить до Данилка старезний дідуган і каже йому:

— Встань, сину, та йди ратувати батька, дорогу я тобі вкажу!

Данилко неспокійно кидався в сні, врешті прокинувся, протер очі й пізнав, що був це тільки сон. Небагато думаючи, встав, обережно стягнув дряну сорочку й шолом, та почав вбиратися. Переступив через слугу й вже хотів висмикнутися на двір, як нараз шолом впав йому з голови прямо на живіт старого дружинника, відбився й з лоскотом покотився по долівці.

Ні живий, ні мертвий, присів Данилко біля дверей

і уважно приглядався сплячому. Цей махнув з просоння рукою, пробурмотів щось і захропів наново. Все затихло. Данилко протиснувся наче вюн крізь двері, крадьки перейшов просторий рундук, одчинив стайню й підійшов до свого любимця „буланого“. Він тихесенько шепче йому до уха:

— Ставай, буланій! Завези мене до батенька! Його оточили вороги, нам треба спасти його! Ставай, голубчику!..

І він лагідно поклепав коня по карку.

Буланій покивав на знак згоди головою, підставив карк хлопчикови, щоб він видрапався на нього й поволивийшов зі стайні.

Данилко приляг зовсім до кінського карку, й заєдно шептав йому до уха:

— Ах, біжи-гони, Буланку! Мій батенько загибає, ми ще визволимо його!..

І кінь біг, перебігав поля, ліси, перескакував рови, його віддих ставав чимраз швидший. Десь над ранком побачив Данилко нараз велике оболоння, а там у долині багато війська. Підїхав блище й побачив все, як було у сні: поле, військо й оточуючі ворожі ватаги. Князь Роман хоробро боровся, відбиваючись мечем на всі сторони, й стинав половецькі голови, як капусту. Але половців була велика сила. Вони зі всіх сторін набігали на княжу дружину й засипували її хмарою отруйних стріл.

В малій головці Данилка промайнула щаслива думка, начеб хтось шепнув йому до ушка. Він підїхав блище половецької орди, станув на кони, тримаючись одною рукою гриви, а другу підніс до гори і кричав з усієї сили:

— Аллаг, Аллаг загадує вам проливати кров невірних! Ваш хан помер, а душа його не може дійти до раю, бо по дорозі кров ллється! Заперестаньте борби! Йдїть молитися на його грїб, а тоді Аллаг простить вам! Сам Аллаг посилає мене з приказом до вас!

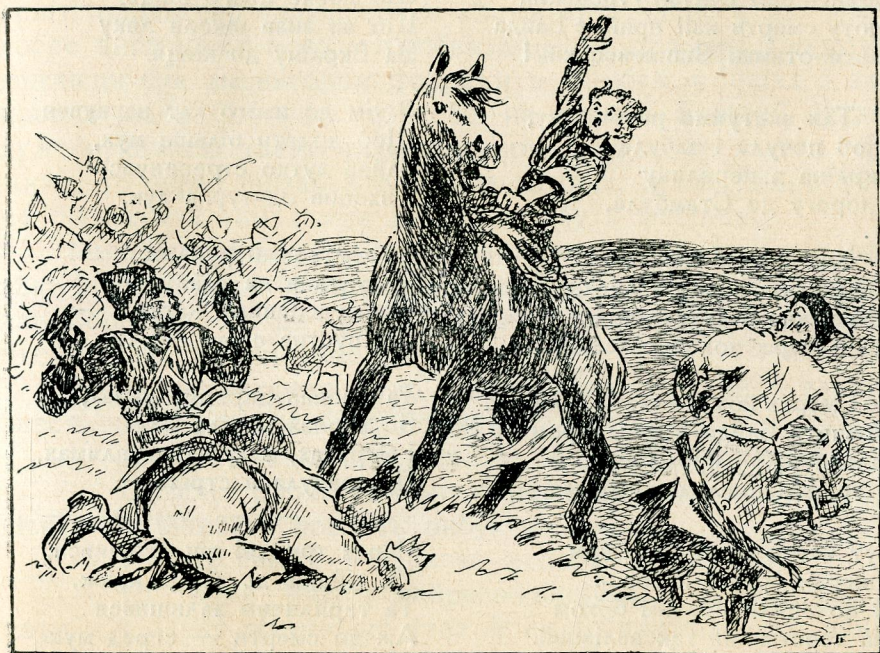
Перелякані половці позїскакували з коний і покотом попадали на землю не смїючи глянути в очі післанцєви Аллага.

І дійсно постать ніжної дитини на розгуканому кони, з розвіяними кучерями мала в собі щось незвичайного.

Коли князь побачив таку нечайну поміч, згуртував біля себе дружину й кинувся наче лев у борбу, розбиваючи зовсім половецькі орди. Багато половців переловили й заняли в полон, а решту перебили. Коней повязали у табуни й пігнали до Галича.

По скінченій битві, князь Роман оглянувся за своїм спасителем і пізнав у нім свого сина.

— Данилку, хлопчику мій солодкий, це сам Господь

прислав мені тебе на поміч, бо ще ніколи не був я в такій великій небезпеці, як саме сьогодні!..

Радісно задзвонили дзвони в галицьких церквах. Нарід, священники й княгиня з Васильком стояли на воротах, витаючи побідників. Всі, всі знали вже, хто став героєм побідної битви з половцями.

А Данилко їхав гордо на Буланку та привітливо кивав рукою своїм — матусі й братчикова.

Ярослава Мандюкова.

Смерть Байди.

(Історична поема).

До великої покари,
На розпутті при дорозі,
Судять Байду яничари
В Золотім Галатському Розі.

Суд скінчився. — Хлопці, гайда!
Мовить сам султан турецький —
Люту смерть хай прийме Байда,
Князь-отаман Вишневецький!

— Так скатуймо розбишаку,
Щоб почувала і забула
Україна з переляку
І дорогу до Стамбула.

— Хай почує вся отара
Гайдамаків запоріжських,
Що чекає й їх та кара
На площах золоторіжських!

— Смерть йому! — кати гукнули.
Мовчить Байда перед горем
Тільки іскри промайнули
В грізнім погляді суворім..

Тут взяли його наскесом
Яничари зісні й грізні
Й почепили правим боком
На товстезний гак залізний.

Гей, не гнись, могутня спино!
Не зломись моє ребро! —
Ти прощай, прощай Вкраїно,
Ти прощай, старий Дніпро!

Хай-же турок не вчуває,
Як терплю я муки й глум...
І старий козак співає,
Розганяє біль і сум.

Оддає він Богу дяку,
Що досяг цього вінця,
Що не знав ніколи ляку
За Вкраїну до кінця.

В тім до нього кат нагнувся,
Щоб додати більше мук,
Байда хутко стрепенувся
І вхопив од турка лук.

І тремтячими руками
У султана на вдалу —
Понад зісними катами —
Він пустив свою стрілу.

Та пропав даремне замах,
Бо в очах маріла мла
І в руках, в кривавих плямах,
Поховзнулася стріла...

Через три дні він скінчився,
Як дійшов до серця крюк,
Та терплячим залишився
Аж до смерти — серед мук.

А як турки прибирали
В яму з крюку мертвяка,
В ту сторінку позирали,
Що зродила козака.

Грицько Чупринка.

Дивний риболов.

Коли в 1920 році зайняли ворожі війська цілу Україну, багато свідомих людей мусіло втікати з рідного краю, щоби ратувати життя своє і своїх рідних. Утік також і суддя Сошенко зі своєю женою і двоїма діточками: Романком і Олесею. Давго тинявся він по різних таборах, робив усяку роботу, щоби заробити на прожиток, аж нарешті випадково запізнався з одним англієм, а що знав добре англійську мову, то розказав йому про свої клопоти. Англієць був директором фабрики в Бомбаю, в Індіях, і запросив пана Сошенка до себе на посаду. Бувший суддя дуже втішився таким пропозиціям і хоча се далека чужина, то зараз виїхав з родиною до Індії, щоби тільки так не бідувати. І там дістав добру службу в фабриці.

Минали роки і раз мене закинула доля також у далекі Індії*). Коли я знайшовся в Бомбаю, то зараз відвідав Сошенка, бо це був мій давний приятель і я з переписки знав, де він тепер живе.

Наше привітання було дуже сердечне, але я здивувався, що в хаті не було діточок.

— А де Романко і Олеся? — запитав я приятеля.

— О, вони цілими днями пересиджують в недалекому ліску над річкою і ловлять рибу!

— Як то, самі? — запитав я паню Сошенкову.

— Ні, вони мають доброго опікуна! — засміялася мати. От зараз підемо всі туди й ви побачите, якого вони мають доброго товариша і безпечного опікуна!

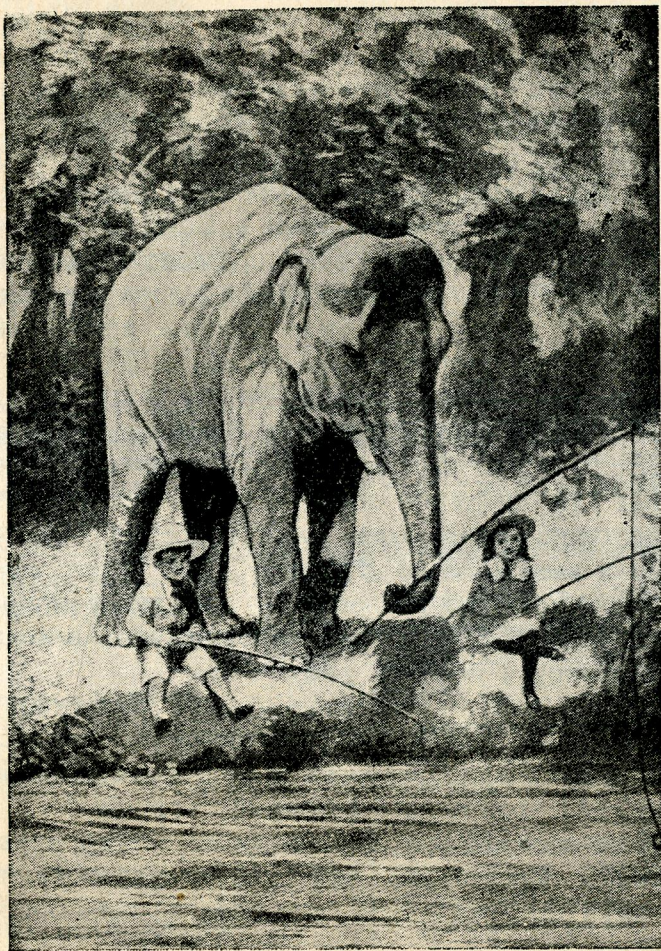
Я дуже зацікавився тим опікуном і нетерпеливо йшов з Сошенками над річку. І яке було моє здивовання, коли вже на яких двіста кроків від берега побачив я такий образок:

Романко і Олеся, що за ті роки гарно піросли, сиділи над річкою й тримали довгі бамбусові тички в руках. Вони ловили вудками рибу. Та що найдивніше: Поміж ними стояв величезний слонь — і що думаєте? Тримав кінчиком своєї труби (що служить йому за руки) довжезну

*) Вишукайте Індії на мапі!

бамбусову тичку і таксамо ловив рибу! Його вудка мала таксамо нитку, по середині нитки був корок, а на кінці звисав гачок, а на ньому виднів червачок на приману.

Ми обережно підійшли, щоби їм не перешкаджати,

і я станув здивований і захоплений тим дивом. До мене приступив Сошенко й шептав:

— Се наш освоєний слонь, якого кличемо „Довга Труба“. Він дуже любить дітей, а діти його — і бавляться так, як у нас з котом, або з собакою, але ще краще, бо, як бачите, слонь мудре звіря, навіть рибу навчився ловити!

Слонь стояв увесь час непорушно і тільки своїми малими очима зорив на поплавця, чи риба не клюне. Раптом корок рушився, слонь підкинув вудку до гори, а на гачку повис товстенький лин! Слонь приступив до Романка і наставив трубу, щоби Романко зняв рибу. Хлопець зняв рибу з гачка і пустив її у ведро з водою. Тоді слонь радісно забурмотів і почав трубою гладити Романка, щоби дав йому на гачок нову приману — хробачка.

Але Романко захотів попрочитися з добрим слоном. Він сидів над берегом і зовсім не звертав уваги на слоня. Тоді знетерпеливлений слонь обернувся, а побачивши нас, підійшов повагом, став перед Сошенком і почав бурмотіти, начеби говорив:

— Дайте мені хробачка, бо я хочу далі ловити рибу!

Але і Сошенко не рушався тільки підсміхнувся. Тоді розумний звір узяв трубою бляшану скринку, в якій були хробачки, і поклав її у ніг Сошенка, мовляв:

— Може ви не знаєте, що я хочу, то ось вам знак!

Тоді і я захотів пожартувати зі слонем. Я взяв коробку з землі і почав ніби то з нею втікати. Та розважний слонь не хотів зі мною, незнайомим, жартувати. Він кинув вудку, підбіг до води, набрав повну трубу води а піднісши її, облив мене цілого так, що я відразу промок до нитки. При тім грізно забурчав.

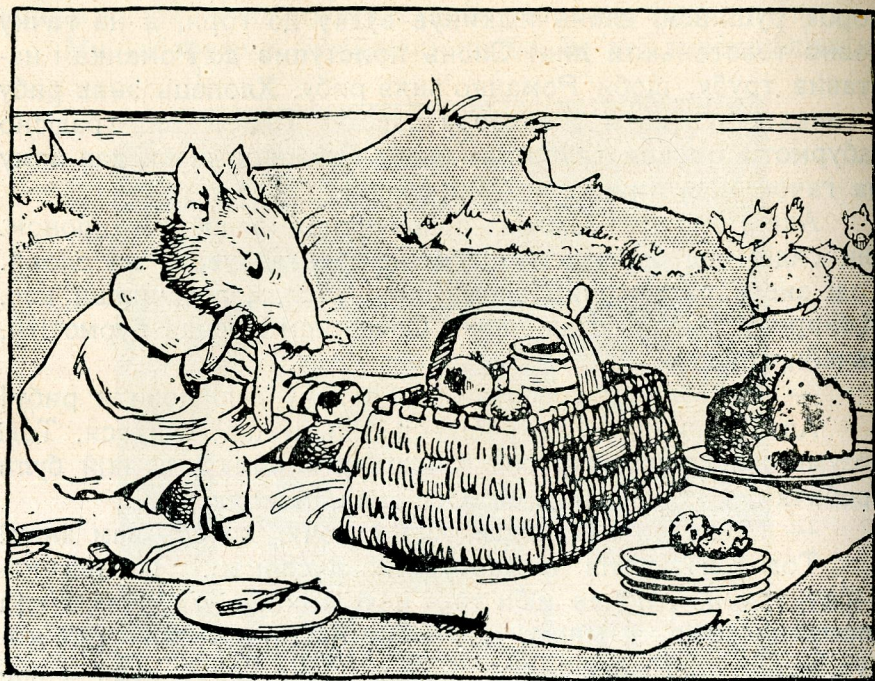
Тоді я підійшов до слоня, відчинив коробку і всадив хробачка на гачок його вудки. Слонь утішно затупав ногами, глянув на мене ласкаво і ніби говорив:

— Тепер ми приятелі!

Потім взяв вудку мені з рук і пішов над беріг далі ловити рибу. І ще не одну зловив до вечера.

Такого то гарного товариша забав мають в Індіях Романко і Олеся Сошенки. Але всеж таки вони тужать за своїм рідним краєм і мріють про те, коли то зможуть вернутися на Україну. Та певно, що й свою „Велику Трубу“ взяли би зі собою й ловили би так само зі слонем рибу в рідному Дніпрі.

Як миші пообідали.

Вийшла з міста на прохід
Літників громада,
Чистим воздухом собі
Любуватись рада.

Розложили на траві
Всякі добрі страви,
Попоїли і пішли
За цвітками в трави.

Вздріла мишка це мала,
Біля страв присіла:
— Ах, таких я добрих страв
Ще ні раз не їла!

І закликала ця миш
Всю свою родину,
Посідали довкруги,
Їли всі з годину.

Прогульковці як прийшли,
Було повно злости,
Бо застали замість страв
Лиш саміські кости.

Переміна світа.

Послухайте, діточки, дивної історії.

Був собі дуже нечемний і збиточний хлопчик, Пилипко. Він і людям коїв усякі псоти, але найбільше давався в знаки звіряткам. Передусім страшенно мучив псів і котів. Найкращою для нього забавою було, привязати Буркови бляшанку до хвоста і так гнати його бідного вулицями й полями. А котови часто закидав він якусь шматку на голову й гнав його по плотах і перелазах. Та все на світі має свій кінець.

Одного разу пішла чутка, що світ зовсім переміниться. Риби піchnуть літати, а воробці й ластівки будуть пливати;

звірі будуть ходити на двох ногах, а такі нечемні Пилипки на чотирох.

Пилипко сему не вірив, але скоро переконався, що се таки правда. Одного ранку пробудився він і очам своїм не повірив: Перед ним стояв Бурко на двох задних лапах і кричав:

— Вставай, лінтяю! Іди мені вичисти черевики!

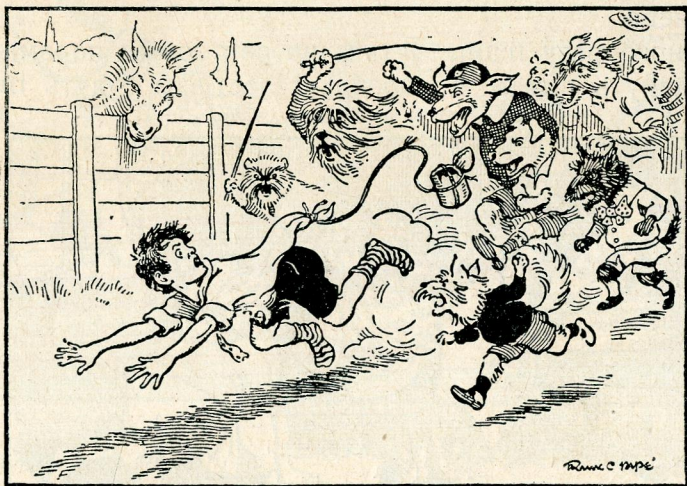
Пилипко здивувався і думав, що то сон, та почав протирати очі. Але Бурко дав йому два штовханці, подібно як колись Пилипко Буркови, стягнув хлопця з ліжка, а сам ляг собі на його місце і вкрився ковдрою.

Пилипко опинився на землі й зараз почув, що він не може стояти на двох ногах, але мусить ходити на руках

і ногах. Колиж пробував щось говорити, кликати помічі, то з його уст вийшло — гавкання! Пилипко зовсім перемінився в песика, хоча ніби мав людську подобу.

Тепер він добре налякався і почав служити Буркови, бо подумав собі: Може бути ще гірше...

Він вичистив Буркови черевики, мов якому панови, і пригадав собі з жалем, що колись свій мамусі не хотів чистити черевиків, а тепер мусить псови! Коли увійшов до кухні, побачив, що кіт варить молоко, а мами десь нема.

— Що то за дива? — хотів кликнути Пилипко, але знову тільки загавкав. Кіт дав йому молока в мисчину й поставив на підлозі. А коли Пилипко почав хлєптати, кіт вхопив мисчину йому зпід носа й почав сміятися:

— А що, Пилипку, приємно? А не робив ти мені так не раз і не два? Але пожди, то ще не кінець покути!

Кіт узяв якусь стирку, закинув Пилипкови на очі й почав його гнати по кухні, по кімнаті, по подвір'ю, аж Пилипко зімлів.

— Оттак! — сказав кіт. — Тепер будеш знати, як то болить, як ти нас мучиш!

Коли Пилипко прийшов до себе, він уже боявся йти до хати й поскакав на руках і ногах на вулицю. А там нова мука!

З другого кінця містечка надбігла череда псів, малих і великих, взяли Пилипка поміж себе, найбільший звязав йому сорочку на заді в хвіст, а до того хвоста правязав велику бляшанку і давай гнати Пилипка вулицями та приговорювати:

— Се тобі покута за те, що ти нам, бідним собакам, нераз так само робив!

А тут іще зза паркану сусідів осел сміється:

— Отак! Отак! Ти памятаєш, як мене нераз мучив та тягав за вуха?...

Нарешті загнали Пилипка десь у буряни і він там упав без сили. Чи довго пролежав, чи ні, не знати. Аж чує, летить птах. А то воробець! Він узяв Пилипка в свої кігті (де та сила в нього взялася!), підніс його високо на дерево і сказав:

— Памятаєш, Пилипцю, як ти мої молоді воробята кидав з гнізда на землю? — І гоп! Пилипком з гори в долину. Пилипко летів-летів, зі страху закричав і — пробудився. Оглянувся, а то він упав зі свого ліжка! Те все — було тільки страшним сном!

— Чого ти кришиш, Пилипку? — запиталася мати, вбігаючи до кімнати.

Пилипко розказав матері свій страшний сон і заплакав, а мати каже:

— Дякуй Богови, сину, що то був тільки сон. Але нехай той сон буде тобі наукою, щоби ти не мучив бідних звірят!

Від того дня Пилипко зовім перемінився. Він добре відчув у тім сні, як то болить звірят, коли їх так мучити, і став великим приятелем звірят. Не тільки сам опікувався ними, але ще й других навчав, щоби обходилися зі звірятками по людяному. З англійського переробив: Ю. Ш.

Школярочка.

Я школярочка маленька,
Я щодня встаю раненько.

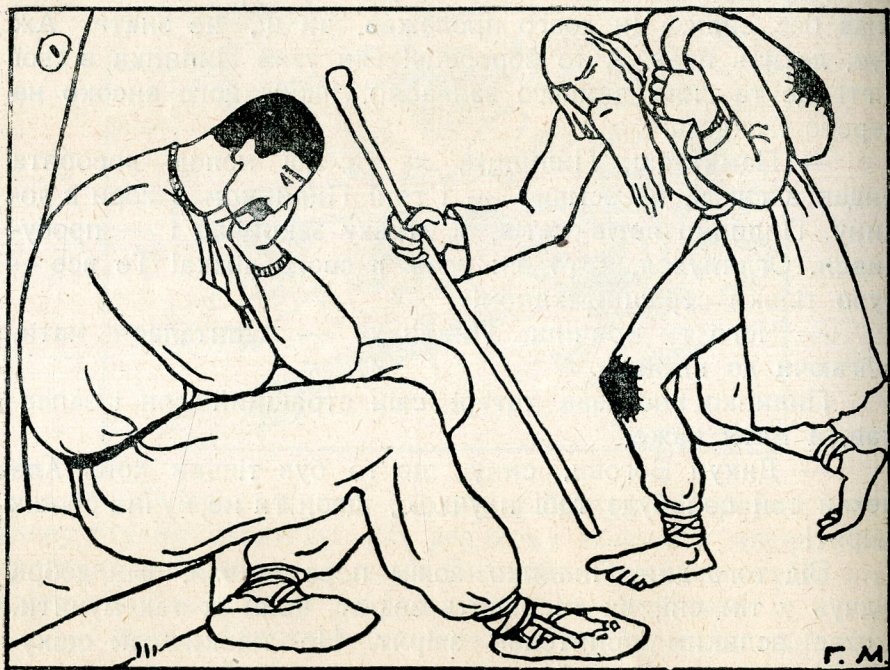
Трохи мамі допомагаю,
Потім пишу і читаю.

Я до школи йду що раня —
Називаюся — Параня.

Д. Коцюба.

Лінюх.

Жив собі раз чоловік, який завжди уникав праці. Він мав невеликий кусник поля, але зовсім про нього не дбав, хоч земля є вдячна і кожному відплатить, хто її старанно обробляє. Але ледащо радше вилежувався на печі й нарікав, що є на світі такі, які мають дуже багато, а другі, як прим. він, не мають нічого. Не бачив він однак того, що ті, котрі мають більше від него, мають також і більше мозолів на руках.

Одного разу вигрівався він на сонці перед хатою і, як завжди, нарікав на свою лиху долю. Поруч него проходив жебрак, який чув його нарікання, й зачав з ним розмову. Чоловік оповідав йому в якій то він нужді й біді живе. Старець слухав, кивав головою, а нарешті каже:

— Знаю це, знаю! Я багато світа пройшов, багато видів і чув. Один має багатство, другий бідую. А всьому тому є причиною таємничі сили! Бідую розсіває баба-чаро-

дійниця і її злі дочки, що їх вона післала на наш світ. Кожда з них має такий куточок, де сховається від людських очей і звідки шкодить людям. Та, твоя, є схована в тій скалі за селом, яку ти дістав у спадщині по своєму батькові. Ти отже дуже легко можеш її поспекатись. Вистарчить, щоби ти виломав цю скалу і дістався до її схронища. Правда, буде це тревати доста-довго, доки ти до неї докопаєшся, але зате потім виженеш її з тої схованки. Вона втече від тебе і не буде вже тобі стояти на дорозі до щастя. Ех! Як би я був такий молодий та сильний, як ти, так напевно був би спекався своєї баби-біді. Але моє старе тіло вже не видержить такої боротьби. Загинув би я! Ти-ж ще молодий! Спробуй! Верну по деякім часі і ти мені скажеш, як вийшов з тої боротьби! — Сказавши це, старець попрощався і пішов даліше дорогою.

Чоловік повірив тому, що говорив старець і постановив собі вигнати цю баба-бідку зі скали. Гора, про яку згадав старець, лежала за селом. На поле не була добра, бо не можна було орати, на пасовисько, також не була пригожа, бо худоба не хотіла там пастися, тай трави там було, скільки кіт наплакав.

Всі в селі були дуже здивовані, коли одного дня побачили, що лінивий нездра завзято взявся до праці. Він мовчав і завзято великим джаганом ломив скалу, пядь за пяддю, аж піт з нього ллявся. Коли він уже виломив досить великий кусень скали, почали приходити сусіди й стали купувати від нього камінь, бо пізнали, що цей дикий камінь є дуже добрий на будівлю хат. Чоловік продавав вилупаний камінь і тепер ще з більшою охотою ломав даліше, щоби як найскорше дістатись до цієї баби-біді.

Вже стали приїздити по цей камінь з цілої околиці почали приїздити вже й з міста, щоби купити камінь та мостити ним вулиці. Гроші працювитуму робітникови почали самі сипатись до кишені. Він радісно посміхався і помалу вже забував, чому властиво він почав копати цю скалу.

Одного разу чоловік згадав про старця, а той якраз йшов вже до нього.

— Ну, що? — питає. — Ще не дістався до біді?

— Я так думаю, діду, що вона вже втекла, коли побачила, що я до неї добираюся! — каже наш робітник. — Бо вже не сіє біди мені попід ноги. Маю вже погні кишені гроший, але тепер уже не перестану робити. Маю з того дуже добрий зиск і мені краще тепер живеться при праці, чим передше.

— Отже бачиш! — Легко могло би статися, що біда знова вернула би до тебе, наколиб ти перестав працювати.

Але тоді вона булаб ще гірша і ще більше пакостилаб тобі!

Минуло кілька літ від того часу. Чоловік ломав скалу далі. Вже і робітників наймав, бо цей камінь всі дуже купували, а він сам не міг подолати роботі. Якось сусіди і питають його, як то він прийшов на те, що має такий багатий каменолом. Він їм оповів все як було: про мудрого діда та про бабу-биду. Сусіди засміялися і сказали йому правду, як то старець його піддурив, щоби його вилічити з лінинства. Але чоловік на цього старця зовсім не гнівався, а навпаки з дякою його згадував, що так штудерно навчив його працювати.

З чеського переповів: Б-ун.

Киця Маруся.

(Байочка).

I.

Десь у лісі не краєчку
Біла хата, мов яєчко,
Мов пряник той на меду,
У вишневому саду.

Там живе стара бабуся,
В неї кіточка Маруся,
Скаче, скаче — наче пух!
Завмирає в мишей дух...

Ось колись то на світанку
Кицька плигала по ганку
Аж до поту на чолі.
Раптом — наче зіпід землі

Перед нею став котище...
Хвіст трубою. А — вусища...
Що й казати. Зі страху
Киця сіла на даху.

А котище: — Марусино!
Будь мені ти за дружину,
Будем їсти в лісі птах!
Серце в киці стиснув жах.

Плиг у хату і — в віконце:
— Що ти ходиш до схід сонця,
Я у баби на печі
Їм із маслом колачі.

— Я в бабусі одначка —
Чистять миші черевички,
Миє лапи таракан,
Хоч і сам великий пан.

— Мас вуса наче море!
Ти тікай, бо буде горе,
Наскрізь він тебе проткне,
Ще доскочить і мене!

То не весна чеше коси
І на землю кида роси,

То заплакав у воріт
Від образи бідний кіт...

І подався... за плечима —
Клунок з мишами рудими,
Сумно бився поміж ніг
З салом крисячий піріг.

Чи зі сміху, чи від пихи
Затремтіли дикі вільхи.
Вітер ніс котови в слід
Яблуневий білий цвіт.

II.

Літо весну доганяє,
Наче старости не мас;
Згодом весна цвите знов;
Цвितуть маки, наче кров.

Та не та вже киця стала,
Сум, нудьга її напала:
— І бабуся не така,
І не хочу молока! —

Мявчить, плаче цілі ночі
І плигати вже не хоче.
Тільки все співа пісні
Та такі сумні, сумні,

Що бабуся слуха, слуха
Та і хап її за вуха.
Щоб позбутися морок,
Постановить у куток.

Десь поділася Маруся,
Докоря собі бабуся,
Плаче, нудить ніч і день,
А за кицю — ні тельєнь.

III.

От і осінь проміниста
Порозкидала намиста.
В поле тягнеться орач,
Улітати хоче грач.

Квочки мають вже курчата,
У бабусі повна хата
Динь, пузатих кавунів,
Зелененьких огірків.

Бабця все склада на зиму.
Чує — рипнув хтось дверима,
Бачить — кишенька іде,
Котенят малих веде.

А за нею пре котище,
Хвіст трубою, а вусища!
Бабця з дива тільки: — Ах!
От вусища, чистий жаж!

Та скоренько схаменулась
І до киці обернулась,
Стільки радощів було,
Що хватило-б на село.

Котената хмиз носили,
Киця їсти наварила,
А котище стіл накрив
Бабцю гарно запросив.

Таракан лише зі злости,
Поломав собі всі кості...
Чи то казка, чи то ні,
Вже невідомо мені.

Гая Мазуренко.

Дитячий дарунок.

Дідусь дістав сьогодні від маленької Оришки гарний дарунок. А знаєте, діти, який? Прочитала вона йому газету так гладко, що він аж здивувався!

Дідусь любить свою газету, бо хоче знати, що діється по всіх місцях рідної землі та що чувати нового в світі. Та вже не довиджує, а ще той збиточник Гнатко розбив йому вчора окуляри. Окуляри не дуже дорогі, бо в місті можна їх купити. А що з того! До міста поїхати — нема тепер нагоди, а ще й нехоче просити дідусь у сина гроший. Знає, що столяр на переднівку не заробляє багато гроший, бо роботи мало. Аж тут каже Оришка вечером до дідуня:

— Я принесла вам, дідуню, дарунок зі школи!

— Ну, — який, покажи?! — дивується дідусь.

Оришка бере газету в руки і читає. Читає голосно та зрозуміло.

— Оце мій дарунок дідуневі!

— Добра дитинко! — кличе дідуньо. — Орисю моя любенька! Тай ти вже розумієш, що бідний дідусь тут аж знудьгувався, бо не годен читати!

Від тої хвилі що раз то більше дарунків приносять діти з рідної школи до дому. Славко оповідає Оленці та Оришці казки, які прочитав у книжці зі шкільної книго-

збірні. Гнатко навчився робити віжки з мотузка та показав їх дідунови.

І так дідусь діжався потіхи з унуків. Аж тепер побачив, як зле робить той, хто не посилає дітей до школи...

Богданко.

Миш і жаба.

(Байка з Гальмагери*).

Жили раз миш і жаба. Вони були собі щирими приятелями. Все робили разом. Раз каже жаба:

— Нині буде весілля по тамтому бсці ріки. Підемо туди.

Миш налякалася та тихцем сказала, що вона не вміє плавати.

— Е, це дурниця! — відповіла їй жаба. — Я зав'яжу тобі мотузок довкола шиї та перетягну тебе через воду. Лише не бійся!

Миш повірила жабі та дала все робити зі собою. Так то зачали вони мандрівку,

Та коли найшлися посередині ріки, зловна жаба пірнула нараз під воду. Так довго держалася ціпко каменя на дні ріки, аж нещасна миш потонула.

Саме коли жаба знову виринула, надлетів туди великий птах-кольоба. Схопив неживу миш і проковтнув її. Потім побачив жабу, що ще звисала на шнурку. Схопив і жабу тай зів і її. Жаба мала ще настільки часу, щоби з плачем сказати голосно:

— Ах, коби то я була не зав'язала моїй приятельці мотузка на шию!

*) Голяндська Індія в Азії.

Найкращий поручаючий лист.

Один купець шукав при допомозі газетної оповістки хлопця до послуги. Зголосилося їх аж 15. Купець оглянув уважно всіх, відтак вибрав з поміж них одного. Всіх інших відправив з нічим.

— Хотів би я знати — сказав його приятель, — чому ти якраз цього хлопця вибрав з поміж усіх. Він-жеж не мав зі собою ніякого поручаючого листа!

— Як-же ні? — відповів купець. — Цей хлопець має багато поручень та похвал. Ось вони: Він витер собі ноги до рогіжки, заки увійшов у кімнату. Відтак уважно зачинив за собою двері. З цього водно, що він дбайливий. Зняв шапку, заки увійшов до skleпу, а на мої питання відповідав скоро і ясно. Тож він гарно вихований і добрих обичаїв. Він подав крісло одному німечникови, що був у мене в skleпі, а це вказує на його добре серце та уважливість. Підняв скоренько книжку, яку я нарочно оставив на землі, коли тимчасом другі топтали по ній ногами, або відсували на бік. Він ждав спокійно і не поштуркував других. — Цеж певна ознака його гарної поведінки. Передше я вже помітив, що його блюзочка вчищена щіткою, а його руки та лице чисто вимиті. Чи не назвеш те все поручаючим письмом? Я більше вважаю на те, що знаю сам про чоловіка, коли оглядаю його через 10 хвилин, як те, що написано кимось в гарнозвучнім поручаючим листі.

З німецького переклав: *Богданко.*

Добре відтяв.

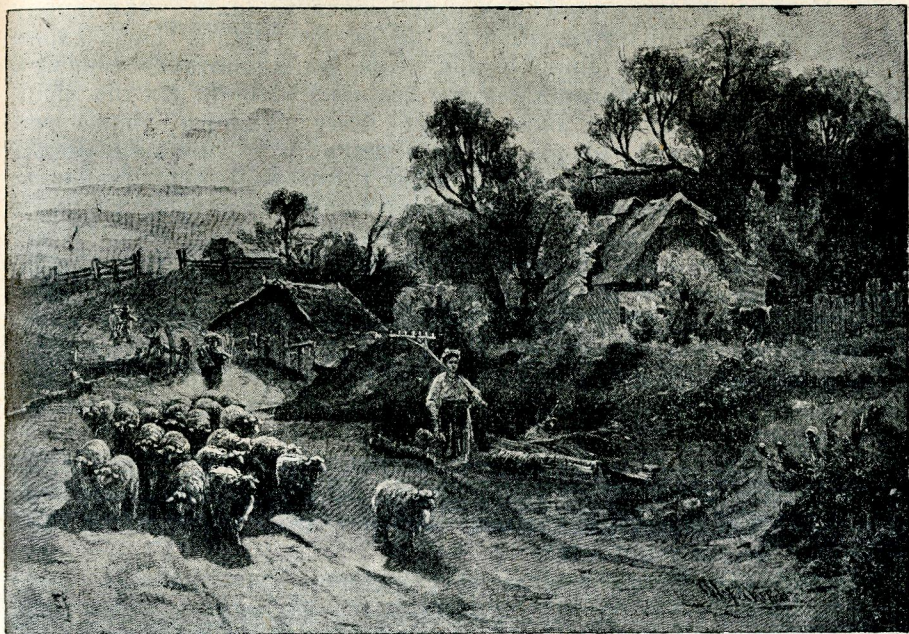
Маляр фарби розложив,
Краєвид малює,
Аж тут сваток десь з'явився,
Став і критикує.

— Що ви можете казати
Про малярську штуку?
Та-ж ви самі не вмієте
Взяти кисти в руку!

— Я ніколи не зніс яйця,
Та знаю одначе —
Коли яйце зовсім добре,
А коли смердяче!

Михайло Кумка.

Вечір на селі.

Останній промінь над полями,
За гори сонічко зайшло,
Ще тихий гамір вулицями,
Неначе молиться село...

Поволи по важкій роботі
Вертають з поля косарі,
Крізь сумерк блискають
Мов таємничі лицарі. [косами,

Вівчар жене домів ягнята,
Спішать в кошару овечки
Й блеять по тихо, а тимчасом
Виходить місяць зза гори.

Дівча вертає з сінокосу,
В руках горнятка і граблі,
Вмаїло цвітом русу косу,
В головці мрії чарівні.

Десь там озвалася сопілка.
Хтось в далі пісню заспівав,
По хвилі все село втомлене
До сну сей вечір вколисав.

Ю. І.

Оси.

У великій небезпеці був один пастух, коли пас череду овець. Раз вранці пігнав вівці на пашу, на горбок. Була гарна погода. Пастух мав вірного пса, тож не клопотався вівцями. Сів на межі й розмовляв з кимось декілька хвилин. На тім місці вже й остався, бо тут якось добре йому сиділося. Якраз там було в землі осяче гніздо. На своє нещастя — прикрив ногою діру — отвір з гнізда осів. Його довгі ногиавиці перешкаджали осам вилітати з землі. На ногах мав капці-деревняки. Вони не прикривали діри вповні. Оси, що вилітали з гнізда, через ті ногиавиці не годні були дальше летіти. Тож лізли зовсім добре до гори, а пастух того й не бачив.

Аж одна оса з ногиавиці перелізла на ногу. Вона то перестерегла пастуха, в якій він є небезпеці. Обережно рушив ногою і побачив оси, як вони скоро вилітали. Тоді здогадався. Відгорнув ногиавицю й увидів з переляком, що в середині аж кишіло від осів.

— Щож маю робити? — подумав. Відповісти не легко! Якби потряс ногиавицею, дістав би від осів хоч одну копу жал. Якби кинувся на землю, щоби подусити оси, сталосяб те саме — вмер би від осячих жал...

Вже чув, як оси лізуть поза коліно. Трясся цілий, трохи що не зімлів, аж прийшла йому щаслива думка: перевязати в горі стегно хустиною. Так і зробив. Оса, котра була найвище, як долізла до перешкоди, спокійно завернулася. А що пастух держав дальше ногу спокійно, вилетіла геть, а друга помаленьки за нею. Не тревало й чверть години, як пастух вже втік із того місця, що мав сили. Ні одна оса його не вжалила...

Одначе через зденервування й перестрах мусів відлежати кілька тижнів у постелі.

З чеського переклав: *Богданко.*

Три лялюсі пасуть трусі.

У садочку при долині
Там, де цвітуть цвітки сині,
Раз маленькі три лялюсі
Пасли гарні білі трусі.

Одна ляля звалась: Зося,
В неї русяве волося,
Друга ляля звалась: Люба,
В неї суконка голуба.

Трета ляля звалась: Слава,
В неї головка чорнява.
Трусі, трусі, трусенятка —
Пасуть вас три дівчатка.

І. Блажкевичева.

В який спосіб віднаходить голуб своє гніздо?

Спеціальна порода голубів, так звані голуби поштові, незвичайно цікаві тим, що вони вміють орієнтуватися навіть на далеку віддаль і завжди в прямій лінії летять до свого гнізда. Роблено досліди, звідкіля цей птах знаходить без ніякого труду напрям, яким він доходить до ціли, підчас коли чоловік мусить послугуватися різними приладами.

З початку люди думали, що голуб віднаходить голубник, завдяки своєму бистрому зорови, і з висоти, після якогось знаного предмету, знаходить напрям. Коли голуба поштового завезено на повне море, де він не міг після филь орієнтуватися, він таки віднайшов свій голубник.

Такі проби роблено між островом Сардинією а Італією, на просторі між 270 до 450 км., і вони доказали, що голуб вірно віднаходить свій край.

Таксамо голуби спроваджені з Англії, перелітали зовсім легко через канал Ляманш. З цього всего бичимо, що голуб не послугується зором до віднайдення свого голубника. Він має спеціальний орієнтаційний змисл, після якого в леті кермується

З французького переклала: *Я. М-ова.*

Гуси.

Білі гуси на річку збиралися...
Забалакали враз, розкричалися
І пішли по селу, розмовляючи,
По дорозі когось гучно лаючи.

А до річки дійшли, — стрепенулися,
В воду кинулись, — очунулися,
Стали гратися з шумом, з хвилями,
Обмивалися, били крилами.

А як сонце за гори ховалося,
Як до-схочу вони накупалися,
Знов до дому пішли, розмовляючи,
По дорозі когось вихваляючи.

О. Олесь.

Загадки.

Складова загадка (1 точка).

**Йой — гаш — ин — тор — мі — ва — на —
дик — до — ад — рал — ко.**

З порозкиданих 12 складів зложить 5 слів, яких початкові й кінцеві букви, читані з гори в низ, дадуть привіт у дні 1 вересня.

Значіння висказів:

1. Стежка, якою виходять вівці на полонину.
2. Домашня птиця.
3. Буревій в горячих краях.
4. Вожд морських сил.
5. Український футболіст грач »України«.

Арифметична ломиголовка (2 точки).

Коли одну маму, що мала двоє дітей, Василька і Ганусю, запитали, кількомає років — то вона відповіла так:

— Нині я три рази старша від моїх обоїх дітей; за 4 роки буду два рази старша від них, а за 24 роки (від нині) буду мати стільки літ, як Василько і Гануся разом. Кілько років мала мати, а по кілько її діти, кожде з окрема?

Загадка з букв (1 точка).

(Уложила Одарка Лакуста).

Задумані 4 слова, що мають по 5 букв: 1) означає рід збіжа, 2) те, в чім спимо, 3) нарід в Африці, 4) признака бідних.

Взяти з кожного з тих слів по першій і по послідній букві, щоб творили по одному складови й утворити з них чотироскладове нове слово, що означає пасовиско на нашій верховині.

Які ті задумані слова й яке те нове слово?

Назва звірят (1 точка).

(Уложила Одарка Лакуста).

Винайдіть назви звірят в слідующих реченнях:

1. Славко рова не видів, віхав з возом і перевернувся.
2. Данко забув написати математичну задачу.
3. Не добре дітий занадто пестити.
4. Прислонь вікно, як не хочеш, щоб тебе пекло сонце.
5. Декотрі коні дуже люблять, як їм чесати гриву.
6. Славних Усусусів вів Цяпка в бій з ворогами.
7. Левко видрапався на телеграфічний стовп, а Оленька боялася, щоб він не впав.
8. Вчора загубила Одарка золотого, ми шукали та не могли найти.
9. На траві лежав вуйко Влодко й покурював люльку.
10. Дівчатко босе лізло в буряни за маленькими курятками.

Загадочні візитівки (1 точка).

Амос Кір

Марас Хін

**Хто бажає чогось хосенного навчитися,
нехай читає**

„ПОПУЛЯРНУ БІБЛІОТЕКУ“

Є це маленькі, обильно ілюстровані книжечки, що подають інтересні відомости з усіх галузей знання, а головнo з обсягу українознавства.

Досі вийшли такі книжечки цієї „БІБЛІОТЕКИ“:

1. Дмитро Дорошенко: „ПО РІДНОМУ КРАЮ“ . . . 2:50 зл.
2. Др. Л. Кобилянський: „МИКОЛА ЛИСЕНКО“ . . . 1:50 »
3. В. Лункевич: „ЖИТТЯ ПЕРВІСНОГО ЧОЛОВІКА“. 2:50 »
4. Анатоль Котович: „МИКОЛА ГОГОЛЬ“ 1:50 »

Книжечки виходять неперіодично.

Дальші випуски в друку.

Ті книжечки можна дістати в прегарній оправі в ціле полотно із золотими витисками на хребті. Ціна кожної оправленої книжечки стоїть о 1 зол. дороще.

Замовлення слати на таку адресу:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

РОДИЧІ!

Чи читали Ви книжку п. 3.

УЧИТЕЛІ!

„ТАЙНИ УСПІХУ В ІНТЕРЕСАХ„ зглядно: 16 засад ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ?

Нехай Вас не перепуджує цей дивний заголовок книжки, яку написав один із найкращих економістів сучасної доби — американець **ГЕРБЕРТ КАССОН**.

Цю книжечку повинні прочитати в **першу чергу** кождий **БАТЬКО** і кожда **МАТИР**, щоби пізнали суттєві питання науки про **ІНТЕРЕСИ** взагалі і після цих досвідів кермували описля **вихованням своїх дітей**.

Позатим повинен і мусить книжку Кассона прочитати кождий культурний та свідомий українець і українка — не лише купець, промисловець, кооператор чи банковець! Цєю книжкою повинні в першу чергу заінтересуватися ті особи, що держать свої долоні на **пульсуючім горячково живчику** нашого суспільного життя та **виховники народу** — **ДУХОВЕНСТВО** і **УЧИТЕЛЬСТВО**.

Цих 16 засад ділової людини, що їх виловив як аксіоми у своєму творі Герберт Кассон — нехай бодай в малій кількості приймуться на нашому суспільному перелозі, який досі заростає бурянами неучтва та ігнорачії у важних питаннях життєздатности нашого народу.

Ціна книжки 4 зл. (з пересилкою 4:80 зл.).

Спішіть із замовленнями — бо книжка вже на вичерпанню. Замовлення слати на адресу: **НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА**, Львів, Зіморовича, 3. (Поодинокі примірники найкраще замовляти грошевим переказом, посилаючи наперед квоту: 4:80 зл. на повищу адресу, бо за післяплатою не опл. посил.)

„Świt Dytyny“
Lwów, Zimorowicza, 3.

Pocztową opłatę
zapłacono ryczałtem.

„СВІТ ДИТИНИ“

ілюстрований журнал для дітей, виходить раз у місяць в обемі 2 арк. друку, книжкового формату, під редакцією

МИХАЙЛА ТАРАНЬКА.

Умови передплати на р. 1930/1931: квартално 3 зл., піврічно 6 зл., річно 13 зл. Для Америки і Канади 2 долари річно. Для Закарпатської України 50 кор. річно.

Адреса Редакції й Адміністрації: **Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.**

Окрасою кожного сальону
являються безперечно
РІЧНИКИ

„МОЛОДОЇ УКРАЇНИ“

за роки: 1923, 1924, 1925 і 1926
у люксовому переплеті.

Ціна річників така:

з року 1923 . . .	15 зол.
з року 1924 . . .	15 зол.
з року 1925 . . .	18 зол.
з року 1926 . . .	10 зол.

з р. 1925/6 в однім томі — по 25 зл.

П. Т. Лікарі, Адвокати, Нотарі повинні ті річники мати у своїх ждальнях, замість різних чужинецьких настольних книг.

Замовлення й гроші слати на адресу:

НАКЛАДНЯ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА
Львів, ул. Зіморовича, 3.

Найкращими дарунками
для дітей є безперечно

РІЧНИКИ

„СВІТА ДИТИНИ“

в прегарній люксовій оправі.

Ціна річників така:

з року 1923	5 зол.
з року 1924	5 »
з року 1925	12 »
з року 1926	10 »
з року 1927	14 »
з року 1928	14 »
з року 1929	14 »

Ці річники вже на ВИЧЕРПАННЮ!
Хто бажає їх мати — нахай скоро поспішиться їх закупити для своїх діточок — бо це невичерпане жерело привидної лектури для них.

П Р О Х А Н Н Я .

Хто з П. Т. Передплатників має 1-ше число «СВІТА ДИТИНИ» з 1929 року, а не потребує його до комплектування річника — дуже прошу надіслати його мені в замін за якусь книжечку, після вибору посилаючого.

Михайло Таранько.

Ж Е Р Т В И:

На пресовий фонд «Світа Дитини»: Ася Іваницька 1 зл.; Оксана Кадлубицька 2 зл.; Орест Хомишин з Кольфакс (Канада) 50 центів амер.

На віднову дому «Просвіти»: Орест Хомишин з Кольфакс (Канада) 50 цен. амер.

✦ ✦ ✦ Видає й за редакцію відповідає: **Михайло Таранько.** ✦ ✦ ✦

Друкарня ОО. Василян у Жовкві